

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา

ปัญหาอาชญากรรมมีส่วนเกี่ยวพันอยู่กับระบบกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายเป็นกลไกในการควบคุมหรือป้องกัน ยับยั้งความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมได้ เนื่องจากสังคมมีความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมสั่งคนให้เป็นบทลงโทษที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืน หรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในสังคม เนื่องจากกฎหมายมีความจำเป็นต่อการควบคุมสั่งคนให้คนอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างสันติภาพ มีสังคมอยู่ที่ไหนก็มีกฎหมายอยู่ที่นั่น กฎหมายจึงเป็นสิ่งควบคู่ไปกับสังคม แม้ในสังคมบรรพกาล (Primitive society) ก็มีระเบียบวินัยสำหรับสมาชิกในสังคม สังคมจึงเป็นผู้สร้างกฎหมายและกฎหมายก็จะเป็นผู้สร้างสังคมต่อไป เพราะสมาชิกในสังคมต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในกฎหมาย (นพนิธิ สุริยะ, 2544, น.41)

เนื่องจากสัญชาตญาณของมนุษย์ย่อมชอบที่จะกระทำการใด ๆ ตามใจชอบ เพราะมนุษย์รักความเป็นอิสระ เมื่อทุกคนทำตามใจชอบจนเกินไป จึงอาจเป็นการรบกวนต่อสิทธิเสรีภาพ และก่อความเดือดร้อนระหว่างกันได้ ดังนั้น การกำหนดขอบเขตความเป็นอิสระในการกระทำการใด ๆ จึงต้องมีการจำกัดลงด้วยมาตรฐานอันเดียวกัน เพื่อกำหนดวิถีการปฏิบัติของมนุษย์ หากผู้ใดกระทำความผิดขอบเขต กฎเกณฑ์ และข้อบังคับ ผู้นั้นก็ย่อมจะต้องได้รับผลร้ายจากสังคมเป็นการตอบแทน กฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ เหล่านี้ จึงได้วิวัฒนาการตามภาวะของสังคมจนกลายเป็นกฎหมายในที่สุด (วิชญ์ เครื่องงาม, 2544, น.13)

การบังคับใช้กฎหมายอาญามีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ซึ่งกำหนดได้โดยการบัญญัติกฎหมายการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย หรือเน้นการบังคับใช้กฎหมายในทิศทางที่รัฐต้องการได้ กฎหมายจึงมีบทลงโทษที่ชัดเจน และแน่นอนโดยการลงโทษนั้น ย่อมมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (Sykes and Cullen, 1992, pp.416-426 อ้างถึงใน ศักดิ์ชัย เลิศพาณิชย์พันธ์, 2539, น.5)

1. การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นให้สาสม (Punishment as Retribution) วัตถุประสงค์ข้อนี้ก็เพื่อจะกันไม่ให้ตัวเหยื่อ (ผู้เสียหาย) และตัวอาชญากร (ผู้ละเมิด) กระทำการแก้แค้นกันเอง อันจะนำมาซึ่งความวุ่นวายและเกิดการแก้แค้นกันเองของคนในสังคม สังคมย่อมจะหาสันติภาพและภราดรภาพในสังคมไม่ได้

2. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง (Punishment as Deterrence) วัตถุประสงค์ของการลงโทษนี้ ก็เพื่อจะเป็นการข่มขู่ให้เกิดความกลัวแก่คนในสังคมไม่ให้เอาเยี่ยงอย่าง ไม่ให้เลียนแบบ ให้เห็นถึงผลร้ายที่จะพึงเกิดกับการละเมิดกฎหมายในสังคมนั้น ๆ

3. การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิด (Punishment As Incapacitation) วัตถุประสงค์ข้อนี้ก็เพื่อจำกัดเสรีภาพของอาชญากร หรือผู้กระทำความผิด ไม่ให้ได้มีโอกาสไปกระทำความผิด หรือไปก่ออาชญากรรมต่ออีกในอนาคต การจำกัดเสรีภาพนี้อาจอยู่ในรูปของการ กักขัง จำคุก หรือประหารชีวิต นั่นเอง

4. การลงโทษเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Punishment as Rehabilitation) เป็นวัตถุประสงค์โดยมีแนวคิดที่เห็นว่า มนุษย์ทุกคนสามารถกลับตัวกลับใจ หรือสามารถแก้ไขให้เป็นคนดีของสังคมได้ ไม่หวนไปกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมอีก โดยการให้โอกาสและการยอมรับจากสังคมเพื่อเข้าไปสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมาย (Law) มีความสำคัญต่อการควบคุมสังคมให้เกิดความผาสุกและสันติภาพได้ เนื่องจากกฎหมายเป็นเสมือนมาตรฐานหรือขอบเขตที่กำหนดเอาไว้ให้คนในสังคมได้ประพฤติปฏิบัติโดยเท่าเทียมกัน หากผู้ใดฝ่าฝืนยอมจะได้รับการลงโทษ (Punishment) เป็นการตอบแทนจากการกระทำที่ละเมิดกฎหมาย หรือละเมิดในสิทธิเสรีภาพ และขอบเขตของผู้อื่น ด้วยเหตุดังกล่าว การดำเนินคดีอาญาจึงมีแนวคิดหลัก 2 ประการ คือ แนวคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยแนวคิดหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้(คณิต ณ นคร,2539)

แนวคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อย

การรักษาความสงบเรียบร้อยจัดเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งภารกิจหนึ่งของรัฐ อย่างไรก็ตาม การรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐทุกรัฐ จะมีเป้าหมายทางตรงกัน คือ “กระทำให้เกิดความสงบและสันติสุขในรัฐ” แต่โดยการที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของชนในชาติที่แตกต่างกันไป ความผูกพันของสมาชิกของสังคมประเทศต่าง ๆ จึงผิดแผกแตกต่างกันไปด้วย จึงส่งผลโดยตรงต่อแนวความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งอาจแบ่งได้ 2 แนวคือ (คณิต ณ นคร,2539)

แนวความคิดว่าประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย แนวคิดในรูปแบบนี้ ประชาชนไม่ไว้วางใจอำนาจรัฐจนมีแนวโน้มไปในทางปฏิเสธอำนาจรัฐ แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดของประเทศอังกฤษ ซึ่งในประเทศอังกฤษได้มีการสถาปนาอำนาจรัฐสภาขึ้นมาตามอำนาจษัตริย์ จนในที่สุดอำนาจรัฐสภาได้รับการยอมรับเป็นอำนาจสูงสุด และเมื่อครั้งที่อังกฤษจะสถาปนาระบบตำรวจขึ้นทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในรัฐนั้น ก็ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรง

แรงจากประชาชน รูปแบบการดำเนินคดีอาญาจะเป็น "การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน" (Popular Prosecutions) เช่น ในประเทศอังกฤษประชาชนทุกคนมีสิทธิ์ หรืออำนาจฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่จำกัดว่า จะต้องเป็นผู้ถูกประทุษร้ายโดยตรง แต่ต่อมาภายหลัง มีความผิดบางประเภทที่จะต้องได้รับความยินยอมอนุญาตจาก (Director of Public Prosecution: D.P.P.) รูปแบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษจึงมีลักษณะเป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ

แนวความคิดว่ารัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาในประเทศภาคพื้นยุโรป อันเป็นแนวความคิดที่ยอมรับอำนาจรัฐหรืออำนาจส่วนกลาง รูปแบบการดำเนินคดีเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public prosecution) การดำเนินคดีอาญารูปแบบนี้ จึงไม่มีลักษณะของการต่อสู้ระหว่างคู่ความสองฝ่ายอย่าง เช่น การดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษ หากแต่ศาลก็ดี อัยการก็ดี หรือแม้แต่ทนายความก็ดี ต่างมีหน้าที่ค้นหาความจริงในคดีอาญาทั้งสิ้น ผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญาทุกฝ่าย หรือองค์กรในการดำเนินคดีอาญาทุกองค์กรจะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงอย่างจริงจัง และการค้นหาความจริงจะไม่จำกัดอยู่แบบพิธีอย่างเช่นในประเทศอังกฤษ ในการดำเนินคดีโดยรัฐเป็นกระบวนการดำเนินคดีของรัฐ รัฐมีสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา หน้าที่นี้ คือ หน้าที่อำนวยความสะดวกยุติธรรม รัฐไม่ถือว่า เป็นรัฐเป็นปรปักษ์กับประชาชนในรัฐ องค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาของรัฐได้แก่ ศาล อัยการ และตำรวจ ต่างมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม องค์กรต่าง ๆ ดังกล่าว จึงมีหน้าที่ต้องร่วมกันและช่วยกันค้นหาความจริง จึงมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) ในประเทศภาคพื้นยุโรปซึ่งมีการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้น มีอัยการเป็นเจ้าพนักงานหลักของรัฐ ทำหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวน ฟ้องร้องโดยพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนเริ่มต้นดำเนินคดีอาญาได้เอง สำหรับประเทศอังกฤษไม่มีอัยการ หากแต่เป็นการดำเนินคดีโดยประชาชน มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้เอง ในส่วนของประเทศไทยเราก็มีพนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการสั่งคดีและฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยเรามีพื้นฐานตรงกันกับวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศภาคพื้นยุโรป หากแต่แตกต่างกันบ้างก็คือการดำเนินคดีอาญาประเทศไทยเรา พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการเริ่มดำเนินคดีอาญาหรือสอบสวนคดีอาญา แต่การดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนก็ต้องถือว่าเป็นการดำเนินคดีอาญาเพื่อพนักงานอัยการ แนวความคิดนี้ ดร.คณิต ฒ นคร มีความเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของอัยการที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ของรัฐ จึงเห็นว่าประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญาของประเทศภาคพื้น ยุโรป (คณิต ฒ นคร,2539)

แนวคิดเรื่องหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

การดำเนินคดีอาญาเป็นกระบวนการดำเนินคดีของรัฐในเบื้องต้น รัฐมีสิทธิหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา หน้าที่นี้คือ อำนาจความยุติธรรม อันประกอบด้วยหน้าที่ที่จะต้องดำเนินคดีและหน้าที่ที่จะต้องดำเนินคดีให้ตลอด โดยรัฐมีหน้าที่อำนาจความยุติธรรม รัฐจึงมีสิทธิที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามหน้าที่ของรัฐการดำเนินคดีอาญาโดยเนื้อหา เป็นการดำเนินการที่กระทำไปเพื่อคลี่คลายข้อเท็จจริงหรือยืนยันความผิด หรือบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาหรือเพื่อกำหนดโทษ หรือมาตรการอื่น ๆ นอกจากนี้ การดำเนินคดีอาญายังเป็นการกระทำเพื่อให้กฎหมายอาญาสารบัญญัติได้มีการบังคับใช้ หรือเพื่อทำให้เกิดการสมดุลทางกฎหมาย และบังเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมในทางรูปแบบการดำเนินคดีอาญาเป็นการดำเนินการที่เป็นการต่อเนื่องกัน เป็นขั้นตอนเริ่มจากการดำเนินการของเจ้าพนักงานจนถึงการพิพากษาคดีในที่สุด และในกรณีที่มีการพิพากษาลงโทษก็รวมตลอดไปจนถึงการบังคับคดีนั้นด้วย ในการดำเนินคดีทางอาญานั้น แบ่งการดำเนินการเป็นขั้นตอนและมีขั้นตอนสำคัญประการหนึ่งคือการมีตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยในระหว่างการดำเนินคดีในการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน แม้ผู้ถูกกล่าวหาจะเป็นประธานในคดี แต่การใช้มาตรการบังคับของรัฐกับผู้ถูกกล่าวหา ก็ยังมีความจำเป็น เพราะหากรัฐไม่อาจกระทำได้หรือยากต่อการที่รัฐจะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหา นั้นการควบคุมตัวระหว่างการดำเนิน จึงอาจมีความจำเป็นที่ต้องกระทำ และการควบคุมตัวระหว่างการดำเนินคดีจึงมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการคือ เพื่อให้การสอบสวนดำเนินคดีไปได้โดยเรียบร้อยเพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยและเพื่อประกันการบังคับโทษซึ่งแยกพิจารณาตามลำดับดังนี้ (คณิต ณ นคร, 2539)

เพื่อให้การสอบสวนดำเนินคดีไปได้โดยเรียบร้อย ในการสอบสวนดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งนั้น รัฐอาจมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับควบคุมตัวไว้ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อการสอบสวนปากคำผู้ต้องหา เพราะหากไม่มีการสอบสวนผู้ต้องหาแล้ว การฟ้องผู้ต้องหาต่อไปก็ย่อมไม่อาจทำได้ และเมื่อได้มีการสอบสวนผู้ต้องหาแล้ว ก็อาจมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ต่อไปอีก เพราะหากไม่มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ต่อไปแล้ว ผู้ต้องหาอาจไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานทำให้เสียหายแก่การสอบสวนคดีนั้นได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 การสอบสวนย่อมกระทำได้โดยผู้ต้องหา ไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย และมาตรา 134 บัญญัติว่า ผู้ต้องหานั้น อาจจะมาให้การต่อพนักงานสอบสวนโดยเรียกมา หรือส่งตัวมาหรือเข้าหาเจ้าพนักงานเองก็ได้ที่กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจควบคุมผู้ต้องหาไว้ได้นั้น ก็ด้วยประสงค์ที่จะให้ได้ตัวมาพิจารณาลงโทษเท่านั้น หากผู้ใดทำผิดแล้วก็จำเป็นต้องคุมขังไว้ก่อนทุกเรื่องทุกรายไป การคุมขังผู้ต้องหาจึงจะต้องวินิจฉัยพฤติการณ์ว่า มีความจำเป็นหรือไม่เป็นเรื่องๆไป ตามมาตรา 87 และการที่พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งขังผู้

ต้องหาต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 113 วรรคสองนั้นเฉพาะกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ตามนัยมาตรา 66 เท่านั้น

เพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ในการที่อัยการจะฟ้องผู้ต้องหานั้นต่อไป ถ้าผู้ต้องหาไม่อยู่ในอำนาจศาลอัยการต้องส่งตัวผู้ต้องหามาพร้อมฟ้อง หรือในการพิจารณาคดีจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเหล่านี้ เพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยกรณีอาจมีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหา หรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้นหากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีทำให้ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหา หรือจำเลยนั้นได้

เพื่อประกันการบังคับโทษ ในกรณีที่ศาลพิพากษายกฟ้องศาลอาจสั่งขังจำเลยไว้ระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดได้ และโดยที่ในการดำเนินการต่อไปของศาลสูงไม่มีความจำเป็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลย การควบคุมตัวจำเลยไว้ในกรณีนี้ จึงเป็นการควบคุมไว้เพื่อประกันการบังคับโทษนั่นเอง เพราะหากปล่อยตัวจำเลยไป จำเลยอาจหลบหนี และหากในที่สุดศาลสูงพิพากษาลงโทษก็อาจไม่ได้ตัวจำเลยมาลงโทษตามคำพิพากษาหรือได้ตัวจำเลยโดยยาก เกี่ยวกับความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ กรมอัยการเคยมีความเห็นว่า “ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภิกษุสงฆ์ก็คือว่า เป็นประชาชนคนหนึ่งต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายของรัฐเดียวกัน เมื่อต้องหาคดีอาญาก็ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายโดยไม่มีข้อยกเว้น” แต่กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นภิกษุสงฆ์มีอยู่ 2 สถานะ คือ สถานะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ในฐานะประชาชนคนหนึ่งและอีกฐานะหนึ่งคือ นักบวช ซึ่งมีพระธรรมวินัยเป็นกรอบในการควบคุมความประพฤติของภิกษุสงฆ์ สำหรับการดำเนินคดีในทางอาญา ก็ต้องปฏิบัติไปตามกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง แต่ในส่วนของความผิดทางด้านพระวินัยนั้น หากการกระทำเข้าข่ายความผิดทางด้านพระวินัยทางฝ่ายสงฆ์ก็จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และพระธรรมวินัยต่างหาก

การดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน

ความผิดที่เกิดขึ้นกับภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันนี้ มีความสลับซับซ้อนและมีความแตกต่างจากความผิดที่เกิดขึ้นในอดีตมาก สาเหตุอาจเนื่องจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมและปัจจุบันได้มีการพัฒนาทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี และการสื่อสารทำให้รูปแบบวิธีการกระทำความผิดของภิกษุสงฆ์เปลี่ยนแปลงไปด้วยซึ่งพอจำแนกประเภทของความผิดได้ 3 ประเภทคือ ความผิดเฉพาะทางด้านพระวินัย ความผิดเฉพาะทางอาญา และความผิดที่เป็นทั้งความผิดทางอาญาและทางวินัย ดังต่อไปนี้ (ธวัช หนูคำ, 2542: น. 77-84)

เป็นความผิดเฉพาะทางด้านพระวินัย

ความผิดในกรณีนี้ ได้แก่ ความผิดที่บัญญัติไว้เป็นข้อห้ามในพระวินัยเท่านั้น โดยไม่เป็นความผิดในทางอาญา เช่น ดื่มสุรา เทียวเตร ในสถานที่ไม่บังควร รับประทานอาหารตอนเย็น พุดเท็จ ฯลฯ หรือเป็นกรณีที่มีมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นว่า พฤติการณ์ใดที่ไม่เหมาะสมแก่เพศสมณะ ก็จะออกเป็นประกาศคำสั่งของมหาเถรสมาคมหากฝ่าฝืน ก็จะมี ความผิดด้านพระวินัยเท่านั้น เช่น ห้ามภิกษุสามเณรไม่ให้เกี่ยวข้องกับเรื่องราชการของบ้านเมืองกล่าวคือ มีภิกษุสามเณรยื่นเรื่องราวต่อทางราชการ เพื่อขอให้ข้าราชการเลื่อนตำแหน่ง หรือโยกย้ายมหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นเรื่องของฝ่ายบ้านเมือง คณะสงฆ์ไม่ควรก้าวล่วง หากฝ่าฝืนมีความผิดทางด้านพระวินัย ห้ามภิกษุสามเณรไม่ให้ไปเป็นสมาชิกในสมาคม หรือสโมสรคฤหัสถ์ห้ามภิกษุสามเณรเซ็นนามแสดงภาวะไม่แน่นอน เช่น ใช้คำนำหน้าเป็นนาย แม้จะหมายเหตุกำกับว่าเป็นภิกษุสามเณรก็มีความผิด ห้ามไม่ให้ภิกษุสามเณรเป็นหมอทำเสน่ห์ยาแฝดอาถรรพ์ ห้ามภิกษุสามเณรเรียกเงินค่าเวทมนต์ และห้ามทดลองของขลัง ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเทศน์มหาชาติตลกคะนองเสียสมณสาธูป ห้ามภิกษุสามเณรไปจุดเลขสลากกินแบ่ง หรือซื้อหรือมีสลากกินแบ่งไว้เป็นของตน ห้ามภิกษุสามเณรแสดงตนเป็นอาจารย์บอกเลขสลากกินแบ่ง หรือสลากกินรวบ ห้ามภิกษุสามเณรแสวงหาลาภด้วยวิธีออกบัตรคล้ายธนบัตรรัฐบาล ห้ามภิกษุสามเณรประกอบวิชาชีพเป็นหมอ ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเที่ยวเตร็ดเตร่เป็นภิกษุสงฆ์จรจัดคือเป็นภิกษุสงฆ์ไม่มีหลักแหล่ง ห้ามภิกษุสามเณรเที่ยวแทรกแซงในที่ประชุมชน คือ ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเที่ยวดูการเล่น ดูการกีฬา หรือการมหรสพ ในที่ต่าง ๆ ปะปนกับประชาชน ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเที่ยวไปในที่ประชุมเกี่ยวกับการมหรสพหรือกระบวนแห่ หรือเข้าไปในที่โคจร เที่ยวเบียดเสียดกับคฤหัสถ์ในงานต่าง ๆ ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรฉันทมนต์ นมขัน หรือเนยในเวลาวิกาลคือ เที่ยงวันล่วงไปแล้วจนถึงเช้าตรู่วันรุ่งขึ้น แม้จะใช้เจือปนในน้ำชาหรือกาแฟก็ไม่ควร ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรฉันทมนต์น้ำมหาผล มีมะพร้าว เป็นต้น ในเวลาเที่ยงวันล่วงไปแล้วจนถึงเช้าตรู่ของวันรุ่งขึ้น ห้ามมิให้ภิกษุสามเณรเที่ยวสัจจขอเงินชาวบ้าน ห้ามภิกษุสามเณรไปจุดสลากกินแบ่งและซื้อ หรือมีสลากกินแบ่งไว้กินเป็นของตัวเอง

เป็นความผิดเฉพาะทางอาญา

ความผิดประเภทนี้ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่า ด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ความผิดประเภทนี้ ส่วนใหญ่จะไม่เกี่ยวข้องกับพระธรรมวินัยซึ่งความผิดประเภทนี้ก็ปฏิบัติไปตามอำนาจกฎหมาย เพียงแต่ฝ่ายคณะสงฆ์ไม่ต้องพิจารณาความผิดทางด้านพระธรรมวินัย

เป็นความผิดทางด้านอาญาและทางด้านพระวินัย

คำสอนและหลักปฏิบัติ ในชั้นศีลสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เพราะศีลเป็นระบบการควบคุมทางสังคม ชีวิตด้านนอกที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการแสดงออกทางกาย วาจา เป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์กับมนุษย์ เพื่อจัดสภาพความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเพื่อความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่ชนการละเมิดศีลห้าย่อมจะเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมได้ ฉะนั้นการประพฤติตนไม่ให้ละเมิดศีล 5 จึงเป็นการป้องกันที่จะไม่ให้บุคคลกลายเป็นอาชญากร หรือประกอบอาชญากรรมได้วิธีหนึ่งกระนั้นก็ตาม นอกจากศีล 5 จะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมแล้ว ศีล 5 ยังเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์โยงไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาของไทยด้วย ดังต่อไปนี้ (สุเทพ ศรีทอง, 2545, น.62)

1. การละเมิดศีลข้อปาณาติบาต ซึ่งเป็นการเบียดเบียน ทำร้ายฆ่าผู้อื่น ก็เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา หมวดความผิดต่อชีวิต และความผิดต่อร่างกาย ยกตัวอย่างเช่น

มาตรา 288 ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

มาตรา 295 ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้น ในทางกลับกันจะเห็นได้ว่า ผู้กระทำความผิดทางอาญาตามมาตรา 288 และมาตรา 295 นี้ ย่อมจะเป็นผู้ละเมิดศีลข้อปาณาติบาต ด้วยเหมือนกัน

2. การละเมิดศีลข้ออทินนาทานซึ่งหมายถึง การลัก ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น การละเมิดศีลข้อนี้จึงมีความผิดทั้งทางคดีอาญาด้วยตามประมวลกฎหมายอาญา หมวดความผิดฐานลักทรัพย์และฉ้อทรัพย์ ยกตัวอย่าง เช่น

มาตรา 334 ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไป โดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท

มาตรา 336 ผู้ใดลักทรัพย์โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ดังนั้น การกระทำความผิดทางอาญาเหล่านี้ ก็ย่อมหมายถึงการละเมิดศีลข้อ 2 ด้วยเหมือนกัน ต่างกันเพียงแต่กฎหมายบางมาตราอนุญาตให้ยอมความกันได้ ขณะที่ศีล 5 ไม่มีการยอมความกันดังในกฎหมายเท่านั้นเอง

3. การละเมิดศีลข้อกาเมสุมิจจาจาร กล่าวคือ การละเมิดความสัมพันธ์ทางเพศ กับสามีหรือภรรยา หรือชาย หญิงที่มีเจ้าของและไม่อนุญาตให้ล่วงละเมิดได้ การละเมิดศีลข้อนี้ จึงอาจมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หมวดความผิดเกี่ยวกับเพศ ตัวอย่าง เช่น

มาตรา 276 ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิง ซึ่งมีไข้ภรรยาของตนโดยขู่เข็ญด้วย ประการใด ๆ โดยกำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้หญิง เข้าใจผิดว่า เป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา 277 ผู้ใดกระทำชำเราเด็กหญิงอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งไม่ใช่ภรรยาของตนโดยเด็กหญิงนั้น จะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

จะเห็นได้ว่าการละเมิดศีลข้อที่ 3 ก็ย่อมเกี่ยวโยงกับการกระทำความผิดกฎหมายอาญา จะต่างกันก็แต่เพียงรายละเอียดที่ยอมความกันได้ในบางกรณีเท่านั้น แต่ในทางพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องของศีลธรรมทางจิตใจซึ่งไม่มีการยอมความกัน

4. การละเมิดศีลข้อมุสาวาท กล่าวคือ การกล่าวเท็จ การโกหก หลอกลวง ตุ่ม ตุ่น ย่อมจะมีความผิดที่เข้ากับกฎหมายอาญา หมวดความผิดฐานฉ้อโกง เช่น

มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริตหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามยอมทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่า ศีลข้อนี้ แม้ผู้อื่นหรือบุคคลที่สามเชื่อถ้อยคำหรือข้อความนั้นก็เป็นการละเมิดศีลข้อนี้แล้ว แต่ในทางกฎหมายผู้อื่นหรือบุคคลที่สามต้องหลงเชื่อและได้ทรัพย์สินไปด้วยจึงจะมีความผิดตามมาตรานี้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ศีลข้อนี้ครอบคลุมได้ลึกซึ้งกว่าทางกฎหมาย เนื่องจากศีลไม่จำเป็นต้องอาศัยการพิสูจน์ความผิดอย่างเช่นทางอาญานั้นเอง

5. การละเมิดศีลข้อสุราเมรัยฯ ซึ่งหมายถึง สุรา และสิ่งมีนเมาทุกชนิดรวมทั้ง ยาเสพติดด้วย แม้การดื่มสุราและของมีนเมาบางชนิดอาจจะไม่ผิดกฎหมายอาญาเช่นการดื่มสุรา มาก ๆ ก็มักจะนำไปสู่การก่ออาชญากรรมได้เหมือนกัน อนึ่ง การเสพสิ่งเสพติดก็เป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดได้ด้วย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การกระทำความผิดพระธรรมวินัย ตามหลักพระพุทธ

ศาสนา มีความเกี่ยวเนื่องกันทางด้านแง่มุมของการกระทำความผิดที่มีมิติทางการละเมิดที่คาบเกี่ยวกันอยู่ เพราะการละเมิดศีล 5 นั้นเป็นพื้นฐานที่อาจนำไปสู่การทำความผิดทางอาญาได้ด้วย กล่าวคือ ในการละเมิดศีล 5 บางกรณีอาจเป็นการละเมิดศีลในทางพุทธศาสนา และอาจมีความผิดทางอาญาอีกด้วย เช่น การผิดศีลข้อที่ 4 กล่าวคือ การพูดปด ขณะเดียวกันก็อาจทำให้ผู้ละเมิดศีลข้อนี้มีความผิดอาญาฐานฉ้อโกงอีกด้วย ขณะเดียวกัน การกระทำความผิดทางอาญาก็อาจเป็นการละเมิดศีล 5 ในตัวไปด้วยเช่นกัน

ความผิดที่เป็นทั้งความผิดอาญาและความผิดพระวินัยนี้ ฝ่ายบ้านเมืองก็ต้องดำเนินการตามกฎหมาย ในส่วนทางพระวินัยฝ่ายสงฆ์ ก็จะต้องดำเนินการตามพระธรรมวินัย และกฎของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 กระบวนการทั้งสองฝ่ายไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน หลักฐานทางคดีอาญา อาศัยหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย เช่น การสืบสวนจับกุม ตรวจค้น ตรวจพิสูจน์ของกลาง การตรวจเลือด ซึ่งใช้เทคนิคทางด้านวิทยาศาสตร์ แต่ฝ่ายสงฆ์ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์และบุคลากร จึงทำให้การได้มาซึ่งพยานหลักฐานไม่ได้ข้อเท็จจริงเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะรอผลคดีทางอาญา เป็นเหตุให้สถานภาพของภิกษุสงฆ์ไม่ได้รับการพิจารณาตามหลักพระธรรมวินัย ทำให้เกิดการล่าช้า ชับซ้อน หากมิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ก็จะถูกให้สละสมณเพศ ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ หากได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวสถานะสงฆ์ยังคงอยู่แต่ต้องมาศาล ในสภาพนักบวชในฐานะผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงอาจทำให้พุทธศาสนิกชนมองดูแล้วไม่เหมาะสมกับเพศนักบวช ปัญหาดังกล่าวนี้อาจยังเป็นปัญหาสำหรับพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาลและราชทัณฑ์ด้วย ที่ไม่มีระเบียบปฏิบัติสำหรับภิกษุสงฆ์ที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา

ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน

ในการดำเนินคดีอาญานั้นในประเทศไทยเรามีกฎหมายที่ใช้เป็นหลักปฏิบัติได้แก่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) ได้ให้คำนิยามของคำว่า การสอบสวน ไว้ดังนี้ คือ "การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ" โดยมีการแบ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวน ได้แก่ การจับกุมตรวจค้น การสอบสวน การสรุปสำนวนสอบสวนพร้อมความเห็นทางคดี ซึ่งจำแนกได้เป็นขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

การจับกุมตรวจค้น

การจับกุมตรวจค้น โดยทั่วไปเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่ปฏิบัติกรตามกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมายซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจ และวางหลักเกณฑ์ไว้ดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้อง เช่น การจับบุคคลโดยไม่มีหมายจับ ตามมาตรา 78 การจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดซึ่งหน้าตามมาตรา 80 และตรวจจับในที่สาธารณะ โดยไม่มีหมายค้นตามมาตรา 92 ในกรณีชั้นจับกุม พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายโดยเคร่งครัด เพราะการจับกุมบุคคลนั้นเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่ถ้าบุคคลผู้จะต้องถูกจับนั้นเป็นภิกษุสามเณรในพุทธศาสนาแล้ว นอกจากจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายข้างต้นแล้ว กรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ได้มีระเบียบเกี่ยวกับการจับกุมภิกษุสามเณรไว้ ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะ 3 บทที่ 5 ข้อ 39 ว่า ในกรณีที่ภิกษุสามเณรในพุทธศาสนากระทำความผิดอาญานั้น ไม่มีกฎหมายในที่ได้บัญญัติห้ามมิให้จับกุมแต่ประการใดเจ้าพนักงานคงทำการจับกุมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ให้ระลึกว่า ภิกษุสามเณรนั้นเป็นที่เคารพกราบไหว้ของพุทธศาสนิกชน การกระทำใด ๆ ต่อภิกษุสามเณรนั้นจะต้องกระทำด้วยความเคารพและอ่อนโยนในทุกกรณี แต่เมื่อทำการจับกุมตัวมาได้แล้ว ถ้าจำเป็นจะต้องควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบที่ว่าด้วยการควบคุมต่อไป” จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีข้างต้นนั้น ไม่มีกฎหมายยกเว้นมิให้จับกุมภิกษุสามเณรในพุทธศาสนาแต่อย่างใด หากแต่ต้องกระทำด้วยความเคารพสุภาพอ่อนโยนเท่านั้น และการจับกุมด้วยความเคารพสุภาพอ่อนโยนนั้นคงไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรพิจารณาไปตามพฤติการณ์แต่ละเรื่องหากขณะจับกุมผู้จะถูกจับจะหลบหนีหรือต่อสู้ขัดขวางหรือจะทำร้าย หากใช้วิธีการด้วยความเคารพสุภาพอ่อนโยนอาจจะไม่สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ หากผู้จะถูกจับไม่ได้มีพฤติการณ์น่าจะหลบหนีน่าจะทำด้วยความเคารพสุภาพอ่อนโยนได้ ส่วนการตรวจค้นบุคคลหรือสถานที่ที่เกี่ยวกับภิกษุสามเณรไม่มีกฎหมายและระเบียบวางไว้เป็นการเฉพาะ จึงปฏิบัติ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยเหตุออกหมายค้นและหลักการค้นโดยเคร่งครัด ในส่วนกรณีความผิดทางพระวินัย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการขอความร่วมมือมายังกระทรวงมหาดไทยนั้นซึ่งอยู่ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 3 ข้อ 40 กรณีภิกษุสามเณรประพฤติตนไม่เหมาะสมตามอาณัติ คณะสงฆ์ให้นำตัวภิกษุสามเณรรูปนั้นส่งมอบให้เจ้าคณะท้องถิ่นต่อไป หรือหากพบพฤติการณ์อยู่ในที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง เสพเครื่องดองของเมา สุรายาฝิ่นกัญชา เล่นการพนันต่าง ๆ และนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ให้นำตัวส่งมอบแก่เจ้าคณะท้องถิ่นเช่นเดียวกัน ส่วนกรณีหากพบพฤติการณ์ละเมิดอาบัติปาราชิกให้ทำการจับกุมนำตัวภิกษุสงฆ์ผู้กระทำความผิดส่งมอบกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการต่อไป (ธวัช หนูคำ, 2541)

การสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาที่เกี่ยวข้องดังนี้ ตามมาตรา 121 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง ถ้าเป็นคดีความผิดส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ

การสอบสวน เป็นขั้นตอนสำคัญตอนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม หากการสอบสวนกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็จะทำให้การฟ้องร้องของพนักงานอัยการ และการพิจารณาคดีของศาลไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ สำหรับกรณีภิกษุสงฆ์ต้องหาคดีอาญานั้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบทบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษแต่อย่างใด จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 มาตรา 29 ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักการปล่อยตัวชั่วคราวและการควบคุมภิกษุสงฆ์ที่ตกเป็นผู้ต้องหาไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากบุคคลทั่วไป ดังนี้ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 29 บัญญัติว่า ภิกษุรูปใด ถูกจับโดยต้องหาว่า กระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสแห่งวัดที่ภิกษุรูปนั้นสังกัดอยู่ไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือภิกษุรูปนั้นไม่ได้สังกัดวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดการดำเนินการให้ภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ บทบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนจัดดำเนินการให้ภิกษุสงฆ์ผู้ถูกจับกุมโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาให้สละสมณเพศได้ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินคดีอาญา ตามกฎหมายในบางคดีมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย หากจะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้ทั้งที่ยังอยู่ในสมณเพศย่อมกระทบกระเทือนเสียหายแก่คณะสงฆ์และพุทธศาสนา หากจะปล่อยชั่วคราวไปก็อาจเกิดความบกพร่องเสียหายแก่การดำเนินคดี จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้ภิกษุสงฆ์ผู้ต้องหานั้นสละสมณเพศ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ศาสนาและมีให้เสียหายแก่การดำเนินคดีแต่ต้องดำเนินการเฉพาะกรณีที่เป็นเท่านั้น หลักเกณฑ์การสละสมณเพศตามมาตรา 29 แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่ภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือ
2. พนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม
3. ภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง

ในกรณีข้อ 1 ถ้าพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการเห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องให้สละสมณเพศ เว้นแต่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ 1, 2 และ 3 ส่วนกรณีที่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือไม่อย่างนั้นไม่มีกฎหมาย หรือระเบียบที่ปฏิบัติ

เกี่ยวกับพระสงฆ์ไว้โดยเฉพาะจึงใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 108 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักเกณฑ์การวินิจฉัย คือ มาตรา 108 ในการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้ฟังพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

1. ความหนักเบาแห่งข้อหา
2. หลักฐานที่นำมาสืบแล้วเพียงใด
3. พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
4. เชื้อถือผู้ร้องขอประกัน หรือหลักประกันได้เพียงใด
5. ผู้ต้องหา หรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
6. ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
7. ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชั่งตามหมายศาล

ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวนพนักงาน อัยการหรือโจทก์แล้ว แต่กรณีศาลฟังรับประกอบการวินิจฉัยได้

การยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวเป็นสิทธิ์ของผู้ต้องหาจำเลยหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนได้เสีย เมื่อได้รับคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้วก็จะต้องพิจารณา ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น การที่จะเห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือไม่นั้นเป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ หรือศาลแล้วแต่กรณีที่จะต้องอาศัยหลักเกณฑ์ของกฎหมายการไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ต้องมีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการตัดอิสรภาพของบุคคล โดยที่ศาลยังไม่ได้พิพากษาว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีภิกษุสงฆ์ เมื่อไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุมหรือเจ้าอาวาสไม่รับมอบตัวในควบคุม พนักงานสอบสวน ก็จำเป็นต้องควบคุมตัวภิกษุสงฆ์รูปนั้นไว้ที่สถานีตำรวจ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนต่อไป แต่จะควบคุมภิกษุรูปนั้นทั้งที่ยังอยู่ในสมณเพศไม่ได้ โดยจะต้องจัดดำเนินการให้สละสมณเพศ ก่อนที่จะนำตัวเข้าห้องควบคุมได้ ในการให้สละสมณเพศในส่วนของฝ่ายบ้านเมืองนั้นไม่ระเบียบวางไว้ชัดเจนโดยทั่วไป ก็ก็นำตัวภิกษุรูปนั้นไปพบเจ้าคณะท้องถิ่นเพื่อดำเนินการตามวิธีของฝ่ายสงฆ์ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการกับภิกษุสงฆ์นั้นด้วยตนเอง ในเรื่องนี้ อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน กรณีควรจะมีเหตุสมควรให้สึกหรือถอดสมณศักดิ์ภิกษุสงฆ์ที่ต้องหาคดีอาญา ในระหว่างการดำเนินคดี อาจส่งผลกระทบต่อสถานภาพความเป็นภิกษุสงฆ์ หรือสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทานมา กรมตำรวจในสมัยหนึ่งจึงทำหนังสือขอหรือแนวทางปฏิบัติไปยังกรมการศาสนา และกรมการศาสนาได้ตอบข้อหารือมายังกรมตำรวจ โดยให้ถือตามนัยแห่งประกาศของสมเด็จพระสังฆราช ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2466 และพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ 6 กันยายน 2466 ดังนี้ ประกาศของสมเด็จพระสังฆราช ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2466 เรื่อง ภิกษุต้องหาคดีอาญาให้ส่งเจ้าคณะ เว้นแต่คดีฆาต

ตายและโจรกรรมความตอนหนึ่งว่า “การขังพระภิกษุทั้งผ้ากาสาวพัตร์ไม่ต้องด้วยพระราชนิยาม เพราะทำดังนั้น เป็นการลบลู่ดูหมิ่นศาสนาเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมขอเรียนปฏิบัติว่า เมื่อ ภิกษุสงฆ์เป็นจำเลยคดีไม่มีการประกัน ครั้นไต่สวนและอุทธรณ์จักควบคุมไว้อย่างไร เมื่อศาล ต้องการตัวเมื่อไรให้ได้ตัว” จึงนำเข้าปรึกษาในที่ประชุมสงฆ์แห่งมหาเถรสมาคมลงมติพร้อมกันว่า เมื่อภิกษุสงฆ์ผู้เป็นจำเลยในคดีไม่มีประกันชั้นไต่สวนและอุทธรณ์ ศาลควรส่งมอบเจ้าคณะไว้ เจ้า คณะรับไว้แล้วควรพิจารณารูปคดีของภิกษุสงฆ์รูปนั้นเห็นควรให้สึกก็สึกมอบตัวแก่เจ้าพนักงานต่อไปเห็นควรควบคุมตัวไว้ก็ให้ควบคุมไว้จนกว่าศาลจะเรียกตัวไป เพราะฉะนั้น เมื่อศาลส่งตัวภิกษุ เช่นนั้นมาจึงรับไว้และปฏิบัติตามที่กล่าวมาแล้วนั้น” พระราชหัตถเลขาที่ 6/243 ลงวันที่ 6 กันยายน 2466 ความตอนหนึ่งว่า “ถ้าภิกษุสงฆ์ต้องหาในคดีที่เนื่องด้วยการฆ่าคนตายหรือกระทำโจรกรรมให้ ศาลส่งคุมขังไว้ได้ชั่วคราวในเรือนจำ แต่อย่าใช้เครื่องพันธนาการจนกว่าจะได้เปลื้องผ้ากาสาวพัตร์ ออกแล้ว และเมื่อส่งให้ขังภิกษุสงฆ์ไว้ชั่วคราวดังกล่าวมาแล้วนี้ ก็ต้องให้ผู้พิพากษารีบออกไปยังเจ้า คณะขอให้เจ้าคณะบังคับให้ภิกษุสงฆ์นั้นสื่อ ถ้าภิกษุสงฆ์ต้องคดีที่มีโทษเนื่องด้วยการฆ่าคนตาย หรือโจรกรรมก็ให้มอบภิกษุสงฆ์แก่เจ้าคณะ ตามนัยที่มหาเถรสมาคมปรึกษามานั้น” กรณีตามนัย หนังสือข้างต้น จึงได้หลักเกณฑ์ ดังนี้

กรณีที่ต้องคดีฐานฆ่าคนตาย หรือโจรกรรม

ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการ จนกว่าจะได้เปลื้องผ้ากาสาวพัตร์ออกแล้ว
ศาลส่งขังชั่วคราวได้

แจ้งให้เจ้าคณะมาทำการบังคับให้สึก

ถ้าเป็นคดีความผิดฐานอื่น ให้ส่งมอบตัวให้เจ้าคณะดำเนินการรับตัวไว้ควบคุม หากศาลต้องการตัวก็ให้ส่งตัวไปในระหว่างนี้ เจ้าคณะต้องพิจารณารูปคดีว่าเห็นควรให้สึก หรือไม่ ถ้าเห็นควรให้สึกก็ให้มอบตัวแก่เจ้าพนักงานไป ถ้าไม่เห็นควรให้สึก ก็ให้ควบคุมตัวไว้จนกว่าศาล จะเรียกตัว

จึงกล่าวได้ว่าถ้าเป็นคดีความผิดประเภทฆ่าคนตายหรือโจรกรรม เป็นบทบังคับว่าต้องให้ สึกโดยให้เจ้าคณะมาบังคับให้สึก ในระหว่างนี้ให้ศาลขังไว้ชั่วคราว แต่ห้ามใช้เครื่องพันธนาการ ส่วนกรณีที่เป็นความผิดฐานอื่น ให้เป็นดุลยพินิจของเจ้าอาวาสพิจารณาตามรูปคดีว่าเห็นควรให้ สึกหรือไม่ ถ้าเห็นควรให้สึก เมื่อสึกแล้วก็ส่งตัวไปยังเจ้าพนักงาน แต่ถ้าไม่เห็นควรให้สึกก็ควบคุม ตัวไว้จนกว่าทางราชการจะต้องการตัวการที่เจ้าอาวาสรับตัวไม่ควบคุมนั้น มีปัญหาว่า ทางวัดมี ห้องควบคุมหรือไม่ ถ้าไม่มีหากหลบหนีไปจะถือว่าเจ้าอาวาสประมาทเลินเล่อ ทำให้ผู้ต้องหาหลบ หนีไปในระหว่างควบคุม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 205 ได้จากหนังสือ และพระ ราชหัตถเลขาข้างต้น ส่งผลให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับให้สละสมณเพศ ภิกษุสงฆ์ในมาตรา 29 และ มาตรา 30 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับกรณีผู้ต้อง

หาหรือจำเลยที่ได้รับการประกันตัว หรือได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวยอมไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมแต่อย่างใด แต่การใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราว ย่อมมีผลต่อสถานภาพของความเป็นภิกษุสงฆ์ เมื่อได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว สถานะความเป็นภิกษุสงฆ์ยังอยู่ตลอดไป จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่ามีความผิดและถูกลงโทษจำคุก ซึ่งการจำคุกหรือขังภิกษุสงฆ์ต้องปฏิบัติตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เว้นแต่ฝ่ายคณะสงฆ์จะมีคำสั่งให้สึก หรือให้สละสมณเพศไปก่อนในระหว่างการดำเนินคดีนั้น

การสรุปสำนวนสอบสวนพร้อมความเห็นทางคดี (Case preparation)

เมื่อพนักงานสอบสวน ทำการสืบสวนสอบสวนเสร็จแล้ว จะต้องสรุปสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งความเห็นควรสั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง หรืองดการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 เมื่อได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตรา ก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้ (พ.ต.อ.ดร.ธรรมศักดิ์ วิชาการยะ, 2542: น.175)

1. ในกรณีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป
2. ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

ก. สั่งตามที่เห็นควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

ข. วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขังแล้วแต่กรณี และจัดการ หรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ก็จะพิจารณาถึงความเห็นว่าควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องหรือสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้ส่งพยานมาให้ซักถาม ถ้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องก็จะส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหาวันแต่ผู้ต้องหาจะถูกศาลขังไว้ในระหว่างการสอบสวนและยังมีความเห็นว่าควรอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือไม่ หากมีความเห็นสั่งฟ้องก็จะยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต่อไป หากเป็นกรณีพระภิกษุสงฆ์นั้น ถ้าภิกษุสงฆ์นั้นถูกจับและถูกควบคุมตัวอยู่สถานี่ตำรวจ โดยไม่ได้ขอปล่อยตัวชั่วคราว แต่พนักงานสอบสวนไม่อนุญาต พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการเพื่อให้ภิกษุสงฆ์นั้นสละสมณเพศก่อนจะนำตัวไปเข้าห้องควบคุม โดยพาผู้ต้องหาซึ่งเป็นพระภิกษุไปพบเจ้าคณะท้องถิ่นที่ใกล้ที่สุด เพื่อดำเนินการให้สละสมณเพศ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่ภิกษุสงฆ์นั้น ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปตั้งแต่ในชั้น

สอบสวนสถานภาพความเป็นภิกษุสงฆ์ยังคงอยู่ต่อไป เว้นแต่ฝ่ายคณะสงฆ์จะได้มีคำสั่งให้สละ
 สมณเพศในระหว่างนั้น การนำตัวผู้ต้องหาในสภาพที่ยังเป็นภิกษุสงฆ์มายังพนักงานอัยการพร้อม
 สำนวนการสอบสวนนั้นปรากฏเคยมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว โดยกรมตำรวจในครั้งนั้นได้ขอ
 หารื้อไปยังกรมอัยการ เกี่ยวกับฟ้องภิกษุสามเณรที่ต้องหาคดีอาญา ซึ่งกรมอัยการได้ตอบข้อหาหรือ
 มายังกรมตำรวจตามหนังสือที่ 3751/2503 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2503 ความตอนหนึ่งว่า "ตาม
 หนังสือที่อ้างถึงหาหรือว่า ภิกษุสามเณรซึ่งถูกจับกุมในคดีอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการ
 สอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการหรือผู้ว่าคดีแล้ว พนักงานอัยการหรือผู้ว่าคดีจะฟ้องผู้
 ต้องหาทั้ง ๆ ที่ยังเป็นภิกษุสงฆ์หรือสามเณร ได้หรือไม่นั้น กรมอัยการเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธี
 พิจารณาความอาญา หรือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาล
 แขวงไม่ได้บัญญัติห้ามการฟ้องผู้ต้องหาซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณรไว้ประการหนึ่ง และอีกประการ
 หนึ่ง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 ก็ยังบัญญัติว่า ผู้ใดต้องคำวินิจฉัย
 ถึงที่สุดให้สึกแล้ว ไม่สึก มีความผิดต้องระวางโทษไม่เกิน 6 เดือน ดังนี้ ย่อมเป็นการแสดงว่า
 พนักงานอัยการหรือผู้ว่าคดีฟ้องพระภิกษุหรือสามเณรต่อศาลทั้ง ๆ ที่ยังเป็นพระภิกษุหรือสามเณร
 ได้ จึงเรียนมาเพื่อทราบ" จากการตอบข้อหาของกรมอัยการในสมัยนั้น จึงได้หลักว่าภิกษุสงฆ์หรือ
 สามเณรไม่ได้รับการยกเว้น หรือผ่อนผันหรืออนุโลมแต่อย่างใด ทั้งปรากฏว่าไม่มีบทบัญญัติ
 กฎหมายห้ามฟ้องขณะยังเป็นภิกษุสงฆ์หรือสามเณร จึงถือได้ว่าภิกษุสงฆ์หรือสามเณรมีโอกาสที่
 จะถูกดำเนินคดีอาญาได้ตามกฎหมาย ในกรณีนี้ นายรชฎ เจริญจำ อธิบดีการฝ่ายคดีอัยการ
 สูงสุดได้ให้ความเห็นไว้ว่า "สำนักอัยการสูงสุดไม่มีระเบียบการดำเนินคดีกับภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะ
 จึงปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ต้องหาทั่วไป แต่อาจจะปฏิบัติต่อตัวผู้ต้องหาที่เป็นภิกษุสงฆ์ ด้วยความ
 สุภาพอ่อนโยนตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยชาวพุทธ การมาที่ทำการอัยการส่วนใหญ่จะถูก
 สละสมณเพศมาตั้งแต่ชั้นสอบสวนแล้ว และหากยังไม่ได้สละสมณเพศ และขอปล่อยตัวชั่วคราวก็
 มีแนวโน้มจะให้ปล่อยตัวชั่วคราวไปเว้นแต่เป็นคดีอุกฉกรรจ์ หรือคดีที่เห็นว่า หากปล่อยชั่วคราว
 แล้วอาจหลบหนีก็อาจไม่อนุญาต ซึ่งจำเป็นจะต้องปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.
 2505 มาตรา 29 ที่ผ่านมาทางสำนักงานอัยการสูงสุดเคยอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว อดีตพระ
 ยันตระ อมโรหรือนายวินัย ละอองสุวรรณ ผู้ต้องหาซึ่งต้องหาว่าหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดง
 อาชมาตมาตร้ายต่อสมเด็จพระสังฆราช อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
 ปรากฏว่าได้ผิดสัญญาประกัน และหลบหนีออกนอกราชอาณาจักร ปัจจุบันยังไม่ได้ตัวมาดำเนิน
 คดี และให้ความเห็นว่าการที่ผู้ต้องหามาศาลในสถานะสงฆ์ดูไม่เหมาะสมกับผู้พบเห็น "พระราช
 บัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 มาตรา 29 ให้อำนาจพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการมีอำนาจ
 พิจารณาให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาได้ หากไม่เห็นสมควรให้ปล่อยตัวชั่วคราว ก็ให้อำนาจในการ
 สละสมณเพศ ภิกษุรูปนั้นก่อนควบคุมไว้ดำเนินคดีตามบทบัญญัติดังกล่าว นั้น เป็นการให้อำนาจ

พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจตามหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย แต่มีผลต่อการ
 สละสมณเพศภิกษุสงฆ์ จึงเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ภิกษุสงฆ์พ้นสถานภาพไปโดยผลกฎหมาย

การใช้ดุลยพินิจและการมีความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวน

การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือการเนินการอื่น ๆ
 นั้น (ปรีดา สถาวร, 2539) จำเป็นจะต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่การ
 พิจารณาพยานหลักฐานเพื่อตัดสินใจว่าจะจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือไม่ การพิจารณาตัดสินใจว่าควร
 จะรวบรวมพยานหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องบ้าง พยานผู้ใดเกี่ยวข้องจำเป็นที่จะต้องสอบสวนหรือไม่
 จำเป็นต้องสอบสวน การตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสอบสวน เช่น พยานไม่ให้
 ความร่วมมือในการให้ปากคำ เป็นต้น จนท้ายสุดการใช้ดุลยพินิจมีความเห็นทางคดีในการสั่งฟ้อง
 หรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาซึ่งขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานที่มีและข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่าเป็นความผิดหรือ
 ไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภิกษุสงฆ์ที่กระทำผิดในทางอาญา พนักงานสอบสวนจึงต้องเป็นผู้ที่มีความ
 รู้ความสามารถทั้งในเรื่องข้อกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎมหาเถร
 สมาคม และความรอบรู้ทั่วไป ความละเอียดรอบคอบ และวุฒิภาวะที่เพียงพอในการวินิจฉัยและ
 ตัดสินใจ และพนักงานสอบสวนจะต้องมีความเป็นกลางและมีอิสระในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งในทาง
 ปฏิบัติมักจะมีสิ่งเข้ามากระทบและมีผลต่อการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน เช่น

1. แรงกดดันจากภายนอก การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องติดต่อ
 สัมผัสกับประชาชนเป็นจำนวนมากทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหา รวมทั้งประชาชนผู้สนใจคดี
 โดยทั่วไป ซึ่งฝ่ายผู้เสียหายและผู้ต้องหานั้นเป็นบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนทั้งสิ้น ย่อมมีอารมณ์
 โกรธแค้นไม่พอใจอยู่แล้ว การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนจึงต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง แรงกด
 ดันจากภายนอก เช่น จากคูกรณี สื่อมวลชน หรือประชาชนทั่วไป อาจทำให้การใช้ดุลยพินิจหรือการ
 ดำเนินการของพนักงานสอบสวนอาจไม่เป็นธรรมหรือเป็นกลางได้ ตัวอย่าง เช่น การกระทำความ
 ผิดอาญาของภิกษุสงฆ์และได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน อาจมีการขึ้นหรือการเสนอข่าวสาร
 ของสื่อมวลชน ที่ทำให้ตัวพนักงานสอบสวนคล้อยตามความเห็นของบุคคลอื่นได้ พนักงานสอบสวน
 ที่ดีจะต้องมั่นคงหนักแน่นและวางตัวเป็นกลางพิจารณาจากพยานหลักฐานด้วยใจเป็นธรรม

2. แรงกดดันจากภายในองค์กรตำรวจเอง เช่น ผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน หรือ
 ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น เพราะการสอบสวนจะต้องมีการประสานงานและเกี่ยวข้องกับทุกหน่วย
 งาน อีกทั้งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายป้องกันปราบปรามอาชญา
 กรรม ฝ่ายสืบสวน หรือกระทั่งฝ่ายธุรการ ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานสอบสวนกับบุคคลอื่น ๆ
 ไม่ว่าจะเป็นในฐานะในตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือความสัมพันธ์ส่วนตัว ย่อมอาจทำให้การใช้ดุลย
 พินิจนั้นขาดความเป็นกลางได้ทั้งสิ้น

3. ความสามารถในการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย ความสามารถในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เพียงพอเพื่อ ใช้ในการวินิจฉัย ความละเอียดรอบคอบ รวมทั้งปฏิภาณไหวพริบด้วย

4. จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวพนักงานสอบสวน โดยตรง เนื่องจากการสอบสวนเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่อาจจะกระทบต่อสิทธิและ เสรีภาพของประชาชน

จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนก็ให้ความสำคัญต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อยู่ลำดับต้น และพนักงานสอบสวนจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีและรวบรวมพยานหลักฐาน โดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงซึ่งถือเป็นหลักสำคัญเช่นเดียวกับกระบวนการยุติธรรม โดยรวมพนักงาน สอบสวนแต่ละคนจะสามารถยึดถือและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนได้มากน้อย ประการใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของพนักงานสอบสวนแต่ละคน การอบรมพัฒนานุเคราะห์และ การปกครองดูแลบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาด้วย

สำหรับความเห็นทางคดีนั้น เป็นขั้นตอนหลังจากพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลัก ฐานเสร็จสิ้นแล้ว จะพิจารณาถึงพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อเท็จจริงที่ปรากฏออกมาและใช้ดุลย พินิจของพนักงานสอบสวนเอง พิจารณาตามพยานหลักฐานที่มีอยู่ว่า การกระทำของผู้ต้องหาจะ เป็นความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือไม่ หากเป็นความผิดจะเป็นความผิดฐานใด และมี พยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ต้อง พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ เพราะจะมีผลต่อสถานะภาพของความเป็นภิกษุสงฆ์ เมื่อภิกษุสงฆ์ ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา พนักงานสอบสวนจะใช้ดุลยพินิจโดยการให้สีก หรือให้ประกันตัว ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์หรือไม่นั้น พนักงานสอบสวนจึงจะต้องมั่นคงหนักแน่นและวางตัว เป็นกลางพิจารณาพยานหลักฐานด้วยความเป็นธรรม

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิจัย เพื่ออธิบายความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการ ดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นหัวข้อหลักในการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดเรื่องการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร (Concept of Information)

ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความต้องการข่าวสารและการเปิดรับข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็น เพราะมนุษย์ต้องการนำข่าวสารนั้นมาเป็นปัจจัยเพื่อพิจารณาประกอบความคิดและการตัดสินใจของตน แต่มนุษย์จะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านเข้าสู่ตนทั้งหมด แต่จะเป็นผู้เลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เอง และจะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนของที่คิดว่ามีประโยชน์ โดยขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ของตน โดยมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ในการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารเองเป็นตัวกำหนด ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ตามความต้องการ ตามความรู้สึกนึกคิด ตามทัศนคติ ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน (วรภักดิ์ ชัยมหาวงศ์, 2543)

การศึกษาแนวคิดเรื่อง การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญาของภิกษุสงฆ์ เป็นการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนโดยที่ผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชน จะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมบางอย่างได้โดยที่การเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนด้วยเหตุผลที่ต่างกันแคลปเปอร์ (Klapper: 1960) ได้แบ่งขั้นตอนการเปิดรับข่าวสารไว้ดังนี้ (วรภักดิ์ ชัยมหาวงศ์, 2543)

1. การเลือกรับหรือการเลือกใช้ (Selective Exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารต่าง ๆ ตามความสนใจและความต้องการของตน ซึ่งโดยทั่วไปในการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารมักจะเลือกรับสิ่งที่สนับสนุนความคิดเดิมของตนเสมอ นอกจากนั้นการเลือกรับข่าวสารยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเช่น ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ รายได้ ฯลฯ รวมทั้งศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมด้วย

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) นอกจากบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับซึ่งสอดคล้อง หรือเข้ากันได้กับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้น ๆ ในขณะที่เดียวกันก็พยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่จะขัดต่อทัศนคติ หรือความคิดดั้งเดิม ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึก จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจอันก่อให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุล (Cognitive Dissonance) และสับสนได้

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Selective Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารอาจมีการเลือกรับรู้และเลือกตีความที่ได้รับด้วย ตามประสบการณ์ของแต่ละคน เพราะความหมายของข่าวสารที่ส่งไปถึงมิได้อยู่ที่ตัวอักษร รูปภาพ หรือคำพูดเท่านั้น แต่อยู่ที่ผู้รับสารจะมีการตีความข่าวสารที่ได้รับ มาตามความเข้าใจของตนเองหรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ สภาวะอารมณ์ และแรงจูงใจของตนในขณะนั้น

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) หลังจากที่บุคคลเลือกให้ความสนใจเลือกรับรู้และตีความข่าวสารไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของข่าวสารในส่วนที่ต้องการจำเข้าไว้เป็นประสบการณ์ ในขณะที่เดียวกัน ก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยเสริมให้ทัศนคติหรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารมั่นคงยิ่งขึ้น

ชาร์ลส์ แอตคิน (อ้างถึงใน วรรณิก ชัยมหาวงศ์, 2543) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกรับข่าวสารใด จากสื่อมวลชนนั้นขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทน (Reward Value) กับการลงทุน ลงแรง (Expenditures) และพันธะผูกพัน (Liabilities) ที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทน หรือประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าการลงทุน หรือการต้องใช้ความพยายามที่จะรับรู้ หรือทำความเข้าใจแล้ว บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น (Information Seeking) แต่ถ้าผลประโยชน์น้อยกว่า บุคคลก็อาจจะเฉยเมยต่อข่าวนั้น (Information Ignoring) หรือในกรณีที่บุคคลเห็นว่าข่าวสารนั้น จะก่อให้เกิดภาระผูกพันก็จะหลีกเลี่ยงข่าวนั้น (Information Avoidance) และในบางครั้งก็ยอม ต้องยอมรับข่าวสารทั้ง ๆ ที่ไม่เต็มใจ (Information Yielding) เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงในการลงทุนลงแรงในการข่าวสารนั้น ๆ

ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่ออธิบายการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของพนักงานสอบสวน เมื่อต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์จะมีผลต่อการตัดสินใจ หรือการใช้ดุลยพินิจต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์หรือไม่ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น จากสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ หรือการที่ภิกษุสงฆ์กระทำผิดอาญาที่ถูกนำเสนอทางสื่อมวลชนจะมีผลต่อการตัดสินใจต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ที่แตกต่างกัน หรือไม่อย่างไร และบุคคลอื่นหรือผู้บังคับบัญชาที่มีอิทธิพลต่อความคิดหรือทัศนคติอย่างไรต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์

แนวคิดเกี่ยวกับการคบค้าสมาคม (Concept of Association)

การคบค้าสมาคม หมายถึง การรวมกลุ่มกับคนรุ่นเดียวกันในลักษณะต่าง ๆ การกระทำหรือกิริยาทุกชนิดของบุคคลที่กระทำร่วมกับเพื่อน ทั้งเป็นพฤติกรรมภายในที่เป็นความรู้สึกนึกคิดทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมและพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกให้ผู้อื่นเห็นได้ด้วยการพูด การกระทำและกิริยาท่าทาง การคบค้าสมาคมอาจเกิดจากความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การรวมตัวของบุคคลที่มีวิชาชีพเดียวกัน มีเผ่าพันธุ์เดียวกัน มีความยึดมั่นหรือศรัทธาในสิ่งเดียวกัน มีค่านิยมชมชอบในสิ่งเดียวกันบุคคลมาคบค้าสมาคมกันก็เพราะมีความรักชอบพอสนิทสนมกัน(affiliation) เพราะเหตุที่มีความใกล้ชิดกันทางด้านกายภาพ ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่นั่งอยู่ใกล้กันในชั้นเรียนมักจะรวมกลุ่มกันมากกว่า พวกที่นั่งหน้าห้องกับหลังห้อง จะมารวมกลุ่มกัน ในองค์กรก็เช่นเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารที่มีห้องทำงานอยู่ใกล้ ๆ กัน คนเหล่านี้มักจะคบค้าสมาคมกันได้มากกว่า คนที่ทำงานอยู่ไกลกัน (วรวณี วรธนาชาติ,2541)

ปัจจัยที่ทำให้คนมาคบค้าสมาคมกันมีอยู่ 3 ประการคือ (สร้อยตระกูล อรรถมานะ,2541)

1) มีกิจกรรมร่วมกัน (Activities) 2) มีปฏิริยาตอบโต้ระหว่างกัน (Interaction) 3) มีความรู้สึกในใจร่วมกัน (Sentiments) ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยตรง กล่าวคือ หากบุคคลเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันมากเท่าไร บุคคลเหล่านั้น ก็จะมีปฏิริยาซึ่งกันและกันและมีความรู้สึกร่วมกันมากเพียงนั้นและหากบุคคลเกิดความรู้สึกร่วมกันมากเท่าใด ก็จะมีการกระทำกิจกรรมและมีปฏิริยาตอบโต้ต่อกันมากขึ้นเพียงนั้นเช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ กิจกรรม ปฏิริยาที่มีต่อกัน และความรู้สึกในใจร่วมกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ต้องขึ้นต่อกันและกัน หากมีการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรหนึ่งตัวแปรใดในตัวแปรทั้ง 3 นั้นก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางประการในอีก 2 ตัวแปรที่เหลือ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การคบค้าสมาคมมักมีความคล้ายคลึงกันบางประการแต่บุคคลแต่ละคนอาจมีเหตุผลส่วนตัวในการที่เข้ามาเป็นสมาชิกในกลุ่มลินดาจีเวลและโจเซฟไรส์ได้บ่งถึงเหตุผลที่บุคคลเข้ามาคบค้าสมาคมกันเป็นสมาชิกของกลุ่ม คือ

1. เพื่อแสวงหาความมั่นคง (Security) โดยการเข้าร่วมกับกลุ่ม บุคคลจะลดความรู้สึกที่ไม่มั่นคงเมื่อต้องอยู่ลำพังเพียงคนเดียว แต่บุคคลมักจะรู้สึกเข้มแข็งขึ้น และสามารถต่อต้านกับการคุกคามจากภายนอกได้มากขึ้น จะเห็นได้ว่า คนที่เข้ามาทำงานใหม่มักจะไม่ได้อยู่คนเดียว แต่จะเข้าหาเพื่อน เพื่อการแนะนำในเรื่องต่าง ๆ หรือเพื่อการสนับสนุนในบางเรื่อง และแม้จะอยู่นานไปบุคคลก็มักจะชอบคบเพื่อนมากกว่าจะอยู่คนเดียวตามลำพัง เขาจะรู้สึกมั่นใจยิ่งขึ้นเมื่อต้องมีปฏิริยาตอบโต้กับผู้อื่น

2. เพื่อเป็นทางออกของความต้องการในการเป็นพวกพ้อง (Affiliative needs) สำหรับบุคคลโดยทั่วไปแล้ว การคบเพื่อนนั้น จะทำให้เขามีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์และสมาคมกับคน

อื่น ๆ ในการสมาคมกันนี้ เขาจะได้รับมิตรภาพ ความสนับสนุน ความรัก และการยอมรับ นี่เป็นเหตุผลของการคบค้าสมาคม

3. เพื่อที่จะได้รับการยกย่อง (Esteem) การที่บุคคลคบค้าสมาคมกัน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีสถานภาพสูง เขาก็จะได้รับการยกย่องจากสมาชิกคนอื่น ๆ หรือคนนอกกลุ่มตามไปด้วยไม่ว่าเขาจะดีเด่นหรือไม่ก็ตาม

4. เพื่อที่จะได้เพิ่มพูนความรู้สึกของการมีอำนาจ (Power) การคบค้าสมาคมกันเป็นกลุ่มทำให้เกิดอำนาจ ซึ่งบุคคลคนเดียวจะสร้างขึ้นไม่ได้ แต่บุคคลที่เข้ามาคบกันโดยเป็นกลุ่มจะมีส่วนร่วมในผลของอำนาจที่มีร่วมกัน

5. เพื่อทำให้เป้าหมายบรรลุผล การคบเพื่อนหลายคนทำให้เอกบุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายส่วนตัวได้ ดังนั้น ประสิทธิผลประสิทธิภาพหรือการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มที่คบค้าสมาคมด้วยจึงเป็นสิ่งจูงใจ (สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2541)

การวิจัยของผ่องพรรณ แว่วพิเศษ (2534) (อ้างถึงใน วรรณิ วรรณชาติ, 2541) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของนักเรียนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในกรุงเทพฯ จำนวน 250 คน อายุระหว่าง 13-23 ปี ค่าเฉลี่ยอายุ คือ 17.20 มี พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษา ร้อยละ 23 ที่ไปทะเลาะวิวาทกับนักเรียนต่างโรงเรียนนั้นทำไปเพราะเห็นว่า ลดการปฏิเสธของเพื่อน (มีทัศนคติที่ต่อการวิวาท) มากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาผู้ไม่ไปทะเลาะวิวาท ร้อยละ 77 จะเห็นเช่นนั้น แสดงว่านักเรียนบางประเภทเห็นความสำคัญของรางวัลทางสังคมจากเพื่อนเมื่อตนทำชั่ว ในขณะที่นักเรียนประเภทอื่นเห็นความสำคัญของรางวัลและการบีบคั้นของเพื่อนไม่มากนัก นักเรียนที่รับการส่งเสริมจากเพื่อนให้ทำผิด จึงอาจเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนาได้มาก

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การคบค้าสมาคม หมายถึงถึง ปริมาณของพฤติกรรมที่ได้มีการเลียนแบบพฤติกรรมจากเพื่อน การคล้อยตามการชักจูงของเพื่อน และการคล้อยตามการบีบคั้นของเพื่อน เป็นกิจกรรมที่ร่วมกระทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนซึ่งทำให้ตนเองขาดความเป็นอิสระในการเป็นตัวของตัวเอง โดยมุ่งหวังที่จะได้รับการยอมรับ นับถือและนิยมยกย่องจากเพื่อนฝูงภายในกลุ่มของตน

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่ออธิบายการที่พนักงานสอบสวนรู้จักกับภิกษุสงฆ์หรือไม่รู้จักกัน มีการคบค้าสมาคมกัน มีความรักชอบพอกันมาก่อน หรือมีความสนิทสนมกันมาก่อน และมีความผูกพันกันทางเครือญาติ เช่น เป็นเพื่อนกันหรือเป็นพี่น้องกัน ความผูกพันเหล่านี้ เมื่อพนักงานสอบสวนต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มีผลต่อการดำเนินคดีกับภิกษุสงฆ์ตามกฎหมายที่เข้มงวด หรือมีการช่วยเหลือเพื่อมิให้ต้องรับโทษทางอาญาหรือไม่ การที่

พนักงานสอบสวนได้มีการคบค้าสมาคมกับภิกษุสงฆ์หรือไม่นั้น จะมีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ที่แตกต่างกันหรือไม่ เช่น ให้ได้รับโทษน้อยลงหรือมีผลต่อการดำเนินคดีอาญาให้หนักขึ้นหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการใช้ดุลยพินิจต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์หรือไม่

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น (Concept of Opinion)

ชอร์ (Show and Wright,1967) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่าเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติซึ่งตรงกับคำกล่าวของ คาลาซา(Kalasa,1969) ที่บอกว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งจากสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงการลงความเห็นของบุคคลหนึ่งด้วยข้อเท็จจริง

ฮอว์นบี้ เคทบี้ และเวคฟิลด์ (Hornby, Gateby and Wakefield,1989) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นว่า เป็นความเชื่อ การลงความเห็นที่ไม่ได้เป็นความรู้สึกอันแท้จริง หรือความเห็นในบางสิ่งบางอย่างที่ได้เป็นจริงได้ ซึ่ง โคลส์นิก (Kolesnik,1970) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแปลความหมาย หรือการลงความเห็นที่เกิดจากข้อเท็จจริง ซึ่งแต่ละคนคิดว่า ถูกต้อง แต่คนอื่นอาจไม่เห็นด้วยก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2523)

ความคิดเห็น จึงหมายถึง จิตลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้ในการประเมินและตอบสนองต่อเหตุการณ์ วัตถุ หรือสิ่งต่าง ๆ ทางด้านบวก ลบ หรือเป็นกลาง (Fishbein,1975:5) ซึ่งความคิดเห็นนี้ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ(1) องค์ประกอบทางความรู้เชิงประมาณค่า คือความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น เป็นอันดับแรก และเป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นว่ามีคุณหรือมีโทษมากน้อยเพียงใด เป็นความรู้หรือความเชื่อที่ใช้ประเมินค่าสิ่งนั้นได้ ถ้าบุคคลเห็นว่าสิ่งนั้นดีมีประโยชน์ ก็จะมีความคิดเห็นต่อสิ่งนั้นดี แต่ถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าสิ่งนั้นไม่ดีมีโทษ ก็จะมีความคิดเห็นไม่ดีต่อสิ่งนั้น (2) องค์ประกอบทางความรู้สึก เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงความรู้สึกของบุคคลว่า ชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น พอใจหรือไม่พอใจสิ่งนั้น ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อบุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวกับคุณหรือโทษของสิ่งนั้นแล้ว บุคคลจะต้องมีความรู้ว่าจะดีหรือไม่ดีก่อนที่จะมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น นอกจากนี้องค์ประกอบทางความรู้สึกยังสอดคล้องกับองค์ประกอบทางความรู้ด้วย กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความรู้ที่สิ่งนั้นดีมีประโยชน์ก็จะเกิดความรู้สึกชอบ พอใจในสิ่งนั้น แต่ถ้าบุคคลมีความรู้สึกสิ่งนั้นไม่ดี มีโทษ ก็รู้สึกไม่ชอบ ไม่พอใจในสิ่งนั้น และ (3) องค์ประกอบทางความพร้อมที่จะกระทำ คือ เมื่อบุคคลมีความรู้สึกเชิงประมาณค่า และมีความรู้สึกชอบต่อสิ่งนั้นแล้ว สิ่งติดตามมาคือ ความพร้อมที่จะกระทำให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบนี้ จึงเป็นองค์ประกอบที่กำหนดการกระทำพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่สิ่งนั้นดี มีคุณ ก็เกิดความรู้สึกชอบ พอใจสิ่งนั้น บุคคลจึง

พร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งที่ตนเองชอบ และพอใจในลักษณะของการให้ความสนับสนุนหรือช่วยเหลือ ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลรู้สึกว่สิ่งนั้นไม่ดีมีโทษเกิดความรู้สึกว่ไม่ชอบไม่พอใจในสิ่งนั้น บุคคล ก็พร้อมที่จะหลีกเลี่ยงหรือทำลายสิ่งนั้นเสีย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2523:5-7)

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้สึก ความเชื่อ พื้นความรู้ ประสบการณ์ ทศนคติ และสภาพแวดล้อมเดิมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็น ความคิดที่บุคคลอื่นไม่เห็นด้วยก็ได้ ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ ที่เป็นไปในทางที่ดีต่อภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนา เช่น ภิกษุสงฆ์ยังเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ เป็นผู้เกื้อกูล สังคมในด้านต่าง ๆ ช่วยแนะนำในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ร้อนแก่ประชาชน และยังมีความเคารพศรัทธาต่อภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนานั้น การที่พนักงานสอบสวนมีความคิดเห็นต่อภิกษุสงฆ์ ในทางที่ดีจะมีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ให้น้อยลงหรือไม่ หรือพนักงานสอบสวนที่มีความคิดเห็นต่อภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนาในทางลบ จะส่งผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ให้นำหนักขึ้นหรือไม่ ความคิดเห็นต่อภิกษุสงฆ์เหล่านี้ จะเป็นเหตุจูงใจต่อการดำเนินคดีอาญากับ ภิกษุสงฆ์ที่แตกต่างกันหรือไม่ ความคิดเห็นในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน ในการปฏิบัติหน้าที่ย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการใช้ดุลยพินิจในการดำเนินการกับ ภิกษุสงฆ์ที่กระทำผิดในทางอาญา

แนวคิดเรื่องพุทธศาสนากับภิกษุสงฆ์ไทย (Concept of Buddhism with thai Monks)

พุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อใด ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่นอนแต่ก็กล่าวได้ว่ นับตั้งแต่ ประเทศไทยได้มีประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องชัดเจน เป็นของตนเองชนชาติไทยก็ได้นับถือพุทธศาสนา สืบต่อกันมาโดยตลอด วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับพุทธศาสนาเป็นเวลาอันยาวนาน วัฒนธรรม ทั้งหลาย ล้วนมีรากฐานมาจากพุทธศาสนา เช่น ถ้อยคำของภาษาบางคำที่มีต้นกำเนิดมาจาก ภาษาบาลี แบบแผน ครรลองในการดำเนินชีวิต เช่น ประเพณีการบวชเรียนหรือ กิจกรรมอีกหลาย ๆ อย่าง พุทธศาสนาเป็นสถาบันที่คู่กับชาติไทยมาโดยตลอด จากหลักฐานที่สำคัญที่พอจะยกเป็น ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่บรรยายตอนหนึ่งว่ “ พ่อขุนราม คำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ ชาวเจ้า ท่วยบัวท่วยนาง ลูกเจ้า ลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ผู้หญิง ผู้ท่วยมีศรัทธาในพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน” หลังจากทีองค์พระสัมมาสัม พุทธเจ้า เสด็จปรินิพพานไปแล้ว ได้มีการสังคายนาพระธรรมวินัย และแยกคำสอนออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) พระวินัย คือ ข้อปฏิบัติ 2) พระสูตร คือ ธรรมเทศนา และ คำสอนอื่น ๆ แก่บุคคล,สถานที่ 3) พระอภิธรรม คือ หลักธรรมล้วน ๆ ไม่มีบุคคล,สถานที่, พุทธศาสนามีนิกายใหญ่ ๆ อยู่ 2 นิกาย คือ เถรวาท กับ มหานิกาย (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2540)

เถรวาท แปลว่า“วาทะของพระเถระ”หมายถึง พุทธศาสนาแบบดั้งเดิมนิกายเถรวาท หรือเรียกว่า ทักขิณนิกาย เพราะในสมัยต่อมาเมื่อเกิดนิกายมหายานแล้ว นิกายเถรวาทตั้งอยู่ทางภาคใต้ของอินเดีย จึงได้รับนามตามทิศทางที่ตั้งอยู่ ประเทศที่นับถือพุทธศาสนาแบบเถรวาทคือ ไทย พม่า ลังกา ลาว และ เขมร คัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นภาษาบาลี อ่านข้อความตรงกัน แม้จะพิมพ์ด้วยอักษรต่างกัน

มหายาน แปลว่า “ยานใหญ่” พุทธศาสนาแบบนี้สามารถช่วยให้สัตว์ ช้ามพ้นวัฏฏสงสาร ได้มาก บางทีก็เรียกว่า อุดตรนิกาย กล่าวคือ เถรวาทเป็นวาทะของพระเถระรุ่นแรก ที่หันเห็นพระพุทธเจ้า ส่วนมหานิกายเป็นวาทะของอาจารย์รุ่นต่อ ๆ มานั้นเอง ประเทศที่นับถือพุทธศาสนาแบบมหายาน คือ ทิเบต เวียดนาม จีน เกาหลี และ ญี่ปุ่น

ส่วนเถรวาทของไทยยังแยกเป็น 2 นิกายอีกคือ มหานิกาย กับ ธรรมยุตินิกาย มหานิกายเป็นสังฆนิกายเดิม กลุ่มใหญ่ ส่วนธรรมยุตินิกาย ซึ่งแยกจากพระสงฆ์มหานิกายเดิมและบวชเข้าในรามัญนิกาย เป็นกลุ่มพระสงฆ์จำนวนน้อย และมีความใกล้ชิดกับสถาบันกษัตริย์

คำสอนในพุทธศาสนานั้น จำแนกออกเป็นหมวดหมู่ ซึ่งแต่ละคำสอนต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถึงสาเหตุและผล รวมทั้งวิธีที่จะไขแก้ไขปัญหา ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น มีองค์ประกอบอยู่ 2 อย่าง คือ ธรรมกับวินัย

ธรรม เป็นหลักความจริง เป็นสิ่งที่บุคคลเข้าถึงได้ด้วยตนเอง จนรู้แจ้งเห็นจริงที่เราเรียกว่าเข้าถึง สัจธรรม ธรรมจึงเป็นเรื่องทางจิตใจ

วินัย เป็นกฎเกณฑ์ เป็นรูปแบบซึ่งเน้นทางด้านวัตถุ วินัยจึงเป็นเรื่องของสังคม การปฏิบัติด้วยกาย และ วาจา

ในส่วนหน้าที่ของภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัย ท่านพระธรรมปิฎก ได้อธิบายหน้าที่ของภิกษุสงฆ์ไว้ดังนี้ หน้าที่ของพระสงฆ์ มีทั้งหน้าที่หลักและหน้าที่รอง ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจที่พระสงฆ์ไม่อาจเลี่ยงได้ การจะปฏิบัติใด ๆ ก็ตามต้องไม่ละเลยการประพฤติในส่วนที่เรียกว่า“พรหมจรรย์” ซึ่งเป็นความประพฤติเพื่อความประเสริฐเพื่อบรรลุถึงความสิ้นกิเลส โดยประพฤติให้เป็นไปตามพุทธบัญญัติ และต้องเอื้อเพื่อไม่ละเมิดพุทธอาณัติอันเป็นข้อห้ามมิให้ประพฤติ หรือเรียกว่าประพฤติให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย และหลักการทำให้พิสูจน์ได้ว่าหน้าที่อันใดถูกต้องตามพระธรรมวินัย พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้แล้ว และปรากฏอยู่ในพระสูตรหลายแห่ง ซึ่งหน้าที่ที่สำคัญนั้นในบทนี้ได้แยกศึกษา 4 ข้อ ดังนี้ 1) หน้าที่ในการศึกษาธรรม 2) หน้าที่ในการปฏิบัติธรรม 3) หน้าที่ในการเผยแผ่ธรรม 4) หน้าที่ในการรักษาธรรม (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2540)

หน้าที่ในการศึกษารธรรม หน้าที่แรกของสมณะที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในสมณสูตร มี 3 ประการ ดังพุทธดำรัสที่ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย กิจของสมณะที่สมณะควรทำ 3 อย่างนี้ 3 อย่าง เป็นไฉน คือการสมาทานอธิศีลสิกขา1 การสมาทานอธิจิตสิกขา1 การสมาทานอธิปัญญาสิกขา1 ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละท่านทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราจักมีความพอใจอย่างแรงกล้าในการสมาทาน อธิศีลสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างแรงกล้าในการสมาทานอธิจิตสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างแรงกล้าในการสมาทานอธิปัญญาสิกขา ดูกรภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลาย พึงศึกษาเช่นนี้แล” (อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต เล่มที่ 20 ข้อ 521 หน้า 218) การศึกษาพระธรรมในที่นี้ คือ การศึกษาในเรื่อง อธิศีล อธิจิต และอธิปัญญา ศีลจิต (สมาธิ) และปัญญา เป็นหลักคำสอนในพุทธศาสนา จะต้องศึกษาให้เคร่งครัดแล้ว จึงจะนำไปสู่กระบวนการที่ชัดเจน หมายความว่าหน้าที่ศึกษาจะนำไปสู่การกระทำหรือการปฏิบัติที่ถูกต้องศึกษา 3 หรือไตรสิกขานั้น หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษาคือ ผีกहतบรรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือพระนิพพาน

หน้าที่ในการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรมนั้น ถือได้ว่าเป็นรากแก้วขั้นสำคัญในพุทธศาสนาถ้าไม่เช่นนั้นจะไม่ได้รับผลใด ๆ เลย แต่การจะเห็นคุณค่าแห่งการปฏิบัติธรรมได้ บุคคลนั้น ๆ ย่อมจะเล็งเห็นประโยชน์ มองเห็นโทษในความประมาทหมัวเมาในชีวิต เร่งคิดหาวิธีที่จะบำเพ็ญตนให้ได้รับความสุขสูงสุด ความสุขสูงสุดที่จะบังเกิดได้ย่อมมาจากการประพฤติปฏิบัติธรรมนั่นเองในอรกานุสาสนีสสูตร พระพุทธเจ้าได้ทรงยกเรื่องอภิศดาขึ้นมาตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย เพื่อไม่ให้ประมาทหมัวเมาในวัยในชีวิตได้เร่งรีบชวนชวายุปฏิบัติธรรมโดยทรงชี้ให้เห็นว่าชีวิตนี้สั้นนิดหน่อยรวดเร็ว ควรรีบทำกุศล ควรประพฤติพรหมจรรย์เพราะสัตว์ที่เกิดมาแล้วจะไม่ตายไม่มี ในปัจจุบันนี้อย่างมากอยู่ได้ก็เพียงร้อยปีหรืออาจจะน้อยกว่าบ้างมากกว่าบ้าง การปฏิบัติธรรมมีจุดมุ่งหมายไปใน 2 ประเด็น คือเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากกองกิเลสตัณหาและเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

หน้าที่ในการเผยแผ่ธรรม การเผยแผ่ธรรมนั้น นับว่าเป็นหัวใจของการสืบอายุพุทธศาสนา และเป็นการแสดงเจตนาต่อพุทธประสงค์อย่างแท้จริง ความในพระวินัยปิฎกเล่มที่ 4 คือการฝากวัตถุประสงค์ที่สำคัญให้แก่พระอรหันต์สาวก 60 องค์ หน้าที่หรือว่าบทบาทในการเผยแผ่นี้เป็นบทบาทของพระสงฆ์ที่สำคัญ หากจะเทียบกับบทบาทด้านอื่น บทบาทนี้นับว่า เป็นงานที่คณะสงฆ์จัดทำมากที่สุดมากกว่าอย่างอื่น (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2513:32) อนึ่งในการเผยแผ่นั้น พระสงฆ์ก็ดำรงตนในบทบาทหน้าที่ ดังที่พระพุทธองค์เคยดำรงมาแล้ว เพราะการเผยแผ่ธรรมนั้นเป็นการให้ปัญญาแก่พุทธบริษัทจำต้องตั้งตนอยู่บนพื้นฐานความเป็นธรรม ผู้แสดงต้องมีภูมิธรรมความรู้ด้วยพุทธพจน์ที่ว่าจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์นั้นคือ การกระทำหน้าที่หลักของพระสงฆ์ สิ่งใดที่เป็นประโยชน์เกื้อกูล แม้จะต้องจาริกอรอนแรมไปยังสถานที่ไกล ๆ ก็ตาม พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่

เป็นผู้ให้ธรรมะ แจกธรรมะแก่ชนทั้งโลก พระสงฆ์สาวกในสมัยพุทธกาลเป็นพระสงฆ์ที่ต้องใช้ความเพียรมาก เพื่อนำธรรมให้เข้าถึงประชาชนหรือนำประชาชนให้เข้าถึงพระศาสนา ซึ่งอาจจะเรียก ระยะแรกนี้ว่า ระยะออกไปหาประชาชนและในการประกาศพระศาสนาหรือเผยแผ่พระศาสนา นั้น เป็นหลักการสำคัญที่จะต้องระลึกถึงหลักโอวาทปาฏิโมกข์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2540)

หน้าที่ในการรักษาธรรม การรักษาธรรมนี้ เป็นหน้าที่ที่จะต้องรักษาพระธรรมวินัยให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ อีกทั้งเป็นการธำรงไว้ซึ่งพุทธศาสนาในหลาย ๆ วิธีการ แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกคือ ความดั่งมั่นแห่งพุทธศาสนา การไม่ทำให้พระธรรมวินัยวิปริตแปรปรวนนั่นเอง สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ บัญญัติไว้เป็นสิ่งที่ต้องใคร่ครวญและปฏิบัติตาม ไม่เพิกเฉยละเลยทอดทิ้ง ตรงกันข้ามสิ่งใดที่มีได้ทรงแสดงไว้บัญญัติไว้ที่ขัดต่อพระธรรมวินัยก็ไม่ควรกระทำ เพราะจะนำแต่โทษทุกข์มาให้ ภิกษุสงฆ์ทั้งหลายไม่ควรชวนชวนชวนเด็ดขาด สิ่งสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงมีวัตถุประสงค์ในการที่ทรงบัญญัติพระวินัยขึ้นมาก็เพื่อเห็นประโยชน์อันไพศาลมิใช่จำเพาะกลุ่มหรือเพื่อพระองค์เองทั้งนี้เพื่อให้ภิกษุสงฆ์ตระหนักไม่เพิกเฉยหรือละเลย (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2540)

บทบาทของภิกษุสงฆ์ในสังคมไทย

ภิกษุสงฆ์นอกจากจะมีหน้าที่ในการเผยแผ่พระศาสนา ซึ่งเป็นหน้าที่หลักแล้ว ภิกษุสงฆ์ยังมีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมไทยนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมาโดยตลอด สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันที่เคียงคู่กับวิถีชีวิตของสังคมไทยโดยแยกกันไม่ออก มองอีกด้านหนึ่งพระสงฆ์ ก็คือประชาชนที่เข้ามาบวชเพื่อแสวงหาความสงบและหาแนวทางการหลุดพ้นการละกิเลส และช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งพอจำแนกได้กล่าวคือ บทบาทของการพัฒนาจิตใจของประชาชนคือ การให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ และเป็นที่ยังให้ความร่มเย็นทางจิตใจ บทบาทการส่งเสริมการศึกษาของประชาชนบทบาทการช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง บทบาทการเป็นผู้ช่วยส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน โดยการช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนในหมู่บ้าน บทบาทการเป็นผู้ช่วยส่งเสริมเทคนิคขั้นพื้นฐาน เช่น สถาปัตยกรรมช่างไม้ ช่างก่ออิฐถือปูน ปรับปรุงการเกษตร และการรักษาโรคด้วยยาแผนใหม่ เป็นต้น บทบาทการเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการของหมู่บ้านคือการช่วยวางแผนแนะนำและสนับสนุน งานของชาวบ้านในโครงการพัฒนาต่าง ๆ บทบาทการส่งเสริมชุมชน คือ การช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ

องค์กรของภิกษุสงฆ์ในสังคมไทย

ภิกษุสงฆ์ไทยนั้นก่อตัวมาพร้อมกับสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน ในอดีตนั้นภิกษุสงฆ์มีการปกครองควบคุมบังคับบัญชาตนเองในหมู่สงฆ์ ยังไม่มีกฎหมายเข้าไปเกี่ยวข้องกำหนดรูปแบบการปกครอง

ครองแต่อย่างใด พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตจะเป็นผู้มีส่วนในการอุปถัมภ์ให้การช่วยเหลือคณะสงฆ์มาโดยตลอด ในส่วนการปกครองของคณะสงฆ์เองมีพระสังฆราชเป็นผู้บังคับบัญชาปกครองและเมื่อใดที่สภาพการปกครองสงฆ์อ่อนแอ ฝ่ายบ้านเมืองหรือพระมหากษัตริย์ในอดีต ก็จะเข้าไปควบคุมอย่างใกล้ชิดบางครั้งมีการออกกฎหมายออกมาควบคุมความประพฤติของสงฆ์ อาทิเช่น สมัยรัชกาลที่ 1 ทรงออกกฎหมายพระสงฆ์ 10 ข้อ ออกมาประกาศใช้เพื่อควบคุมความประพฤติของภิกษุสงฆ์ หากภิกษุสงฆ์ฝ่าฝืนมีบทลงโทษในทางอาญา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงออกพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 เป็นครั้งแรกและสำหรับปัจจุบันนี้มีพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และพ.ศ.2535 ในการวางรูปแบบเพื่อเป็นการสนับสนุนการปกครองคณะสงฆ์ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเป็นสถาบันที่มีกฎหมายรองรับซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ศาสนสถาน ศาสนบุคคล องค์การปกครองคณะสงฆ์ กฎหมายระเบียบข้อบังคับและมีมาตรการการลงโทษทางวินัยดังกล่าวต่อไปนี้ (ธวัช หนูคำ, 2542)

ศาสนสถาน เป็นสถานที่ซึ่งภิกษุสงฆ์ใช้ในการประกอบกิจกรรมทางด้านศาสนาและเป็นสถานที่ซึ่งพุทธศาสนิกชนเข้ามาใช้ประโยชน์ในทางศาสนาได้แก่วัด โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ และสถานที่สำคัญทางศาสนาต่าง ๆ สำหรับวัดตามความหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 31 มี 2 ประเภท คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์ วัดจึงเป็นสถานที่ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะใช้ประโยชน์ในกิจการทางศาสนาได้ หากวัดใดก่อความเดือดร้อนค่าใช้จ่ายกับประชาชนสูงเกินไปก็จะมีมาตรการควบคุมดูแลแก้ไขมหาเถรสมาคม จึงได้ออกมติที่ 15/2541 กำหนดให้ทุกวัดเน้นการสงเคราะห์ประชาชนเป็นหลัก ห้ามมิให้มุ่งผลประโยชน์ตอบแทน

ศาสนบุคคล อันได้แก่ ภิกษุสงฆ์ซึ่งมีหน้าที่ในการเผยแผ่คำสั่งสอนและได้ผ่านการบวชเข้ามาโดยถูกต้องพระธรรมวินัยและกฎหมายภิกษุสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ ดังนี้มาตรา 5 ทวิ คณะสงฆ์ หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าจะปฏิบัติศาสนกิจใน หรือนอกราชอาณาจักร คณะสงฆ์อื่น หมายความว่า บรรดาบรรพชิตจีนิกายหรืออนัมนิกาย พระราชาคณะ หมายความว่า พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้ง และสถาปนาให้มีสมณศักดิ์ตั้งแต่ชั้นสามัญจนถึงชั้นสมเด็จพระราชาคณะ สมเด็จพระราชาคณะผู้มีอาวุโสสูงสุดโดยสมณศักดิ์ หมายความว่า สมเด็จพระราชาคณะที่ได้รับสถาปนาก่อนสมเด็จพระราชาคณะรูปอื่น ถ้าได้รับสถาปนาในวันเดียวกันให้ถือรูปที่ได้รับสถาปนาในลำดับก่อนแต่กฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับที่ 11 (พ.ศ.2521) ว่าด้วยการนิคหกรรมลักษณะ 1 บทนิยามข้อที่ 4 ได้ให้ความหมายพระภิกษุ หมายถึง (ก) พระภิกษุซึ่งมิใช่ผู้ปกครองสงฆ์รวมถึงพระ

ภิกษุซึ่งดำรงตำแหน่งต่ำกว่าชั้นพระราชคณะ และ(ข) พระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ผู้เป็นกิตติมศักดิ์ผู้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาเจ้าคณะผู้ดำรงตำแหน่งเทียบพระสังฆาธิการ และผู้ดำรงสมณศักดิ์ชั้นพระราชคณะขึ้นไปจากความหมายดังกล่าวนั้นจึงเห็นได้ว่าพระภิกษุจึงมี 2 ประเภทคือ พระภิกษุที่ถูกปกครองกับพระภิกษุที่เป็นผู้ปกครอง สำหรับภิกษุสงฆ์ที่เป็นผู้ปกครองนั้นจะมีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 หากกระทำความผิดก็จะมีโทษตามกฎหมาย เช่น กรณีเจ้าอาวาสรับสินบน (คำพิพากษาฎีกาที่ 2003-5/2500) และมีฐานะเป็นตัวแทนนิติบุคคลของวัดตามมาตรา 31 วรรคท้าย

องค์กรปกครองของคณะสงฆ์

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 มาตรา 12 บัญญัติถึงองค์ประกอบของกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่งและมีสมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการและมาตรา 15 ตีร บัญญัติให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ควบคุมส่งเสริมการศาสนา รักษาพระธรรมวินัย และมีอำนาจในการออกกฎหมายมหาเถรสมาคมเพื่อบังคับใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ แต่กฎหมายมหาเถรสมาคมเป็นเพียงข้อบังคับภายในคณะสงฆ์เท่านั้น ไม่มีผลเป็นกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 295/2516)

กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ การปกครองคณะสงฆ์นั้นในอดีตไม่มีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งเป็นการปกครองภายในคณะสงฆ์กันเองเมื่อกระทำผิดทางวินัย ก็จะมีการพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยหลักพระธรรมวินัยแต่ไม่มีสภาพบังคับ จึงต้องอาศัยอำนาจจากฝ่ายบ้านเมืองเพื่อให้ผลการดำเนินการทางด้านวินัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และยังรวมถึงการวางรูปแบบการปกครองคล้ายคลึงกับการปกครองของฝ่ายบ้านเมืองมีการปกครองบังคับบัญชาเป็นลำดับชั้น ในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 เป็นแบบแผนการจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ โดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ในส่วนการปกครองภายในคณะสงฆ์ มีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรปกครองมีอำนาจในการออกกฎหมายมหาเถรสมาคม มติมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และกฎนิคหกรรม ตลอดจนคำสั่งการปกครองต่าง ๆ เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย กล่าวคือ คณะสงฆ์เองก็อยู่ภายใต้กฎหมายไทย การที่รัฐให้อิสระแก่พระสงฆ์นั้น ไม่ใช่ทำให้คณะสงฆ์แยกเป็นอิสระเหมือนเป็นอีกประเทศหนึ่ง ไม่เหมือนรัฐวาติกันของคริสต์ศาสนาให้ที่ดินเป็นธรณีสงฆ์ ก็ไม่ได้หมายความว่ายอมให้แบ่งแยกรัฐถ้าจะเทียบดูแล้วน่าจะเทียบกับข้าราชการพลเรือนซึ่งมีกฎหมายเฉพาะครอบคลุมองค์กรข้าราชการพลเรือน เป็นส่วนหนึ่ง

ของฝ่ายบริหารข้าราชการมีวินัย ข้าราชการเป็นหลักปฏิบัติเมื่อทำผิดวินัยก็มีระบบให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนตัดสินลงโทษทั้งหมดเป็นขบวนการของฝ่ายบริหารแต่คณะกรรมการดังกล่าวก็ไม่ใช่ศาล เป็นแต่เพียงผู้รับมอบหมายหน้าที่ให้ดำเนินการไปตามระเบียบหากการตัดสินไม่เป็นที่พอใจ อาจจะทำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลได้ การปกครองสงฆ์ก็เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจบริหาร พระวินัยเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเมื่อเกิดอภิรกรรมผู้ที่ได้รับมอบหมายให้สอบสวน และวินิจฉัยก็ทำหน้าที่ตามระเบียบการปกครองซึ่งเป็นเรื่องของฝ่ายบริหารหาใช่เป็นอำนาจตุลาการไม่ ที่มาเรียกกันว่าศาลสงฆ์จึงไม่ถูกต้อง เรื่องที่วินิจฉัยกัน ถ้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายบ้านเมือง ก็ไปสิ้นสุดกันที่ศาลตามระบอบประชาธิปไตยคือฝ่ายตุลาการของรัฐ พระทำผิดอาญาแผ่นดินก็ต้องไปขึ้นศาลรัฐเหมือนข้าราชการทำผิดคดีอาญาแม้จะสอบสวนทางวินัยและจะต้องขึ้นศาล ศาลสงฆ์ไม่ใช่ศาล นี้ยังมีผู้เรียกศาลทางธรรม ซึ่งก็ไม่ใช่อีก เมื่อไม่ใช่ศาลก็ไม่ใช่ศาลทางธรรมด้วย เป็นเพียงกรรมการตรวจสอบวินัยพระสงฆ์เท่านั้น

มาตรการลงโทษทางวินัย ในสมัยพุทธกาลเมื่อมีภิกษุสงฆ์ก่อเหตุเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้นมาแล้วเมื่อพระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่อง และเห็นว่าประชาชนติเตียนพระองค์ก็จะพิจารณาดำเนินการ หากเห็นว่าเป็นเรื่องที่จะบัญญัติไว้เป็นพระธรรมวินัย ก็จะทรงบัญญัติไว้ให้ถือปฏิบัติกันมา ซึ่งบัญญัติไว้มี 3 สถาน โทษอย่างหนักได้แก่ อาบัติปาราชิก พระภิกษุผู้ต้องอาบัตินี้ต้องขาดจากความเป็นพระภิกษุโทษอย่างกลางได้แก่อาบัติสังฆาทิเสส พระภิกษุผู้ต้องอาบัตินี้ต้องอยู่กรรม คือ ประพฤติวัตรอย่างหนึ่งเพื่อการทรมานตนจึงจะพ้นโทษ โทษอย่างเบาได้แก่ อาบัติอุลลัจจัย ปาจิตตียะ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต ภิกษุสงฆ์ผู้ต้องอาบัตินี้ต้องแสดงอาบัติประจานตนต่อหน้าภิกษุสงฆ์ด้วยกันจึงจะพ้นโทษ สำหรับโทษทางการปกครองนั้นเป็นเรื่องที่ได้บัญญัติขึ้นตามกฎหมาย เพื่อความสะดวกในการปกครองสงฆ์ ได้แก่ โทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ได้แก่ต้องคำวินิจฉัยให้รับนิคหกรรมและไม่ยอมรับนิคหกรรมประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิม ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง และไม่มีวัดเป็นที่อยู่อันเป็นหลักแหล่ง ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 43 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี โทษทางการปกครองนี้ ถือว่าเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อให้ผู้ที่ฝ่าฝืนได้รับโทษทางอาญา อันเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการปกครองดำเนินการทางวินัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ (ธวัช หนูคำ, 2542)

การควบคุมความประพฤติของภิกษุสงฆ์ไทย

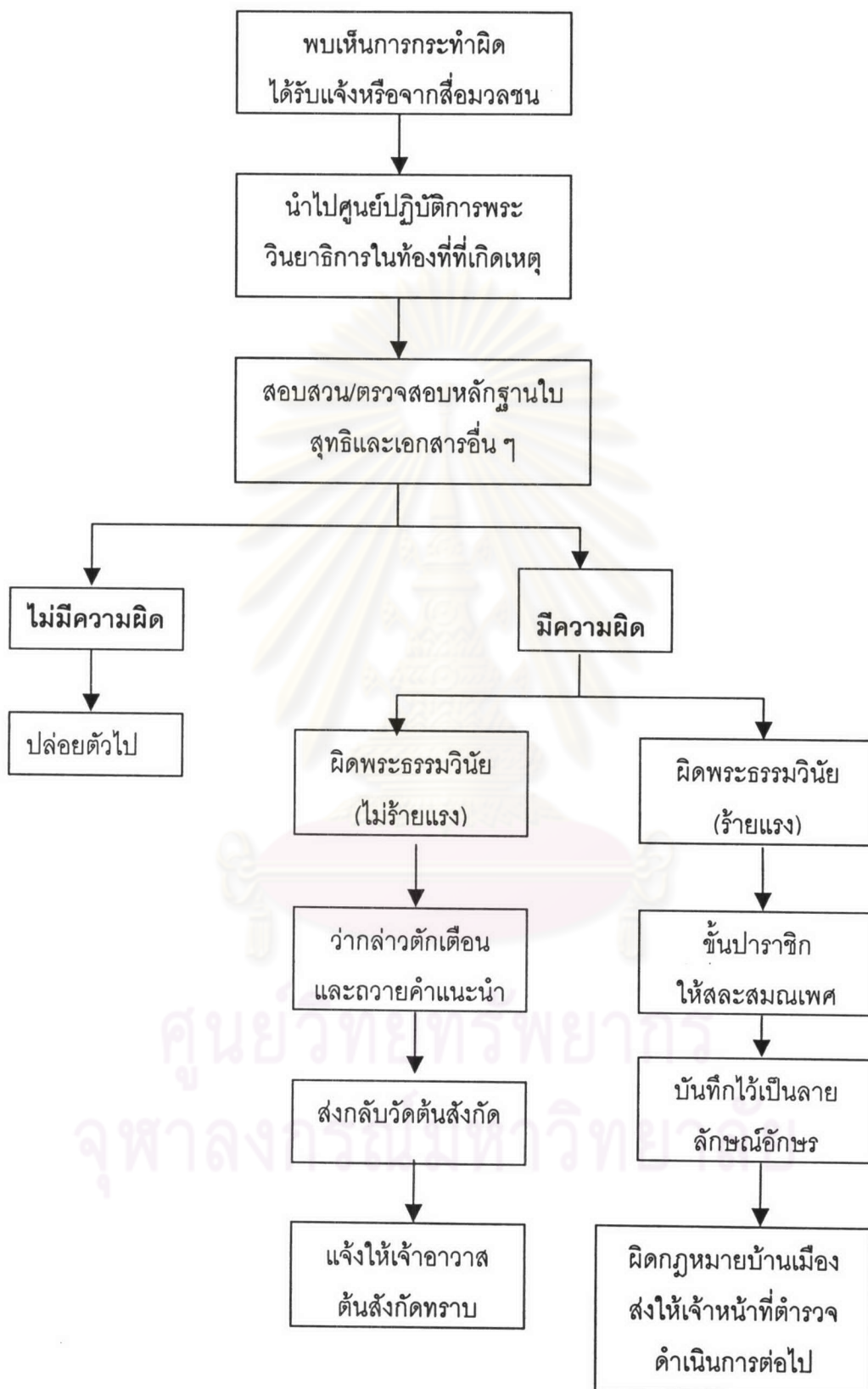
ภิกษุสงฆ์ไทยนั้นมีวิธีการลักเกณฑ์และขั้นตอนการบวชโดยอาศัยขนบธรรมเนียมประเพณีหลักพระธรรมวินัยและกฎหมาย ฐานะของภิกษุสงฆ์จึงแตกต่างจากฆราวาสทั้งในด้านการปฏิบัติตนและการครองตนและสังคมให้ความสำคัญเคารพกราบไหว้ เป็นบุคคลที่สังคมให้ความสำคัญไว้วางใจว่าเป็น

ผู้ทรงศีล เป็นผู้นำทางด้านจิตใจ เป็นผู้ชี้แนวทางสว่างให้กับบุคคลซึ่งแสวงหาความสงบ แต่อย่างไรก็ดีภิกษุสงฆ์แต่ละรูปที่ผ่านการอุปสมบทมานั้น มีพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน จึงต้องมีระเบียบวินัยควบคุมประพฤติ เพื่อมิให้ประพฤติตนนอกถิ่นนอกรทาง การปกครองคณะสงฆ์นี้ พอจำแนกออกเป็น 2 ประการคือ การควบคุมภายในองค์กร และการควบคุมภายนอกองค์กร ดังนี้

การควบคุมภายในองค์กร ภายในองค์กรสงฆ์นั้น นอกจากจะมีพระธรรมวินัยเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติแล้ว ภิกษุสงฆ์ยังจะต้องอยู่ในโอวาทของพระผู้ปกครองซึ่ง ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด ตลอดจนพระเถรชั้นผู้ใหญ่ และสมเด็จพระสังฆราชซึ่งเป็นองค์ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมการควบคุมภายในองค์กรนี้ คณะสงฆ์จะปกครองดูแลควบคุมดูแลกันเองหากเห็นว่าภิกษุรูปใดกระทำผิด ก็สามารถใช้อำนาจปกครองทางสงฆ์ได้ และหากเห็นว่าเป็นความผิดทางวินัยก็สามารถลงโทษทางวินัยได้ เช่น กรณีภิกษุไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสก็สามารถมีคำสั่งให้ออกจากวัดได้และหากฝ่าฝืน ก็มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 (คำพิพากษาฎีกาที่ 304/2507) และ (คำพิพากษาฎีกาที่ 3947/2538) พระวินยาก็มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการตรวจสอบดูแลความประพฤติและข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุสามเณร ซึ่งแต่ละรูปนั้นต่างก็มาจากพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกันในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันไป การได้รับการศึกษาตามบริบททางสังคมที่ไม่เหมือนกัน อาจมีความย่อหย่อนหรือความบกพร่องในเรื่องของข้อวัตรปฏิบัติ ขณะที่ความประพฤติของภิกษุสงฆ์บางรูปได้รับการอบรมพระวินัยและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และบางรูปอาจได้รับการอบรมพระวินัยเพียงเพื่อรู้เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้พระวินยาก็เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยของภิกษุสามเณรในกรณีที่เกิดภิกษุสามเณรกระทำผิดพระวินัย พระวินยาก็ทำหน้าที่พิจารณาตัดสินความผิดตามพระวินัย ถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวข้องกับกฎหมาย ก็ให้นำส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินคดีต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนการพิจารณาการกระทำความผิดของภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัย

การควบคุมภายนอกองค์กร เป็นการควบคุมโดยบุคคลภายนอกองค์กรสงฆ์ กล่าวคือ ภิกษุสงฆ์นั้นย่อมต้องมีความสัมพันธ์กับประชาชนโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประชาชนจึงมีโอกาสได้สัมผัสเห็นความประพฤติของภิกษุสงฆ์ หากพบเห็นภิกษุสงฆ์รูปใดมีวัตรปฏิบัติปฏิบัติชอบเป็นแบบอย่างของพุทธศาสนิกชนเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ภิกษุรูปนั้น มักจะได้รับการยอมรับนับถือจากพุทธศาสนิกชน หากภิกษุสงฆ์รูปใดประพฤติตนไม่เหมาะสมกับ สมณเพศหรือละเมิดพระธรรมวินัย ประชาชนก็จะว่ากล่าวติชมวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งสื่อมวลชนก็จะคอยตรวจสอบติดตามพฤติกรรมของภิกษุรูปนั้น ภิกษุสงฆ์เป็นบุคคลที่สาธารณชนที่จะตรวจสอบติชมตามวิสัยของประชาชน ตามทำนองครองธรรมได้โดยไม่มีความผิดตามกฎหมาย ซึ่งเรื่องนี้ ศาสตราจารย์จิตติ ติงสภักดิ์ (อ้างถึงใน ธวัช หนูคำ, 2541:22) ได้อธิบายคำว่า การติชมด้วยความ เป็นธรรม หมายความว่า กล่าวด้วยความเข้าใจว่าถูกต้องและสมควรกล่าวตามความรู้สึกของคนที่ไปมิใช่แก่งกล่าวครึ่ง ๆ กลาง ๆ บิดเบือนตัดต่อ เสียดสี หยาบคาย ยั่วยุ มุ่งให้เกิด ความโกรธเกลียด อย่างไรก็ตามเป็นวิสัยที่ประชาชนย่อมติชมได้ตามปกติวิสัยของประชาชนจะสนใจ วิจารณ์ติชมเป็นเรื่องที่ประชาชนสนใจ เช่น เกี่ยวกับราชการบ้านเมือง และเกี่ยวกับบุคคลที่เสนอ ตัวการงานของเขาต่อประชาชน เช่น ผู้สมัครเข้ารับตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับประชาชนหรือกิจการที่ อาศัยความเชื่อถือของประชาชน เช่น พระและนักบวช ผู้สอนศาสนา ครูบาอาจารย์ นักกีฬา การ กล่าวเพื่อความชอบธรรมนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิทธิตามกฎหมาย หากเป็นแต่ความถูกต้องตาม ความคิดของสามัญชนทั่วไปก็เป็นการเพียงพอ เช่น กรณีพระ 11 รูป แสดงตนเป็นโจทก์ตามพระ ธรรมวินัยกล่าวโทษพระในที่ชุมนุมสงฆ์โดยสุจริตว่าเสพเมถุนกับหญิงโดยมีเหตุให้ผู้กล่าวเข้าใจว่า พระถูกกล่าวหาว่าความเสื่อมเสียแก่วัดและในวัดเดียวกันได้รับการยกเว้นความผิด ตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 329 (1) ประโยชน์เหล่านี้เป็นส่วนได้เสียตามครองธรรม คือ ไม่ต้องถึงกับ เป็นสิทธิ์ทางกฎหมายแต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และศีลธรรมนอกจากประชาชนหรือสังคมย่อม แสดงความคิดเห็นติชมตามปกติวิสัยของประชาชนตามทำนองครองธรรมแล้วยังมีหน้าที่หากเห็น ว่าการพิสูจน์ความจริงจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนแล้ว ก็สามารถที่จะขอพิสูจน์ความจริงได้ โดย ศาสตราจารย์ จิตติ ติงสภักดิ์ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 ห้ามมิให้พิสูจน์ในกรณีที่เป็นเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เรื่อง ส่วนตัวหมายถึงเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับหน้าที่การงานของผู้ถูกหมิ่นประมาท เช่น พูดว่านายอำเภอเป็น เสือผู้หญิงไม่เกี่ยวกับหน้าที่การงาน(คำพิพากษาฎีกาที่ 952/2474) สำหรับในเรื่องที่เป็นประโยชน์ แก่ประชาชนนั้น หมายถึง เรื่องที่ประชาชนมีส่วนได้เสียอันชอบธรรมที่จะได้รับทราบ เช่น การ กระทำต่อสาธารณชนของบุคคลที่แสดงตัวต่อสาธารณชน ความประพฤติของพรรค หน้าที่นักการเมือง การกระทำในหน้าที่ราชการ การจัดการศึกษาเป็นต้นกรณีการขอพิสูจน์ความจริงว่าพระเข้า หานางชีที่ห้องวิปัสสนานั้นถือว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปสามารถพิสูจน์ได้ (คำพิพากษา

ฎีกาที่1072/2507 (ประชุมใหญ่) ตามความเห็น ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงสภักดิ์ ดังกล่าวข้างต้นนั้น จึงเห็นว่า ฐานะของภิกษุสงฆ์เป็นบุคคลที่มีฐานะพิเศษ เป็นบุคคลสาธารณะที่พุทธศาสนิกชนสามารถตรวจสอบติชมวิพากษ์วิจารณ์ได้ ตามเหตุผลตามธรรมเนียมของครองธรรมในสิ่งที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไป ความประพฤติของภิกษุสงฆ์ จึงเป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนที่พึงควรติชมหรือตรวจสอบได้เช่นเดียวกัน มาตรการการตรวจสอบจากบุคคลภายในองค์กรสงฆ์ไม่ค่อยได้รับผลอย่างจริงจังเท่าที่ควรอาจมีสาเหตุเนื่องจากไม่มีกำลังคนในการตรวจไม่มีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตลอดจนมาตรการตรวจสอบอาจกระทำไม่ได้ไม่ทั่วถึง จึงสังเกตได้ว่า การจับกุมภิกษุสงฆ์ที่ละเมิดพระธรรมวินัยเช่น การลักลอบเสพเมถุนในโรงแรมม่านรูด การลักลอบเสพยาเสพติดหรือการลักลอบเล่นการพนันเป็นเรื่องที่ถูกจับกุมโดยบุคคลภายนอกองค์กรสงฆ์เกือบทั้งสิ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการควบคุมตรวจสอบโดยบุคคลภายในองค์กรเดียวกัน ในส่วนการสืบสวนแสวงหาพยานหลักฐานหรือการพิสูจน์ความผิดซึ่งต้องอาศัยเทคนิคด้านวิทยาการ บุคคลภายนอกองค์กรสงฆ์ย่อมมีความพร้อมมากกว่าบุคคลภายในองค์กรสงฆ์ จึงน่าจะยอมรับฟังความคิดเห็น และพยานหลักฐานที่ได้ดำเนินการโดยบุคคลภายนอก เพื่อจะได้เป็นหลักฐานสนับสนุนการวินิจฉัยความผิดเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดตามพระธรรมวินัยและการปกครองคณะสงฆ์ต่อไป (ธวัช หนูคำ,2542)

แนวคิดเกี่ยวกับการบวชเรียนในพุทธศาสนา (Concept of take the tonsore)

ความหมายของการบวชเรียนในพุทธศาสนา เกี่ยวกับความหมายของการบวชในพุทธศาสนานี้ มีพุทธวจนะปรากฏอยู่ในจุฬัตถมหาสังขยสูตร ว่า “การบวช” คือ การปฏิบัติธรรมเพื่อให้สิ้นตัณหา ทำให้มีความปลอดโปร่งจากกิเลสทั้งปวงและถึงความประเสริฐเป็นพรหมจรรย์ นอกจากนี้แล้ว ยังมีผู้ให้ความหมายของการบวชไว้อีกหลายประการ คือ

พุทธทาสภิกษุ อธิบายว่า คำว่า “การบวช” เป็นภาษาไทย ซึ่งถอดรูปมาจากคำในภาษาบาลีว่า ปพฺพชฺชา คำว่า “ปพฺพชฺชา” นี้มีรากศัพท์ คือ ป+วช; ป แปลว่า ทัว หรือสิ้นเชิง, วช แปลว่า ไป หรือเว้น คำว่า ป+วช จึงแปลว่า ไปโดยสิ้นเชิง ที่ว่า “ไปโดยสิ้นเชิง” นั้นหมายถึง ไปจากความ เป็นฆราวาส คือ จากการครองเรือนไปสู่ความเป็นบรรพชิต คือ ผู้ไม่ครองเรือนโดยสิ้นเชิง โวหารที่สูงไปกว่านี้ ท่านเรียกว่า ไปจากโลกโดยสิ้นเชิง ซึ่งหมายความว่า ละเสียจากวิสัยที่ชาวโลกเขามีกันเป็นกัน โดยสิ้นเชิงนั่นเอง (พุทธทาสภิกษุ,2529: น.43)

ส่วนพระศรีวิสุทธิวงศ์ (สาย ตุลโย) ได้อธิบายไว้ว่า “การบวช” โดยพยัญชนะแปลว่า เว้น คือ เว้นเหตุอันเป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเสีย เศร้าหมองเดือดร้อนทางกายวาจาใจ, โดยอรรถ หมายถึง การน้อมนำกายวาจาใจเข้าอยู่ในกรอบ ขอบเขตแห่งพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นระเบียบอันประณีตโดยตลอดและเป็นยอดแห่งระเบียบที่ดีทั้งหลาย หรือหมายถึง การเชื่อมกาย

วาทะใจให้ซึ่มซาบเอิบอาบด้วยศีลธรรมจนได้ที่แล้ว ย่อมมีจรรยาผ่องแผ้วสะอาด สุภาพอ่อนโยน นุ่มนวล ควรแก่การเคารพยกย่องของคนทั่วไป

พระโสภณคณาจารย์ (ระแบบ วิฑูตญาณ, 2522: น.337) ได้แบ่งความหมายของการบวชไว้ 3 ความหมายคือ

1. การบวชเป็นสามเณรของผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี
2. การบวชแบบทั่วไป หมายถึงรวมเอาการอุปสมบทด้วย
3. วิธีการเบื้องต้นแห่งการอุปสมบทเป็นภิกษุในพุทธศาสนา

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้นิยามความหมายว่า บรรพชา หมายถึง การบวช เช่น บรรพชาเป็นกิจที่ทำได้ยาก, ถ้าใช้ควบกับคำว่าอุปสมบท บรรพชาหมายความว่า การบวชเป็นสามเณร (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525:462)

T.W.Rhys Davids & William Stede (อ้างถึงใน พระมหาวิระพงษ์ มิโรสง, 2541:น.12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การละทิ้งชีวิตแบบชาวโลก หันมาให้ชีวิตในการบำเพ็ญเพียร, ภาวะความเป็นภิกษุในพุทธศาสนา, ผู้หมั่นจิวร คำว่า บัณฑิตชา มีความหมายครอบคลุมการบวช 2 ลักษณะ คือ การบวชเป็นภิกษุ (Buddha's Order) และการบวชเป็นสามเณร (Samanera) (T.W.Rhys Davids & William Stede, 1993:414)

การบวชเรียนในพุทธศาสนา ในสังคมไทย ประเพณีที่สำคัญสำหรับชายไทย คือ การบวชเรียน ซึ่งมีสืบเนื่องมาแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งถือว่าเป็นประวัติศาสตร์การศึกษาทางพุทธศาสนาของชาวไทย (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2533:น.110) ซึ่งการบวชเรียนก็ได้รับการอุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ ดังปรากฏความในพงศาวดารว่า "สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมซึ่งเสวยราชย์ในระหว่าง พ.ศ.2163-2171 ได้ทรงศึกษาพระปริยัติธรรมชำนาญมาแต่ยังทรงผนวช ครั้นเมื่อเสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ ทรงพระราชศรัทธา เสด็จออกบอกหนังสือพระภิกษุสามเณรที่พระที่นั่งจอมทองสามหลังเนื่อง ๆ" (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2500:52 อ้างถึงในพระเทพเวที) การบวชเรียนในพุทธศาสนานี้ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ (พระมหา วิระพงษ์ มิโรสง, 2541)

การบวชเป็นสามเณร ซึ่งการบวชในระดับนี้ เรียกว่า การบวชบรรพชา คำว่า บรรพชา นี้ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบวช หมายถึง การบวชทั่วไป, การบวชอันเป็นบูรพประโยคแห่งอุปสมบท, การบวชเป็นสามเณร เดิมทีเดียว คำว่า บรรพชา หมายความว่า บวชเป็นภิกษุ เช่น เสด็จออกบรรพชาอัครสาวกบรรพชา เป็นต้น ในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ คำว่า บรรพชา หมายถึง บวชเป็นสามเณร ถ้าบวชเป็นภิกษุใช้คำว่า อุปสมบท โดยเฉพาะเมื่อใช้ควบกันว่า บรรพชาอุปสมบท

และในสารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบายความหมายของคำว่า "บรรพชา" ไว้อย่างละเอียดและสมบูรณ์ โดยอธิบายไว้ว่า

คำว่า บรรพชา เป็นคำแผลงมาจากคำบาลีว่า ปพฺพชฺชา คือ การบวช แปลตามศัพท์ว่า เว้นทั่ว หมายถึง เว้นเมถุนธรรม เว้นอาหารกลางคืน 2 ข้อนี้ เป็นสำคัญของการบวช แปลโดยอรรถว่า ถึงความประเสริฐ เป็นพรหมจรรย์ บรรพชานี้ เป็นธรรมเนียมมีมาแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว เพื่อความเข้าใจความเป็นมาโดยย่อ มีดังนี้ เมื่อคนแยกออกจากสัตว์มาอยู่กันเป็นครอบครัวเป็นหมู่ เป็นพวกที่เรียกกันว่า สังคม คนที่อยู่กันเป็นสังคม จำต้องเว้นสิ่งที่ควรเว้น เช่น เว้นการสืบพันธุ์สำหรับสอนต้องประพฤติสิ่งที่ควรประพฤติ เช่น ช่วยเหลือกันตามความสามารถ คนทั้งหลายได้ความรู้ว่า ในตัวเรานี้มีส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ กายกับใจ คนทั้งหลายทำการงานหาเลี้ยงกาย 6 วัน หาเลี้ยงใจ 1 วัน และคนได้แบ่งชีวิตออกเป็น 3 ตอน เรียกว่า วัย วัยต้นกำหนด 25 ปี จัดเป็นวัยศึกษา คือ ต้องเล่าเรียนให้มีความรู้ดี มีความประพฤติดี มีความสามารถดีในวัยนี้ วัยกลางกำหนด 25 ปี แต่ปีที่ 26 ถึง 50 ปี จัดเป็นวัยการงาน ต้องใช้ความรู้ที่ได้เล่าเรียนมา ทำการงาน ตั้งตัวให้เป็นหลักฐานในวัยนี้ วัยสุดท้าย กำหนด 25 ปี นับแต่ปีที่ 50 ถึง ปีที่ 75 เกินนั้นเป็นกำไร จัดเป็นวัยสงบ ทำตนให้เป็นหลักของลูกหลาน ถือเป็นธรรมเนียมกันมาดึกดำบรรพ์

การบวชเป็นภิกษุ การบวชในระดับนี้ เรียกว่า การอุปสมบท คำว่า "อุปสมบท" หมายถึง การให้กุลบุตรบวชเป็นภิกษุ, การบวชเป็นภิกษุ, ซึ่งผู้ที่จะทำการอุปสมบทเป็นภิกษุได้นั้น จะต้องผ่านการบรรพชาเป็นสามเณรมาก่อน จึงจะสามารถทำการอุปสมบทเป็นภิกษุได้ และคำว่า "ภิกษุ" หมายถึง ผู้ชายที่ได้อุปสมบทแล้ว, ชายที่บวชเป็นพระ, พระผู้ชาย, แปลตามรูปศัพท์ว่า ผู้ขอ หรือผู้มองเห็นภัยในสังขาร หรือผู้ทำลายกิเลส

โดยสรุปแล้ว คำว่า "การบวช" จึงหมายถึง การออกจากการใช้ชีวิตแบบชาวโลก เข้ามาสู่การใช้ชีวิตแบบนักบวชในพุทธศาสนา ฉะนั้น การบวชจึงครอบคลุมในสองลักษณะ กล่าวคือ

1. หมายถึง การบวชเป็นสามเณรของกุลบุตรที่มีอายุยังไม่ครบ 20 ปี แต่มีศรัทธาต้องการใช้ชีวิตแบบภิกษุในพุทธศาสนา โดยการปฏิบัติตามศีล 10 ข้อ และเสขยวัตร 75 ข้อ
2. หมายถึง การบวชเป็นสามเณรเป็นนุรพบทแห่งการอุปสมบทของผู้มีอายุครบ 20 ปี กล่าวคือ ก่อนที่จะอุปสมบทเป็นภิกษุ กุลบุตรทุกคนที่มีศรัทธาจะอุปสมบทจะต้องผ่านกระบวนการบรรพชาเป็นสามเณรก่อนแล้วจึงจะสามารถบวชเป็นภิกษุได้ในลำดับต่อไป

ความเป็นมาของภิกษุสงฆ์

การเป็นภิกษุสงฆ์นั้น เป็นโดยวิธีการบวชเท่านั้น คำว่า "บวช" มาจากคำว่า "ปะวะชะ" เป็นภาษาบาลี แปลว่า "งดเว้น" ผู้ที่เป็นนักบวชก็คือ ผู้งดเว้น งดเว้นจากสิ่งที่เข้าศึกษาต่อความสงบของจิตใจผู้ที่เป็นนักบวชนี้เรียกว่า ประพฤติพรหมจรรย์ พรหมจรรย์นั้นหมายถึงความบริสุทธิ์ของจิตใจ สิ่งใดที่เป็นเข้าศึกษาต่อความบริสุทธิ์ สิ่งนั้นเรียกว่า เป็นของขัดต่อพรหมจรรย์ เป็นเรื่องไม่ควรจะคิดนึกกระทำเพราะว่ากระทำแล้วทำให้พรหมจรรย์เศร้าหมอง และไม่เกิดประโยชน์เท่าที่

ต้องการ การบวชในอดีตนั้นมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อปฏิบัติตนให้พ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน เห็นความทุกข์ในการครองเรือน จึงออกไปอยู่ในป่าอยู่อย่างมักน้อย สันโดษ กินอาหารง่าย ๆ นุ่งห่มง่าย ๆ นอนง่าย ๆ เป็นชีวิตที่ไม่มีความวุ่นวาย เป็นคนประเภทนอนกลางดิน กินกลางทราย การออกไปอยู่ในป่าเพื่อเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ แล้วนำมาสอนให้คนอื่นได้รู้ได้ปฏิบัติกัน ต่อมาหลังจากพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วพระองค์ได้บวชให้สาวกด้วยพระองค์เอง เรียกว่า “เอหิภิกขุอุปสมบท” บวชด้วยคำตรัสว่า “เอหิ ภิกขุ จร พรหมจรรย์ ทุกข สุตส อนุตทริยาย” บอกว่า “เธอจงเป็นภิกษุ เธอจงปฏิบัติพรหมจรรย์ เพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์เถอะ” เท่านั้น ผู้นั้นก็เชื่อได้ว่า เป็นภิกษุด้วยคำรับรองของพระพุทธเจ้า ต่อมาพระพุทธเจ้าได้มอบหมายให้สาวกเป็นผู้ดำเนินการบวชให้แทน เนื่องจากมีผู้เลื่อมใสศรัทธาจะขอบวชมากขึ้น การบวชเช่นนี้เรียกว่า “ติสฺรณคฺคณุปสมฺปทา” โดยผู้บวชเปล่งวาจาว่า “พุทธํ สฺรณํ คจฺฉามิ ธมฺมํ สฺรณํ คจฺฉามิ สงฺฆํ สฺรณํ คจฺฉามิ” ก็ได้ชื่อว่าเป็นพระแล้ว ต่อมาพระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติให้การบวช โดยให้พระสงฆ์เป็นผู้กระทำการบวชโดยประชุมกันอย่างน้อย 5 รูป มีพระรูปหนึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นผู้นำบุคคลให้สงฆ์พิจารณารับรอง เมื่อสงฆ์ร่วมกันพิจารณาแล้วไม่มีข้อควรตำหนิหรือข้อบกพร่องใดๆก็รับไปบวชเป็นพระ การบวชแบบนี้เรียกว่า “ญัตติจตุตถกรรม” คือการเสนอนัตติสวด 4 ครั้งซึ่งการบวชตามวิธีนี้ พระภิกษุสงฆ์นิกายเถรวาทในประเทศไทยนำมาเป็นหลักปฏิบัติการบวช จนถึงปัจจุบัน (ปัญญา นันทภิกขุ, 2538:1-21)

การบวชและวัตถุประสงค์ของการบวชเป็นภิกษุสงฆ์ในประเทศไทย

การบวชเป็นภิกษุสงฆ์ในประเทศไทยนั้น ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 กล่าวคือจะต้องมีคุณสมบัติ ครบถ้วน เป็นเพศชาย อายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ ไม่เป็นคนอาภัพ และไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามพระธรรมวินัย การบวชนั้นจะต้องมีพระอุปัชฌาย์ทำการบวชให้และพระอุปัชฌาย์จะต้องได้รับการแต่งตั้งถูกต้องตามกฎหมายตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์จึงจะถือว่าได้รับการบวชถูกต้องตามพระธรรมวินัยและกฎหมายของบ้านเมือง เมื่อบวชโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว กฎหมายให้ความคุ้มครอง หากการบวชโดยไม่ถูกต้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 208 เพื่อป้องกันมิให้บุคคลปลอมตัวเข้ามาบวชในพุทธศาสนาแล้วทำให้เกิดความเสียหายต่อพุทธศาสนา การบวชเป็นภิกษุสงฆ์นั้น มีพระธรรมวินัยเป็นระเบียบข้อบังคับให้พระสงฆ์ต้องปฏิบัติตาม นับแต่ครั้งพุทธกาล โดยมีวัตถุประสงค์ในการบัญญัติพระธรรมวินัย คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก เพื่อการอยู่สำราญของภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต เพื่อความเลื่อมใสของชุมชน

คนที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม เพื่อถือตามพระวินัยซึ่งวัตถุประสงค์การบัญญัติพระธรรมวินัยดังกล่าวนั้นเสมือนเป็นธรรมนุญการ ปกครองสงฆ์ที่จะต้องยึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด การดำเนินการทางด้านวินัยนั้น สภาพบังคับฝ่าย สงฆ์ยังจะต้องได้รับการคุ้มครองจากฝ่ายบ้านเมือง เพื่อสนับสนุนการปกครองและดำเนินการทาง ด้านพระวินัย ดังจะเห็นได้จากกรณีเจ้าอาวาสวัดเห็นว่า พระภิกษุในความปกครองรูปใดประพฤติ ผิดพระธรรมวินัย หรือไม่อยู่ในโอวาท เจ้าอาวาสก็มีอำนาจจะสั่งให้ภิกษุรูปนั้นออกจากวัดได้ (คำพิพากษาฎีกา ที่ 1096/2513) และ (คำพิพากษาฎีกาที่ 304/2507) และสถานภาพของภิกษุสงฆ์ กฎหมายยังได้รองรับ และให้การยอมรับฐานะพิเศษทางสงฆ์โดยเห็นว่า ฐานะภิกษุสงฆ์นั้นเป็นผู้ที่ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับทางโลก จึงบัญญัติไว้เป็นข้อห้ามคือ ในการสมัครรับเลือกตั้ง เช่น พระราชบัญญัติ เทศบาล พุทธศักราช 2496 มาตรา 19 (4) ห้ามมิให้ผู้ที่เป็นภิกษุสงฆ์ใช้สิทธิเลือกตั้งหรือสมัครรับ เลือกตั้ง หากเป็นภิกษุสงฆ์มีผลทำให้ขาดสมาชิกภาพทันที (คำพิพากษาฎีกา ที่ 3424/2529) และ (คำพิพากษาฎีกาที่ 4570/2532) จึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อการบวชเป็นภิกษุสงฆ์โดยถูกต้องตามพระ ธรรมวินัยและชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายก็ยอมรับรองสถานะของความเป็นภิกษุสงฆ์ คุณสมบัติ ของการเป็นภิกษุสงฆ์นี้เองทำให้มีการบัญญัติเป็นทั้งข้อห้ามและให้เอกสิทธิ์ในทางกฎหมายต่าง ๆ เช่น ภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนาไม่ต้องไปศาลตามหมายเรียก ไม่ต้องสาบานตน และไม่ต้องเบิก ความ ดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 108(2) มาตรา 112 (2) และ มาตรา 115 เอกสิทธิ์เหล่านี้นับว่าภิกษุในพุทธศาสนามีเอกสิทธิ์กว้างขวางยิ่งกว่าบุคคลใดๆ แม้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราชและผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ก็คงมีแต่เอกสิทธิ์ที่ จะไม่ไปศาลเท่านั้น และการที่กฎหมายไม่ต้องให้ภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนาสาบาน หรือปฏิญาณตน นั้นเป็นการให้เกียรติและเชื่อว่าจะไม่กล่าวความเท็จเพราะเป็นการผิดศีล การที่กฎหมายได้รับรอง สถานะความเป็นภิกษุสงฆ์และให้เอกสิทธิ์ตามกฎหมายดังกล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการที่สังคมให้ ความไว้วางใจ เชื่อภิกษุสงฆ์เป็นผู้ที่อยู่ในศีลในธรรมและระเบียบวินัยที่เคร่งครัด แม้ว่าจะเพิง บวชเพียงวันเดียวก็ได้รับสิทธิทางกฎหมายตามที่กล่าวมา แต่สภาพความเป็นจริงความเป็นภิกษุ สงฆ์ในอุดมคติทางกฎหมายจะเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังไว้ หรือไม่เป็นเรื่องที่สังคมจะต้องช่วย กันสอดส่องดูแล มิให้ผู้ที่ไม่หวังดีต่อพุทธศาสนาเข้ามาทำความเสื่อมเสียแล้วกลับออกไปสู่สังคม ภายนอก โดยไม่มีบทลงโทษใด ๆ ปลดปล่อยให้สิ่งที่ตนเองกระทำลงไปให้ภิกษุสงฆ์หรือพุทธศาสนิกชน ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบคอยติดตามแก้ไขเรื่อยไป สำหรับวัตถุประสงค์ของการบวชนั้นเป็นการออก ค้นหาสิ่งที่เป็นกุศล เป็นการแสวงหาสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดีกว่าการครองเรือนอันเป็นการออกไป เพื่อการ บำเพ็ญทางจิตใจและออกไปอยู่ในที่ต่ำต้อย เพื่อทดลองตนเองว่าจะสามารถอยู่ได้โดยไม่มีทรัพย์ สมบัติได้หรือไม่และเป็นการฝึกบังคับตนเองให้อยู่ในศีล บังคับจิตใจตนเอง ไม่ให้กระทำผิด ควบคุมอินทรีย์ทั้งหลาย ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ การออกไปอยู่ในที่เช่นนั้น ทำให้ไม่มีภาระทำให้

สะดวกในการทำให้จิตใจวิวัฒนาการให้อยู่เหนือการครอบงำทางโลก ทั้งที่เป็นโอกาสที่จะได้สิ่งสูงสุดที่มนุษย์จะได้รับคือได้รับอมตะธรรมการบวชย่อมได้รับการเคารพกราบไหว้ของบุคคลทุกคนชั้นไม่ว่าผู้บวชนั้นจะมีฐานะยากจนเชยใจเพียงใดเมื่อบวชแล้วก็ได้รับการยอมรับและได้รับการเคารพกราบไหว้ สำหรับผู้ที่บวชจริงและปฏิบัติจริง ถ้าบวชไม่จริงถือว่าเป็นการหลอกลวง ปลอมตัวเพื่อบริโภคปัจจัยสี่ของชาวบ้าน การบวชนั้นมีโอกาสที่ให้ผู้บวชได้ทำประโยชน์ต่อสาธารณกุศล เช่น เป็นผู้นำของชาวบ้านในการช่วยเหลือ ก่อสร้างถนน ขุดคูคลองวัดวาอารามและสิ่งประการหนึ่งเมื่อผู้บวชได้เข้ามาอยู่ในวัดวาอาราม ทำให้บิดามารดาญาติพี่น้องของผู้บวชเข้ามาเกี่ยวข้องกับวัดในทางอ้อมด้วยและสิ่งสำคัญที่สุดของการบวช คือการสืบต่อพระศาสนาโดยการมาอยู่ในเพศของสมณะ หรือบรรพชิตอันเป็นเพศสูงสุดสำหรับทรงไว้ซึ่งพระอรหันต์ เมื่อได้ทำการบวชโดยถูกต้องตามพระธรรมวินัยโดยถูกต้องแล้ว ภิกษุสงฆ์นั้นก็ต้องอยู่ในระเบียบวินัยของสงฆ์และมีสิทธิต่าง ๆ ตามพระธรรมวินัย จารัตประเพณี สังคม และกฎหมาย (ธวัช หนูคำ, 2542)

ความสำคัญของการบวชเรียนในพุทธศาสนา

การบวชเป็นภิกษุสามเณรในพุทธศาสนา นี้ เป็นพิธีกรรมซึ่งมีมาแต่ในสมัยพุทธกาลแล้ว และเป็นพิธีกรรมที่ถือว่ามีความสำคัญมากพิธีหนึ่งของพุทธศาสนาที่จะขาดเสียมิได้ มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการบวชเป็นภิกษุสามเณรในพุทธศาสนาไว้มากมาย ซึ่งผู้วิจัยจะยกมากล่าวเพื่อให้มองเห็นความสำคัญของการบวชให้ชัดเจนขึ้น ดังต่อไปนี้

พระโสภณคณาจารย์ (เจริญ สุวฑฺฒโน) กล่าวถึงความสำคัญของการบวชไว้ว่า การบวชเป็นโอกาส คือ ช่องให้ได้บำเพ็ญบุญกุศลอย่างสูง เพื่อบรรลุถึงความบริสุทธิ์, ความสุข, ความสงบอย่างประณีต เมื่อยังไม่ได้บวช ไม่มีโอกาส คือ ช่องที่จะประพัตินบุญกุศลเช่นนั้นได้ เพราะยังพัวพันอยู่กับการบ้าน การเรือน บุตรธิดา การงานต่าง ๆ จะประพัตินได้ก็แต่บุญกุศลอย่างของผู้ครองเรือน ผู้ที่ประสงค์บุญกุศลที่สูงขึ้นไป จึงได้ออกจากบ้านเรือน ทำตนเป็นอนาคาริกะ แปลว่า ผู้ไม่มีเรือน ประพัตินตนเป็นผู้มักน้อย สันโดษ กินอยู่ นุ่งห่มง่าย ๆ กล่าวสั้น ๆ ว่าการบวชนั่นเอง

ประพัฒน์ ตรีณรงค์ กล่าวถึงความสำคัญของการบวชไว้ว่า การบวชเป็นภาระสำคัญที่จะต้องปฏิบัติ เพราะเป็นประเพณีที่แสดงให้เห็นว่า ชีวิตกำลังดำเนินเข้าสู่ภาวะของความเป็นผู้ใหญ่แล้ว และเป็นช่วงระยะเวลาที่ลูกผู้ชายจะได้ทดแทนบุญคุณพ่อแม่ที่เป็นพุทธศาสนิกชน

พระวิสุทธาธิปติ ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบวชไว้ว่า การบวชทำให้ผู้บวชได้มีโอกาสเล่าเรียน และปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เพื่อเป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพุทธศาสนา เป็นผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นศาสนบุคคลที่พึงปฏิบัติและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

จากความสำคัญของการบวชเป็นภิกษุสามเณรในพุทธศาสนาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ สามารถจำแนกรายละเอียดออกเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. การบวชทำให้ผู้บวชได้เรียนรู้และปฏิบัติอย่างแท้จริง และถูกต้อง ทั้งนี้ เพราะการบวชเป็นการออกจากการเป็นผู้ครองเรือน (ฆราวาส) ไปสู่การเป็นผู้ไม่ครองเรือน (บรรพชิต) โดยสิ้นเชิง ดังนั้น ผู้บวชหรือบรรพชิตจึงต้องสละจากการมีทรัพย์สินสมบัติ, สละจากการใช้สอยอย่างฆราวาส, สละจากกิรยวาจาอย่างฆราวาส และสละจากความรู้สึกนึกคิดอย่างฆราวาสทั้งปวง จึงทำให้ผู้บวชได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างจริงจังและเมื่อบวชแล้ว ผู้บวชจะต้องสำรวมศีล ละกิเลสหยาบ และเจริญสมาธิละนิวรณ์ 5 อีกด้วย ซึ่งถ้าผู้บวชสามารถประพฤติและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยได้อย่างถูกต้องแท้จริงแล้ว ก็ย่อมเป็นหนทางให้บรรลุมรรคผลจนถึงที่สุดของการบวชคือ การบรรลุอรหัตผลได้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การบวชทำให้ผู้บวชได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างจริงจัง และเป็นหนทางที่สามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายอันสูงสุดของพุทธศาสนา คือ นิพพานได้ง่ายและสะดวกกว่าผู้ที่อยู่เป็นฆราวาส

2. การบวชเป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อบุคคลที่ผู้บวชพึงมีต่อบิดามารดา และผู้มีพระคุณทั้งหลาย บิดามารดาทุกคนย่อมมีความรักและความห่วงใยในบุตรของตนเอง ยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด ยิ่งเมื่อบุตรของตนมีอายุอยู่ในวัยที่อาจจะถูกชักนำ หรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสียได้ง่าย บิดามารดาก็ยิ่งเป็นห่วงมากขึ้น เพราะถ้าเกิดความเสื่อมเสียขึ้นแล้วก็ย่อมจะเป็นการยากที่จะแก้ไขให้เป็นคนดี ซึ่งสามารถจะสืบและดำรงวงศ์ตระกูลให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ ดังนั้น การที่บุตรได้มีโอกาสบวชเพื่อศึกษาเล่าเรียนและฝึกอบรมทั้งทางด้านกิริยา วาจา หลักศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามต่าง ๆ ตลอดจนการศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอันเหมาะสม ก็ย่อมเป็นการปูพื้นฐานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้แก่บุตรของตน เพื่อให้เป็นคนดีในสังคมต่อไป

3. การบวชเป็นการสร้างนิสัยในทางที่ดีให้แก่ผู้บวช ทั้งนี้ เพราะการบวชทำให้ผู้บวชได้รับการอบรมทั้งทางสติปัญญา คือผู้บวชจะได้รับการอบรมทั้งพระธรรมวินัย และหลักธรรมต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำหลักธรรมคำสั่งสอนต่าง ๆ เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องในการดำเนินชีวิตต่อไป ส่วนทางด้านจิตใจนั้น ผู้บวชจะได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามต่าง ๆ ไว้จนเป็นนิสัย ทั้งนี้เพราะการบวชเป็นการอบรมบ่มนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้น โดยมีพระธรรมวินัยเป็นเครื่อง อบรม ซึ่งนิสัยที่ดีนี้จะเป็นเครื่องนำความสุขมาให้ทั้งแก่ตัวของผู้บวชเอง สังคม และประเทศชาติ

4. การบวชเป็นการสืบต่อพุทธศาสนา ทั้งนี้ เพราะการที่พุทธศาสนายังดำรงอยู่ได้ ตราบเท่าจนกระทั่งทุกวันนี้ ก็ด้วยมีภิกษุสงฆ์ผู้ออกบวชศึกษาพระธรรมวินัย และหลักธรรมคำสั่ง

สอนต่าง ๆ ของพระพุทธองค์สืบต่อกันมาเรื่อย ๆ เป็นศาสนทายาทผู้สืบทอดอายุศาสนา และเป็นผู้เผยแผ่พระศาสนาให้เจริญกว้างไกลยิ่งขึ้น

จากข้อความข้างต้นทั้งหมดนั้น พอสรุปได้ว่า การบวชเป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญมากพิธีหนึ่งในพุทธศาสนา ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการบวชทำให้ผู้บวชได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริง และถูกต้อง ทั้งยังเป็นหนทางที่จะทำให้บรรลุพระนิพพานได้ง่ายและสะดวกกว่าฆราวาส นอกจากนี้ การบวชยังเป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อบุคคลที่ผู้บวชพึงมีต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณทั้งหลายรวมทั้งเป็นการสร้างนิสัยในทางที่ดีแก่ผู้บวช เพื่อให้ผู้บวชสามารถยึดตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม และการบวชยังถือว่าเป็นการสืบทอดพุทธศาสนา สร้างความน่าเชื่อถือและสถานภาพทางสังคมของผู้บวช และการที่พนักงานสอบสวนมีความศรัทธาต่อภิกษุสงฆ์นั้นและเคยบวชเรียนในพุทธศาสนานั้น เมื่อพบภิกษุสงฆ์ที่กระทำผิดอาญาและต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิด การเคยบวชเรียนในพุทธศาสนาของพนักงานสอบสวนมีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ให้น้อยลงหรือไม่และการที่พนักงานสอบสวนไม่เคยบวชเรียนในพุทธศาสนา เมื่อต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์จะมีผลต่อการดำเนินคดีอาญาให้หนักขึ้นหรือไม่ การที่พนักงานสอบสวนเคยบวชเรียนหรือไม่เคยบวชเรียนในพุทธศาสนานั้น จะมีเหตุจูงใจต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ให้หนักขึ้นหรือน้อยลง และมีการใช้ดุลยพินิจในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์สงฆ์ที่แตกต่างกันอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องบุญและบาปในพุทธศาสนา

ความเชื่อในพุทธศาสนา จัดว่าเป็นความเชื่อที่ได้รับการยอมรับว่ามีเหตุผล เพราะหลักคำสอนในพุทธศาสนาเน้นเรื่องความจริงอันประเสริฐและสามารถพิสูจน์ได้ ซึ่งนักวิชาการทางศาสนาท่านได้ให้ความหมายและแนวคิดต่าง ๆ ไว้ดังนี้

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (ประยูร ปยุตโต, 2538, น.323) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ความเชื่อ" ในพุทธศาสนา ที่ตรงกับคำภาษาบาลีว่า "สัทธา" และตรงกับภาษาสันสกฤตว่า "ศรัทธา" ไว้ว่า เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ, ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล, ความมั่นใจในความจริง ความดี สิ่งดีงาม และในการทำความดี ไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะอาการภายนอก ท่านแสดงสืบกันมาว่ามี 4 อย่าง คือ 1. กัมมสัทธา เชื่อกรรม 2. วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม 3. กัมมัชฌกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตัว ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว 4. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต

ดลมนรวิทย์ บากา (2523, น.7) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาของชาวพุทธว่า ความเชื่อทางศาสนาเป็นฐานเบื้องต้นของการปฏิบัติธรรม พุทธศาสนาไม่ต้องการความเชื่อประเภทมงาย เพราะความเชื่อที่มงายทำให้คนหลงและเดินทางผิด ความเชื่อที่ถูกต้องควรตั้งอยู่บนฐานของปัญญา ผู้เชื่อต้องมีเหตุผลที่เป็นแนวคิดของตนเอง ให้คิดนึกให้เห็นชัดแล้วจึงเชื่อ

จากความหมายและทัศนะต่าง ๆ ดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ความเชื่อในพุทธศาสนา หมายถึง เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่ออย่างมีเหตุผล ไม่เชื่ออย่างมงาย เช่น เชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คือ เชื่อเรื่องบุญและบาปมีจริง เป็นต้น และประการสำคัญ ความเชื่อทางศาสนาถือว่าเป็นปทัฏฐานที่สำคัญยิ่งต่อการปฏิบัติธรรมขั้นสูงต่อไป

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องบุญและบาปในพุทธศาสนา

ความเชื่อเรื่องบุญและบาป ได้ชื่อว่าเป็นหลักความเชื่อที่สำคัญที่สุดในพุทธศาสนา และคำว่า “บุญและบาป” นี้มีหลายความหมาย ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525,น.481) ได้ให้ความหมายของบุญไว้ว่า การกระทำดีตามหลักคำสอนในศาสนา, ความดี, คุณงามความดี, และได้ให้ความหมายของบาปไว้ (เรื่องเดียวกัน,น.476)ว่าการกระทำผิดหลักคำสอนหรือข้อห้ามในศาสนา,ความชั่ว,ความมัวหมอง,

พจนานุกรมพุทธศาสน์ (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต),2538,น.138) ได้ให้ความหมายของบุญไว้ว่า “เครื่องชำระสันดาน,ความดี,กุศล, ความสุข, ความประพฤตินอกทางกายวาจา และใจ,กุศลกรรม” และได้ให้ความหมายของบาป (เรื่องเดียวกัน,น.136) ไว้ว่า “ความชั่ว, ความร้าย,ความชั่วร้าย,กรรมชั่ว, กรรมลามก,อกุศลกรรมที่ส่งผลถึงความเดือดร้อน, สภาพที่ทำให้ถึงคิดอันชั่ว, สิ่งที่ทำให้จิตให้ตกสู่ที่ชั่ว คือ ทำให้เลวลง ให้เสื่อมลง”

ปิ่น มุทุกันต์ (2502,น.371) ได้ให้ความหมายของบุญและบาปไว้ว่า บุญ คือ ความสะอาดแห่งจิต บาป คือ ความสกปรกแห่งจิต

จรรยา สิมส์จจา (2528,น.46) ได้ศึกษาความหมายของบุญจากนักวิชาการต่าง ๆ แล้วสรุปได้ว่า “บุญเป็นความดี เป็นคุณค่าที่รักษาและส่งเสริมคุณภาพของจิต ทำให้จิตสะอาดผ่องใส บริสุทธิ์หรือยกระดับให้สูงขึ้น เป็นความดีในระดับโลกีย์ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า บุญเป็นโลกีย์ อำนวยวิบากแก่ชนชั้น

ส่วนในไตรปิฎกได้ให้ความหมายของบุญและบาปในพุทธศาสนาไว้หลายแนว ซึ่งพอจะประมวลมาได้ดังนี้ (อ้างถึงใน สมคิด เหลาฉลาด,2542,น.18)

1. บุญ คือ กรรมดี บาป คือ กรรมชั่ว ความหมายของบุญและบาปในแง่นี้สัมพันธ์กับคำสอนเรื่องกรรมในพุทธศาสนา กรรมคือ อะไร จากพุทธพจน์ที่ว่า “เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม” ดังนี้ กรรมคือ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา การกระทำกรรมมีสามทางคือ ทางกาย วาจา ใจ กรรมดี (กุศลกรรม) หมายถึง บุญ กรรมชั่ว (อกุศลกรรม) หมายถึง บาป

2. บุญ หมายถึง ความสุข บาป หมายถึง ความทุกข์ ในความหมายนี้ ความสุขหมายถึงเอาผลของการทำความดี อันได้แก่ ความสบายกาย ความสบายใจ ความเพลิดเพลิน สิ่งที่น่าปรารถนา น่าใคร่ และน่าพอใจ เป็นต้น คำดังกล่าวที่ว่า ทำบุญได้บุญ ทำบาปได้บาป (บุญ

คำแรก = กรรมดี บุญคำหลัง = ความสุข บาปคำแรก = กรรมชั่ว บาปคำหลัง = ความทุกข์) ในเรื่องนี้มีพระพุทธพจน์ที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกรับรองไว้ดังนี้:

ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบทคาถา (เล่มที่ 40 ข้อที่ 11 หน้าที่ 179) พระพุทธองค์ตรัสว่า “ผู้ทำบุญไว้แล้ว ย่อมบันเทิงในโลกนี้ ละไปแล้ว ก็ย่อมบันเทิง ย่อมบันเทิงในโลกทั้งสอง เขาเห็นความหมัดจดแห่งกรรมของตน ย่อมบันเทิง เขาย่อมรื่นเริง”

ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบทคาถา(เล่มที่ 40 ข้อที่ 11 หน้า 201- 202) พระพุทธองค์ตรัสว่า“ผู้มีปกติทำบาปย่อมเดือดร้อนในโลกนี้ละไปแล้วย่อมเดือดร้อน เขาย่อมเดือนร้อนในโลกทั้งสอง เขาย่อมเดือดร้อนว่า กรรมชั่วเราทำแล้ว ไปสู่ทุกขีย่อมเดือดร้อนยิ่งขึ้นไป”

ในพระสุตตันตปิฎก อังคุตรนิกาย ปัญจกนิบาต (เล่มที่ 36 ข้อที่ 43 หน้าที่ 97 – 98) พระพุทธองค์ได้ตรัสกับท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีไว้ตอนหนึ่งพอสรุปได้ว่า สิ่งอันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ หาได้โดยยากในโลก มีอยู่ 5 ประการ คือ 1) อายุ 2) วรรณะ 3) สุข 4) ยศ 5) สวรรค์ และพระองค์ยังตรัสต่อไปว่า สิ่งทั้ง 5 ประการนี้จะสำเร็จด้วยการอ่อนน้อม หรือเพียงแต่ปรารถนาหาได้ไม่ เมื่อปรารถนาสิ่งเหล่านั้น จะต้องไม่ประมาทในการทำบุญ เมื่อไม่ประมาทแล้ว ย่อมได้ประโยชน์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทานคาถา (เล่มที่ 44 ข้อที่ 115 หน้าที่ 519) พระพุทธองค์ตรัสว่า “ถ้าท่านทั้งหลายกลัวต่อความทุกข์ ถ้าความทุกข์ไม่เป็นที่รักของท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายอย่าได้ทำบาปกรรมทั้งในที่แจ้งหรือในที่ลับเลย ถ้าท่านทั้งหลายจักทำหรือทำอยู่ซึ่งบาป ท่านทั้งหลายแม้จะเหาะหนีไป ก็ย่อมไม่พ้นไปจากความทุกข์เลย”

ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบทคาถา (เล่มที่ 41 ข้อที่ 15 หน้าที่ 215) พระพุทธองค์ตรัสว่า “คนพาลย่อมสำคัญบาปว่า มีรสหวาน ตราบเท่าที่บาปยังไม่ให้ผล ก็เมื่อใดบาปให้ผล เมื่อนั้น คนพาลย่อมประสพทุกข์”

ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท (เล่มที่ 41 ข้อที่ 15 หน้าที่ 236) พระพุทธองค์ตรัสว่า “ก็กรรมชั่วอันบุคคลทำแล้ว ยังไม่ให้ผล เหมือนน้ำมันที่รดในขณะนั้นยังไม่แปรไป ฉะนั้น บาปกรรมย่อมตามเผาคนพาล เหมือนไฟอันเฝ้ากลบไว้ฉะนั้น”

จากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า บุญและบาปนั้นมีจริง แต่ตราบใดที่บุญและบาปนั้นยังไม่ให้ผล บุคคลบางคนก็คิดว่าผลของบุญและบาปนั้นไม่มี และในส่วนของความหมาย คำว่า “บุญ” ก็หมายถึง กรรมดี หรือการกระทำความดี ซึ่งได้แก่ ยศ สรรเสริญ โภคสมบัติ ตลอดจนการได้ขึ้นสวรรค์ ทั้งที่เป็นสวรรค์ในโลกนี้และสวรรค์ในโลกหน้า ส่วนบาป ก็หมายถึง กรรมชั่ว หรือการกระทำความชั่ว อันได้แก่ การประพฤติชั่วทางกายวาจาและใจ หรือผลของกรรมชั่ว อันได้แก่ ความเดือดร้อน ความเศร้าหมอง ความทุกข์กาย ทุกข์ใจ ความเสื่อม อันเกิดจาก

การประสบสิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ตลอดถึงการตกนรก ทั้งที่เป็นนรกในโลกนี้และนรกในโลกหน้า ตรงกันข้ามกับบุญโดยสิ้นเชิง

สรุปความทั้งหมด ความเชื่อเรื่องบุญและบาปในพุทธศาสนา ก็คือ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมนั่นเอง อันได้แก่ เชื่อว่ากรรมมีจริง เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตนเอง (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว) และเชื่อว่านรกและสวรรค์มีจริง

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิจัย เพื่ออธิบายความเชื่อเรื่องบุญและบาปของพนักงานสอบสวน หรือการที่พนักงานสอบสวนเคยเข้าวัดทำบุญหรือทำกิจกรรมทางศาสนา เมื่อต้องปฏิบัติกับภิกษุสงฆ์ที่กระทำผิดในทางอาญาจะกลัวบาปหรือไม่ ความกลัวบาปหรือไม่กลัวบาปจะเป็นเหตุจูงใจให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติกับภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิดอาญาที่แตกต่างกันหรือไม่ ความเชื่อเหล่านี้จะส่งผลต่อการใช้ดุลยพินิจต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์อย่างไร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่นิยม

ทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่นิยม (Structural Functional Theory) นี้มีแนวคิดว่า (งามพิศ สัตย์สงวน, 2545) สังคมจะมีโครงสร้างหน้าที่สำคัญต่าง ๆ ให้คนในสังคมปฏิบัติตาม และมีการจัดระเบียบในเรื่องต่าง ๆ เช่น ระบบการผลิต ครอบครัวยุคใหม่ การเมือง การรักษาความสงบเรียบร้อย ศาสนา ความยุติธรรม เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่า สังคมสร้างสถาบันต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ทุกส่วนหรือสถาบันสังคมจะปรับตัวเข้าหากันตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและภูมิศาสตร์ แต่ละสถาบันจะทำหน้าที่ของตนซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของสถาบันอื่น

ทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่นิยมมีสมมติฐานที่ว่าสังคมเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง สิ่งมีชีวิตนี้จะมีส่วนประกอบหลายอย่างหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สิ่งมีชีวิตหนึ่ง ๆ ประกอบไปด้วยระบบย่อยต่าง ๆ มากมาย ซึ่งระบบย่อยแต่ละระบบต่างมีหน้าที่เฉพาะที่ต้องปฏิบัติและเมื่อเรารวมระบบย่อยต่าง ๆ เหล่านี้เข้าด้วยกันก็จะกลายเป็นโครงสร้างของสิ่งมีชีวิต ซึ่งจะดำรงอยู่ได้มิใช่เฉพาะปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเพียงอย่างเดียว แต่ระบบย่อยยังต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องและสัมพันธ์กันอย่างสมดุล ซึ่งจะสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เมื่อนำทฤษฎีนี้มาเปรียบเทียบกับการทำงานของร่างกายมนุษย์ก็กล่าวคือ มนุษย์มีแขน ขา รูปร่าง หน้าตา เป็นโครงสร้าง แต่ภายในร่างกายประกอบไปด้วย ระบบย่อยต่าง ๆ มากมาย เช่น หัวใจ ปอด ตับ สมอง เป็นต้น ซึ่งระบบย่อยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีหน้าที่เฉพาะที่ต้องปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันระบบย่อยต่าง ๆ เหล่านี้ต้องทำงานสัมพันธ์กันเพื่อให้โครงสร้างของร่างกายดำรงชีวิตอยู่ได้ สังคมมนุษย์ก็เป็นเช่นนั้น คือ ทุกส่วนของสังคมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ของสังคมรวมกันเข้าก็เป็นโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้ชื่อว่า ทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่นิยม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543)

วิวัฒนาการของทฤษฎีนี้ต่อมาได้รวมเอาแนวคิด (concept) เรื่องระบบเข้าไปได้ โดยบอกว่าโครงสร้างของสังคมอาจจัดเป็นระบบได้หลายระบบ แต่ละระบบก็จะมีหน้าที่ต่าง ๆ กัน เมื่อรวมกันเอาแนวคิดเรื่องสมดุล (equilibrium) เข้ามาด้วย ได้บรรยายไว้ว่า ระบบต่าง ๆ ของสังคมจะปฏิบัติหน้าที่อย่างสัมพันธ์สอดคล้องกันทำให้เกิดดุลภาพหรือสังคมเกิดความมั่นคงอยู่ได้ แต่สังคมก็ไม่ได้อยู่นิ่งหรือคงอยู่กับที่ มีการเจริญเติบโตก้าวหน้าหรือเสื่อมโทรมลงได้ ทั้งที่ยังคงมีดุลภาพอยู่ ดุลภาพอย่างนี้เรียกว่า ดุลภาพเคลื่อนที่ (moving equilibrium) ความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่และโครงสร้างนี้เอง

จากแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ดังกล่าว อาจนำมาประยุกต์ใช้กับการมองปัญหาอาชญากรรมและระบบการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นระบบหนึ่งในหลาย ๆ ระบบที่ประกอบไปด้วยโครงสร้างของสังคมไทย ซึ่งระบบเหล่านี้ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมตามกระแสการพัฒนา และระบบเหล่านี้ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน กลุ่มนักคิดที่มีส่วนในการพัฒนา

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มีหลายท่านเช่น Emile Durkheim, Bronislaw Malinowski, A.R. Radcliffe-Brown ต่อมาได้มีการพัฒนาแนวคิดโครงสร้างและหน้าที่นิยมสมัยใหม่ กลุ่มนักคิดกลุ่มนี้ได้แก่ Talcott Parsons และ Robert Merton ในการวิจัยนี้สนใจที่จะประยุกต์ให้แนวคิดเชิงทฤษฎีของ Parsons ซึ่งได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับ กล่าวโดยสังเขปคือ Parsons ให้พัฒนาแนวความคิดการมองระบบสังคมเริ่มต้นจากการพัฒนากรอบแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างการกระทำทางสังคม (The Structure of Social Action) ซึ่งมีแนวคิดว่าระบบสังคมเกิดจากการกระทำระหว่างกันของบุคคลเป็นจำนวนมาก (Plurality of actors) หน่วยการกระทำไม่ได้เกิดขึ้นในสุญญากาศ จะต้องเกิดขึ้นในบริบททางสังคม (Social context) ซึ่งเป็นบริบทที่ผู้กระทำมีสถานภาพและแสดงพฤติกรรมตามที่สถานภาพกำหนดไว้ สถานภาพและบทบาทต่าง ๆ ในสังคมประสานกันในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น หน่วยการกระทำจึงมีฐานะเป็นระบบการกระทำระหว่างกัน (System of interaction) ซึ่งการกระทำในที่นี้คือ การแสดงบทบาทของผู้กระทำนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนั้น ระบบการกระทำระหว่างกันจึงประกอบไปด้วยผู้กระทำจำนวนมากซึ่งมีสถานภาพและบทบาทซึ่งรวมกันเข้าเรียกว่าระบบสังคม (Social system)

นอกจากนั้น (Parsons) ได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการกลายเป็นสถาบัน ซึ่งหมายถึงแบบแผนที่ค่อนข้างถาวรของการกระทำระหว่างกัน ของบุคคลในสถานภาพต่าง ๆ แบบแผนเหล่านั้นอยู่ในกรอบของวัฒนธรรม การกลายเป็นสถาบันเป็นทั้งกระบวนการและโครงสร้าง (ตามแนวคิดนี้มีกระบวนการมีความเคลื่อนไหวได้แต่โครงสร้างเป็นภาพนิ่ง) เมื่อการกระทำระหว่างกันกลายเป็นสถาบันขึ้นมาแล้ว ระบบสังคมก็จะเกิดขึ้นตามความคิดของ Parsons ระบบสังคมนี้อาจไม่ได้หมายถึงสังคมทั้งสังคม แต่อาจหมายถึงองค์กรขนาดใดก็ได้ไม่ว่าขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกลายเป็นสถาบันเป็นกระบวนการที่ทำให้โครงสร้างสังคมเกิดขึ้นและดำรงอยู่ กลุ่มบทบาทที่กลายเป็นสถาบันแล้วรวมกันเข้าเป็นระบบสังคมหรือพูดอีกอย่างได้ว่า ระบบสังคมคือ การกระทำระหว่างกันที่เป็นแบบแผนมั่นคง

จากการศึกษาบททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ จึงอาจสรุปได้ว่า Talcott Parsons ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้นไปถึงระดับสังคมตามแนวคิดของ Parsons มองว่า สังคมเป็นระบบของการกระทำระหว่างกัน (Act system) ประกอบขึ้นด้วยโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีการกระทำอย่างเป็นระบบ Parsons ได้เสนอแนวทางว่าระบบสังคมต้องมีหน้าที่หลัก 4 ประการ คือ

1. การปรับตัว (adaptation) ในระบบการกระทำระหว่างกัน จะต้องมีการแสวงหาสิ่งจำเป็นต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมในระบบมาใช้เป็นแหล่งพลังงานให้กับบุคคลหรือกลุ่ม นำ

ไปแจกจ่ายให้ทั่วระบบ ซึ่งการใช้ทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดนี้จะต้องมีการปรับตัวเพื่อรักษาความสมดุลของระบบการกระทำระหว่างกัน

2. การดำเนินไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal Attainment) ระบบของการกระทำระหว่างกันจะต้องมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่จะระดมทรัพยากรของระบบมาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของระบบการกระทำระหว่างกันนั้น เช่น การดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของระบบการดำเนินคดีอาญาร่วมกันคือ มุ่งควบคุมอาชญากรรม เพื่อความสงบสุขของสังคม เพื่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และทุกระบบย่อยหรือหน่วยงานควรมีการดำเนินการเพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์ดังกล่าว

3. การบูรณาการรวมหน่วย (Integration) ระบบการกระทำระหว่างกันจะต้องมีประสานงานและการบำรุงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานหรือส่วนต่าง ๆ ภายในระบบ (Inter-Unit relationship) เพื่อให้เกิดการพึ่งพาและประสานสอดคล้องกันระหว่างระบบ

4. การรักษามาตรฐานตามแบบฉบับและการแก้ความตึงเครียด (Pattern Maintenance/Latency) ระบบการกระทำระหว่างกันจะต้องดำรงความสามารถที่เป็นแบบฉบับมาตรฐานและจัดการเก็บความตึงเครียด ซึ่งการบำรุงรักษามาตรฐานเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการที่จะทำให้สังคมมีลักษณะอันเหมาะสม ส่วนการจัดการกับความตึงเครียด (Tension management) จะเกี่ยวข้องกับความตึงเครียดและแรงกดดันของลักษณะภายในสังคม เมื่อใดก็ตามที่บรรทัดฐานทางสังคม ไม่สามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของบุคคลได้ เหมือนดังที่พระธรรมวินัยอันเป็นบรรทัดฐานทางสังคมสงฆ์ ไม่สามารถจะเป็นตัวควบคุมความประพฤติของภิกษุสงฆ์ให้อยู่ในกรอบของสังคมได้ ความไร้บรรทัดฐานก็จะเกิดขึ้นในสังคมนั้น เหมือนดังที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ที่รวมไปถึงสังคมสงฆ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตน ซึ่งตามทฤษฎีนี้ ได้มีผู้ขยายความแนวคิดของ Durkheim ออกไปอีกคือ Robert K.Merton โดยเขาได้แบ่งความต้องการหรือชีวิตทางสังคมของมนุษย์ออกเป็น 2 ด้านคือ โครงสร้างทางวัฒนธรรม และโครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางวัฒนธรรมประกอบด้วยเป้าหมาย (Goals) แบบบรรทัดฐานของแต่ละบุคคล โครงสร้างของบุคคลประกอบด้วยรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์กันตามลำดับชั้น ซึ่งวัดกันด้วยความมั่งคั่ง อำนาจ และเกียรติยศ ความพึงพอใจ ความสะดวกสบาย เมื่อใดก็ตามที่ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมาย (Goals) ที่ต้องการกับความชอบธรรมของวิธีการในการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวขาดสะบั้นลง การล่องละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม หรือภาวะบรรทัดฐานทางสังคมไม่สามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในกรอบได้ จะเกิดการกระทำความผิดขึ้น Merton เรียกสภาวะการณ์นั้นว่า ความกดดันก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนขึ้น ความกดดันนั้น เกิดขึ้นเนื่องจากโอกาสที่แตกต่างกันของบุคคลในการที่จะบรรลุเป้าหมาย หรือความคาดหวังของบุคคลนั้น ๆ โดยสรุปก็คือ สังคมมีโครงสร้างสองประการ ประการแรกคือ จุดมุ่ง

หมายที่วัฒนธรรมทางสังคมต้องการและประการที่สองก็คือ วิธีทางที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายนั้นในวิถีทางที่สังคมยอมรับว่า ถูกต้องโดยพยายามเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับความต้องการของตน ฉะนั้น บุคคลแต่ละคนจะต้องปรับตัวเมื่อมีความขัดแย้งคับข้องใจเกิดขึ้นในกรอบของสังคมเดิมที่ตนอาศัยอยู่

ในสังคมของภิกษุสงฆ์ก็เช่นเดียวกับสังคมทั่วไป ที่มีกรอบบรรทัดฐานอยู่ในตัวเอง ที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นช่วงมาภายในสังคมแต่เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายของตน คนใดคนหนึ่งจึงได้พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานนั้น โดยการบิดเบือนพระธรรมวินัยอันเป็นบรรทัดฐานเดิมให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมเพื่อให้ตนบรรลุถึงความมั่งคั่ง อำนาจ เกียรติยศ ความฟุ้งเฟ้อ และความสะดวกสบายยิ่งขึ้น โดยพยายามที่จะให้สังคมยอมรับว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องสิ่งที่มีอยู่เดิมผิดพลาด ทำให้บุคคลผู้อยู่ในอำนาจหรือในปกครองของตนเกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนอันเนื่องมาจากการกระทำของตน สำหรับกรณีการวิจัยนี้กระแสการพัฒนาแบบโลกาภิวัตน์ได้สร้างความตึงเครียดให้สถาบันสงฆ์ ดังนั้นระบบการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆ จะมีการดำเนินการระหว่างกันอย่างไร เพื่อลดความตึงเครียด และทำให้ระบบงานการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวนขับเคลื่อนไปได้อย่างสมดุลย์ โดยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาใช้ในการวิจัย เพื่ออธิบายลักษณะหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากในสังคมและเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่จำเป็นต่อโครงสร้างองค์กรของสงฆ์เพื่อให้ดำรงต่อไปได้

ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory)

นับแต่ Sir Robert Peel (อ้างถึงใน ชนะ สันติพนารักษ์, 2540, น. 237) ได้กำหนดหลักการวิชาชีพตำรวจ 9 ประการในปี ค.ศ. 1829 หลักการดังกล่าวโดยเฉพาะหลักการข้อที่ 1 การป้องกันอาชญากรรมเป็นภารกิจพื้นฐานของตำรวจ ก่อได้เป็นพื้นฐานของการก่อกำเนิดแนวคิดทฤษฎีการบังคับกฎหมายเพื่อป้องกันอาชญากรรมในระยะต่อมา ซึ่งการดำเนินการตามแนวทฤษฎีนี้นับได้ว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลทางด้านจิตวิทยา ให้เป็นที่เกรงกลัวของอาชญากรให้เกิดความยับยั้งชั่งใจไม่กล้าที่จะก่ออาชญากรรมเนื่องจากกลัวว่าจะถูกจับกุมโดยหลักใหญ่ใจความของแนวทฤษฎีนี้ คือ การปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ย่อมเป็นการเพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมของอาชญากร ซึ่งเท่ากับเป็นการปิดช่องเวลาและโอกาสของอาชญากร ทำให้ยากแก่การประกอบอาชญากรรมยิ่งขึ้นนอกจากนั้น การกระจายกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ ยังสร้างความอบอุ่นใจให้แก่ประชาชนที่พบเห็นด้วย สำหรับยุทธวิธีหลักในการป้องกันตามแนวทฤษฎีนี้คือ การตรวจท้องที่

และ เมื่อพบเห็นผู้กระทำความผิดแล้วก็ต้องทำการจับกุมอย่างเฉียบขาด นอกจากนี้ยังใช้วิธีการตั้งด่าน ตรวจค้น ตั้งจุดสกัด ตั้งตู้ยาม ตลอดจนจัดยามเฝ้าจุดและดูแลสถานที่ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นงานประจำและเป็นงานเฉพาะกิจด้วยความคิดกลวิธีดังกล่าวนี้เอง ตำรวจจึงได้รับการกำหนดให้แต่งเครื่องแบบ และมียานพาหนะที่มีลักษณะเด่นชัดสามารถมองเห็นได้ชัดเจนแต่ไกล เพื่อเป็นการข่มขวัญยับยั้งอาชญากรในละแวกที่ตำรวจผ่านไป อย่างไรก็ตามแนวคิดทฤษฎีได้รับการมุ่งเน้นเสริมสร้างองค์กรตำรวจให้มีประสิทธิภาพ สามารถปกป้องชุมชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนได้ตามลำพังโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากประชาชนโดยตรง ส่วนเครื่องมือสื่อสารที่ตำรวจใช้เพื่อการสื่อสารกับประชาชนนั้นใช้การประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นลักษณะการสื่อสารทางเดียว คือจากตำรวจสู่ประชาชนเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากแนวความคิดดังกล่าว ต้องการเพียงเพื่อให้ประชาชนทราบข่าวการทำงาน และประสิทธิภาพของตำรวจเพื่อให้เกิดความมั่นใจ ความอบอุ่นใจ โดยไม่ได้คำนึงถึงว่า ประชาชนจะมีความรู้สึกยอมรับตามนั้นหรือไม่ หรือคิดอย่างไรต่อการทำงานของตำรวจนอกจากนี้แล้ว Sir Robert Peel (อ้างถึงใน ประชัช เปี่ยมสมบุรณ์, 2526, น.8) ได้รับการยกย่องในเวลาต่อมาว่า เป็นบิดาตำรวจยุคใหม่ ได้เน้นให้บุคลากรตำรวจภายใต้บังคับบัญชาได้ตระหนักว่าการป้องกันอาชญากรรม คืองานหลักของตำรวจ และมีความสำคัญยิ่งกว่าการสืบสวน สอบสวน การจับกุม และการลงโทษผู้กระทำความผิดในทัศนะของ Peel ได้กลายเป็นพื้นฐานการก่อกำเนิดแนวคิดทฤษฎีนี้ขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรม แนวทางบังคับใช้กฎหมายจึงกลายเป็นหลักการและเป็นภารกิจอันสำคัญยิ่งของตำรวจเพื่อเป็นเสมือนสัญญาณหรือสัญลักษณ์ที่ข่มขู่ป้องปรามเหล่าอาชญากรได้ในระดับหนึ่ง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) นี้ได้เน้นหนักไปที่การใช้กลไกของรัฐ กล่าวคือ ผู้ใช้อำนาจหรือผู้ถือกฎหมาย ได้แก่ ตำรวจ นั้นเอง ในการป้องกันอาชญากรรมเป็นหลักโดยมีเครื่องมือคือ กฎหมายเป็นแนวทางในการบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันอาชญากรรมรวมทั้งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง และยังเน้นไปยังการปฏิรูปกฎหมายให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพปัญหาของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในรูปแบบใหม่ ๆ แล้วนำกฎหมายออกนำไปใช้ โดยเน้นที่การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและรวดเร็วเด็ดขาด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการข่มขู่ยับยั้งไม่ให้เกิดอาชญากรรมและไม่ให้เอาเป็นเยี่ยงอย่างอันจะนำไปสู่การเลียนแบบ (Imitation) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายเป็นกระบวนการในการข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรม ตั้งแต่ก่อนเกิดอาชญากรรมไปจนกระทั่งหลังเกิดอาชญากรรม โดยเน้นที่การลงโทษที่กำหนดตามตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้

ในส่วนของการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจหรือผู้ถือกฎหมาย มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ การที่ภิกษุสงฆ์กระทำผิดอาญา ซึ่งเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญา หรือตกเป็นผู้ต้องหาว่า ได้กระทำความผิดอาญา ผลของการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานสอบสวน เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เด็ดขาด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินการกับภิกษุสงฆ์หรือไม่ มีการบังคับใช้กฎหมายกับภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิดเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และการบังคับใช้กฎหมายกับภิกษุสงฆ์ผู้กระทำความผิดเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันอย่างไร เพราะภิกษุสงฆ์ในปัจจุบัน มีการกระทำความผิดอาญาหลายประเภท ซึ่งสะท้อนถึงวิธีการปฏิบัติกับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน สำหรับการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันยังมีความแตกต่างกันในทางปฏิบัติ ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะมีวิธีการปฏิบัติกับภิกษุสงฆ์อย่างไร เพื่อให้เหมาะสมและเพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกัน

ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาใช้ในการวิจัย เพื่ออธิบายถึงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการข่มขู่ ยับยั้งไม่ให้เกิดอาชญากรรม การปฏิรูปกฎหมายให้ทันสมัยและหาความเหมาะสมต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์กับสภาพสังคมปัจจุบัน

ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social Control Theory)

การควบคุมสังคม (Social Control) เป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม (Norm) เพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคม เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและค่อนข้างรวดเร็ว หากการควบคุมทางสังคมไม่มีคุณภาพพอที่จะทำให้สมาชิกอยู่อย่างสันติได้แสดงว่า องค์การกลไกควบคุมทางสังคมไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะควบคุมบุคคลให้อยู่ในกรอบบรรทัดฐานทางสังคมได้ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ในสังคมซึ่งมีความต้องการในลักษณะที่ไม่สามารถทำการควบคุมได้ ในที่สุดพฤติกรรมอาชญากรรม ก็จะเกิดขึ้น Durkheim ได้นำเสนอว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมอยู่ก่อนแล้วเมื่อใดก็ตามที่กลไกควบคุมทางสังคมอ่อนแอลง พฤติกรรมอาชญากรรมก็จะถูกปลดปล่อยออกมาจากตัวบุคคล และ Durkheim ก็อธิบายสาเหตุของการฆ่าตัวตายในหนังสือเรื่องฆ่าตัวตาย (Suicide) ซึ่งได้เสนอว่ามีการฆ่าตัวตายชนิดหนึ่งที่เรียกว่า Egoistic Suicide จะเกิดกับบุคคลที่มีความผูกพันกับกลุ่ม หรือสถาบันในสังคมต่ำ Durkheim, 1951, p.214) แต่การควบคุมในความหมายของทฤษฎีที่ Durkheim เป็นผู้นำเสนอ นั้น เป็นการควบคุมทางสังคมในระดับมหภาค (สุดสงวน สุธีสร, 2546)

กลุ่มทฤษฎีควบคุมกับกลุ่มทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม มีข้อแตกต่างกัน คือ ทฤษฎีควบคุมมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่ชัดเจน หรือต่อต้านพฤติกรรมอาชญากรรมมากกว่าที่จะศึกษาถึงปัจจัย หรืออิทธิพลของกลไกของรัฐ ในการชัดเจนไม่ให้คุณค่าประกอบอาชญากรรม ดังนั้นจะสังเกตได้จากการอธิบายถึงพฤติกรรมอาชญากรรมของกลุ่มทฤษฎีการควบคุม ในขณะที่ทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม มุ่งศึกษาถึงอิทธิพลของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่มีต่อการตัดสินใจไม่กระทำผิดกฎหมายของบุคคลหรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล โดยหน่วยงานของรัฐ หรือกลไกควบคุมทางสังคมอย่างเป็นทางการ (Formal Control) แต่กลุ่มทฤษฎีควบคุมศึกษาถึงการควบคุมสังคมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Control หรือ Informal Social Sanction) ในกลุ่มทฤษฎีควบคุมนี้มีบุคคลที่สำคัญดังนี้ (สุดสงวน สุธีสร, 2546)

อัลเบิร์ต เจ เรสส์ (Reiss, 1951) ได้นำเสนอผลงานจากงานวิจัยที่ชื่อว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเป็นผลมาจากความล้มเหลวในการควบคุมบุคคลและสังคม (Delinquency as the Failure of Personal and Social Controls) โดยศึกษาการใช้ "อัตตา" และ "อภิอัตตา" ของเยาวชน โดยเรสส์ ได้สรุปว่า ความล้มเหลวในการควบคุมตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด โดยนำเอาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์มาใช้ในการอธิบายการละเมิดกฎหมายข้อบังคับ

แจคสัน โทบี้ (Toby, 1957) ได้นำเสนอคำนิยามที่มีส่วนสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมอาชญากรรมคือ หลักการที่ต้องปฏิบัติตาม (Stake in Conformity) และได้สรุปข้อเสนอกว่า การสนับสนุนให้เกิดการกระทำผิดของเยาวชนเกิดจากเพื่อนฝูง จะพบมากในชุมชนที่มีเยาวชนที่มีหลักการที่ต้องปฏิบัติตามต่ำอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้การกระทำผิดของเยาวชนในสังคมเมืองที่เจริญจะมีสถิติค่อนข้างสูง

อีแวน นายท์ (Nye, 1958) ได้นำเสนอผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวในฐานะแหล่งกำเนิดที่สำคัญของการควบคุมทางสังคมสำหรับเยาวชน Nye ได้อธิบายว่า การควบคุมทางสังคมมีหลายประเภท คือ

1. การควบคุมโดยตรง (Direct Control) มาจากวิธีการของกฎระเบียบและการลงโทษตลอดจนการให้รางวัลจากผู้ปกครอง
2. การควบคุมภายใน (Internal Controls) มาจากความสำนึกของเยาวชน ที่ละเว้นไม่กระทำความผิดเนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า อาจจะทำให้สร้างความทุกข์หรือความผิดหวังให้แก่ผู้ปกครองหรือบุคคลใกล้ชิด
3. การควบคุมภายนอก (External Controls) มีแหล่งกำเนิดมาจากการให้ความรักความอบอุ่นของบิดามารดา เป็นเหตุให้เยาวชนเกิดความสำนึกในความผิด ซึ่งจะป้องกันไม่ให้เยาวชนไปประกอบอาชญากรรม

และสรุปว่า หากความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอและไม่ชักช้า เราจะใช้การควบคุมโดยตรง การควบคุมภายใน และการควบคุมภายนอกในระดับไม่มากนักในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์

วอลเตอร์ เรคเรสส์ (Recklese, 1961) ได้อธิบายว่า บุคคลได้ถูกอิทธิพลของแรงผลักดันหลายประการให้ทำผิดกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันก็มีแรงที่คอยต่อต้านหรือขัดขวางไม่ให้คุณคนกระทำผิดกฎหมาย แรงผลักดันให้ทำผิดกฎหมายหลายประการคือ แรงกดดันทางสังคม (Social Pressures) ได้แก่สภาพความเป็นอยู่ การขัดแย้งภายในครอบครัว สถานภาพที่ต่ำ การขาดโอกาสในการประกอบอาชีพที่สุจริต แรงผลักดันประการที่สองคือ แรงดึงดูดให้กระทำผิดทางสังคม (Social Pulls) เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลไม่ยอมรับค่านิยมและบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต เช่น การมีเพื่อนที่ไม่ดี วัฒนธรรมรองในการกระทำผิดกฎหมาย แบบอย่างหรือตัวอย่างไม่ดีจากสื่อมวลชน นอกจากนี้ ยังมีแรงผลักดันให้กระทำผิดทางชีวภาคหรือจิตใจ (Biological or Psychological Pushes) ซึ่งมีอยู่ภายในร่างกายของบุคคล อันได้แก่ความอ่อนเพลีย ความไม่พอใจ การตั้งเครียดภายในจิตใจ การเป็นปรปักษ์ ความก้าวร้าว การต้องการให้ได้รับการตอบสนองอย่างรวดเร็ว

โดยสรุปกลุ่มทฤษฎีการควบคุมทางสังคมนี้ มองการควบคุมทางสังคมที่มีพันธะทางสังคม (Social Bond) ซึ่งอาจเป็นกลไกควบคุมภายในหรือกลไกควบคุมภายนอก ทำหน้าที่คอยยึดเหนี่ยวรั้งมิให้บุคคลประกอบอาชญากรรมและกลุ่มทฤษฎีได้ให้ความสำคัญสถาบันครอบครัวในการสร้างกลไกควบคุมความประพฤติของบุคคล ซึ่งจะสอดคล้องกับสามัญสำนึกของบุคคลทั่วไป จะเห็นจากการรณรงค์ของหน่วยงานราชการหรือเอกชนปัจจุบันที่ต้องการให้เห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวและเนื่องจากกลุ่มทฤษฎีนี้ไม่ค่อยเน้นในการบังคับใช้กฎหมาย จึงถือว่าส่วนใหญ่จะแสดงความเห็นไปในส่วนของการควบคุมทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ

สำนักคิดต่าง ๆ โดยเฉพาะสองสำนักใหญ่คือ สำนัก Classical School of Criminology และสำนัก Positive School of Criminology ก็ได้มีความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมโดยการใช้ระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับ ในการบังคับใช้ให้คนปฏิบัติตามเพื่อมิให้สมาชิกในสังคมละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม เนื่องจากมนุษย์มีเจตจำนงเสรี (Free view) ที่จะคิดถึงผลได้ผลเสียจากการประกอบอาชญากรรม เมื่อใดที่กฎหมายชราภาพ ความคิดก็จะเบี่ยงเบนไปสู่อาชญากรรมได้กฎหมายจึงต้องกำหนดบทลงโทษที่แน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และมีโทษที่เหมาะสมกับความผิดที่เขาทำ จึงจะควบคุมอาชญากรรมได้ เป็นการใช้กฎหมายในการควบคุมสังคม ซึ่งเป็นการควบคุมทางสังคมอย่างเป็นทางการ (สุดสงวน สุธีสร, 2546)

ส่วนสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) ได้ให้ความสนใจในด้านพฤติกรรมเป็นเหตุแห่งการก่ออาชญากรรม โดยให้ความสำคัญแก่พฤติกรรม 2 ประการคือ ประการแรก พฤติกรรม

ของมนุษย์มีสาเหตุมาจากการกดดันหรือปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ และประการที่สอง ปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรม ซึ่งแตกต่างจากปัจจัยกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎหมายโดยนำเอาการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์มาอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมของผู้กระทำผิด มิได้มุ่งไปที่ตัวกฎหมาย โดยอธิบายถึงการกระทำผิดว่ามาจากการถูกกดดัน หรือหล่อหลอมให้ทำผิด ซึ่งสิ่งแวดล้อม ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระทำผิด การควบคุมทางสังคมจึงมุ่งเน้นไปที่การสร้างจิตสำนึก โดยการขัดเกลา อบรมเลี้ยงดู หล่อหลอมทางสังคม โดยการสร้างวินัย วางรากฐานทางสังคม เศรษฐกิจ ชุมชน เพราะการขัดเกลาจะทำให้เขายับยั้งได้ด้วยจิตสำนึก มิได้มุ่งเน้นไปที่กฎหมาย หรือข้อบังคับอื่น มุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิดมากกว่า

สำนักชิคาโก (Chicago School) ศึกษาสาเหตุการกระทำผิดความผิดจากคนในสังคมนั้น โดยการแสดงให้เห็นว่า ความหลากหลายทางเชื้อชาติ สีผิว ชนชั้น และวัฒนธรรม เป็นต้น เป็นส่วนของการประกอบอาชญากรรม นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางด้านผังเมือง ก็เป็นสิ่งเอื้ออำนวยต่อการให้เกิดอาชญากรรมได้ สำนักชิคาโก จึงมองว่าสภาพแวดล้อมว่าเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะผลักดันให้เกิดการกระทำผิด

อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว สำนักต่าง ๆ แบ่งเป็นสองส่วนคือ การใช้มาตรการในการควบคุมสังคมอย่างเป็นทางการ (Formal Control) โดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ และการควบคุมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Control) อันเนื่องมาจากการปลูกฝังจิตสำนึก สร้างความรับผิดชอบให้แก่คนในสังคม เป็นต้น (สุดสงวน สุธีสร, 2546)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันศาสนา มีส่วนสำคัญต่อการควบคุมทางสังคมผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยเฉพาะ หลักคำสอนและข้อห้ามหรือศีล ที่ระบุไว้ให้ศาสนิกชนได้ปฏิบัติตาม คำสอนนั้น ๆ ศาสนาจึงเป็นส่วนในการสร้างเจตคติที่ดีให้กับคนในสังคม โดยเฉพาะศีลธรรมและจริยธรรม หลักการและคำสอนต่าง ๆ ของศาสนาได้กลายมาเป็นหลักกฎหมายแพ่งและอาญา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ศาสนา จึงเป็นกลไกในการควบคุมสังคมอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการควบคุมแบบไม่เป็นทางการที่แตกต่างกันกับทางด้านกฎหมายที่ต้องอาศัยขั้นตอนหลายอย่าง ในการที่จะข่มขู่ หรือยับยั้งสังคมให้ประพฤติตนอยู่ในกรอบที่ทำให้คนในสังคมมีชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข ศาสนา จึงเป็นเครื่องมือในการควบคุมทางสังคมที่รัฐจะต้องตระหนักในการกำหนดวิธีการป้องกันสังคม หรือกระทั่งการแก้ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ หากบุคคลมีศาสนายึดเหนี่ยวจิตใจอยู่ในตัวแล้วก็เท่ากับว่า บุคคลนั้นมีภูมิด้านทานของชีวิตที่จะช่วยป้องกันมิให้ก้าวเข้าสู่ทางผิด หรือยาเสพติดเป็นที่พึงรวมทั้งป้องกันเด็กและเยาวชนตลอดทั้งผู้ใหญ่มิให้ก่ออาชญากรรมได้ระดับหนึ่งด้วย ในทางกลับกัน ภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้เคร่งครัดต่อการรักษาพระธรรมวินัย กลับเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง รัฐจึงต้องเข้ามาควบคุมการกระทำความผิดของภิกษุสงฆ์โดยการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภิกษุ

สงฆ์ คือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 เพื่อรักษาศรัทธาของประชาชนต่อไป การควบคุม การกระทำความผิดอาญาของภิกษุสงฆ์โดยหน่วยงานของรัฐคือพนักงานสอบสวนมีความเหมาะสมเพียงพอแล้วหรือยังในสภาพสังคมปัจจุบัน

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญา ดังนี้

งานวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (2543) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประพตติผิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุในพุทธศาสนา: ศึกษาวิเคราะห์การประพตติผิดพระธรรมวินัยของพระภิกษุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการประพตติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พบว่า ส่วนมากเป็นผู้เคร่งครัดในพระวินัย แต่มีข้อ่าสังเกต คือมีแนวโน้มของการยอมรับปัจจัย(เงิน)เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพระในเมือง การมีหรือเล่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ วีดีโอ และโทรศัพท์เป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่เรื่องเสียหาย อายุ พรรษา จำนวนปีที่บรรพชาอุปสมบท การศึกษาทางบาลีหรือทางโลก ประเภทของวัด ประเภทของกฎ กิจกรรมของวัด ลักษณะการร่วมอาศัยอยู่ในวัด อุปรณณ์ที่รับรู้ข้อมูลข่าวสาร แรงจูงใจในการบรรพชาอุปสมบท แรงจูงใจในการดำรงสมณเพศในปัจจุบันและแรงจูงใจในการลาสิกขาในอนาคตไม่มีความสัมพันธ์กับการประพตติปฏิบัติตามพระวินัย แต่พบว่า บทบาทภายในวัดกิจกรรมที่ทำสม่ำเสมอในกลุ่มเพื่อนพระภิกษุมีความสัมพันธ์กับการประพตติตามพระธรรมวินัย

ประวิทย์ เป็รื่องการ (2539)ได้ศึกษาเรื่อง การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์กับอำนาจทางการเมือง:ศึกษาเหตุการณ์ช่วง พ.ศ.2528- 2538 ผลการศึกษาพบว่า การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมอื่นรวมถึงสถาบันทางการเมืองน้อยมากทั้งนี้เพราะมหากษัตริย์ทรงอำนาจเด็ดขาด สามารถเข้าแก้ปัญหาได้ตามพระราชประสงค์ในฐานะเอกอัครศาสนูปถัมภก แต่ยุคประชาธิปไตยซึ่งอำนาจทั้งหมดถูกโอนมาอยู่กับคณะรัฐมนตรี การละเมิดพระธรรมวินัยย่อมจะส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง แม้แต่สถาบันทางการเมืองก็ได้รับผลนั้นเป็น 2 ทาง คือ 1) ทางตรง มีผลกระทบน้อย 2) ทางอ้อม มีผลค่อนข้างกว้างไกล เปรียบได้กับสนิมที่กัดกร่อนระบบและอำนาจทางการเมืองให้ลดความชอบธรรมลงเป็นลำดับ เพราะสถาบันสงฆ์นั้นมีหน้าที่โดยตรงในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่พลเมืองของรัฐ แม้กระทั่งนักการเมือง หากพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงประพตติตนนอกวิตนนกรรยจนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างเสียหาย และถูกปฏิเสธโดยสังคมลัทธิปาฐะของผู้ถืออำนาจรัฐที่มีอยู่อย่างไม่มั่นคงก็ถดถอยและหันหลังให้กับธรรมะ เมื่อขาดการกล่อมเกล่าเอาใจใส่ในธรรมปฏิบัติอาจกลายเป็น

คนขาดธรรมะและเป็นนักการเมืองที่ไร้คุณธรรม ในที่สุดก็จะกระทบต่ออำนาจทางการเมืองทั้งระบบได้ นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความประพฤติที่นอกกริตนอกรอยของพระสงฆ์ต่อสังคมและนักการเมือง

พรศักดิ์ ธนพัฒน์พงศ์ (2541) ได้วิจัยเรื่อง มหาเถรสมาคมกับการยอมรับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการปฏิรูปการปกครอง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารปกครองคณะสงฆ์ที่ไม่สามารถจัดการกับการทำผิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดกระแสการเรียกร้องเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์โดยยอมรับการมีส่วนร่วมทางการปกครองของพระสงฆ์ระดับต่าง ๆ มากขึ้น ท่ามกลางกระแสของการเรียกร้องเหล่านี้ ก็เกิดปรากฏการณ์การบิดเบือนข่าวสารทั้งจากของสื่อมวลชนและจากภายในองค์กรสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) มหาเถรสมาคมยังไม่มีรูปแบบ แนวทาง วิธีการหรือแนวทางในการยอมรับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ไทยในการปฏิรูปการปกครองสงฆ์ 2) มหาเถรสมาคมยังไม่มีรูปแบบ แนวทาง วิธีการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบิดเบือนข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างเฉพาะเจาะจง ไม่ว่าจะมาจากสื่อมวลชน หรือจากการสื่อสารภายในองค์กรคณะสงฆ์

สุทัศน์ โงทัยกระโทก (2539) ได้ศึกษาเรื่อง ทศนคติของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครต่อการเสนอข่าวสารทางพุทธศาสนาของสื่อมวลชน ผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาสายบาลีต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชน ในการเสนอข่าวทั่วไปทางพุทธศาสนาแตกต่างกัน พระสงฆ์ที่มีอายุ และการศึกษาสายบาลีต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน ในการเสนอข่าวเชิงลบทางพุทธศาสนาแตกต่างกันพระสงฆ์ที่เปิดรับข่าวสารต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทอิทธิพล และความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสารทั่วไปและข่าวสารเชิงลบทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังเห็นว่า สื่อมวลชนมีบทบาทมากในการเสนอข่าวสารทั่วไปทางพุทธศาสนา แต่มีอิทธิพลและความรับผิดชอบต่อปานกลางในการเสนอข่าวเชิงลบทางพุทธศาสนา

รัตนวดี เทพช่วยสุข (2539) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของชาวพุทธต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์กับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ผลการศึกษาพบว่าชาวพุทธส่วนใหญ่รับรู้ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ด้านบวกในคุณลักษณะเป็นผู้มีคุณธรรม และแสดงบทบาทเป็นแหล่งศรัทธาด้านพระธรรมและความประพฤติ ส่วนภาพลักษณ์ด้านลบ ชาวพุทธรับรู้ในคุณลักษณะเกี่ยวกับด้านวัตนุญยมและด้านพุทธพาณิชย์มากที่สุด ในขณะที่สื่อมวลชนนำเสนอภาพลักษณ์พระสงฆ์ในข่าวอาชญากรรมมากที่สุดพระสงฆ์ที่ปรากฏในข่าว ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสเมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ผ่านมารับรู้ของชาวพุทธปรากฏว่า ไม่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ที่สื่อมวลชนนำเสนอ กล่าวคือชาวพุทธรับรู้ภาพลักษณ์ในทิศทางบวกมากที่สุด ในขณะที่สื่อมวลชนนำเสนอภาพลักษณ์ในทิศทางลบส่วนใหญ่ ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่าเนื้อหาเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่

ปรากฏทางสื่อมวลชนมีแนวโน้มไปทางลบมากกว่าแนวโน้มทางบวก ส่วนกลุ่มชาวพุทธที่เข้าวัดบ่อย มีแนวโน้มการรับรู้ภาพลักษณ์พระสงฆ์ทางบวกมากกว่าชาวพุทธที่เข้าวัดน้อยกว่า สรุปได้ว่าภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ผ่านการนำเสนอของสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่ผ่านการรับรู้ของชาวพุทธ

ธวัช หนูคำ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการดำเนินคดีอาญากับพระภิกษุสงฆ์ไทย ผลการศึกษาพบว่า หลักในการดำเนินการด้านพระวินัยตามกฎหมายมหาชน ฉบับที่ 11 ว่าด้วยนิคกรรม มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงเลียนแบบหลักการดำเนินคดีของศาล ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับพระภิกษุสงฆ์ มีขั้นตอนที่ซับซ้อนและเกิดความล่าช้า ทำให้ฐานะของพระสงฆ์ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชน ต้องเข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างไม่มีทางเลือกเลย และส่งผลกระทบต่อการดำเนินคดีอาญา จากการศึกษาเปรียบเทียบ หลักการดำเนินการทางด้านวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญบางส่วน เช่น หลักการสอบสวนในรูปคณะกรรมการสอบสวน การให้คณะกรรมการสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจในการเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวกับการสอบสวน ซึ่งหลักการสอบสวนดำเนินการทางด้านวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญบางส่วนข้างต้น สามารถนำมาใช้เป็นหลักแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง หลักการดำเนินการทางด้านพระวินัยของภิกษุสงฆ์ได้ ทำให้กระบวนการดำเนินการทางด้านพระวินัยเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วลดขั้นตอน และทำให้เกิดความยุติธรรมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วรภักดิ์ ชัยมหาวงศ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์และศรัทธาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพและรายได้แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีทัศนคติต่อสงฆ์แตกต่างกัน ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีศรัทธาต่อพระสงฆ์แตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับสงฆ์ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับศรัทธาต่อพระสงฆ์ ตัวแปรที่สามารถอธิบายศรัทธาต่อพระสงฆ์ เรียงตามลำดับความสำคัญได้แก่ อาชีพค้าขาย รายย่อย/อาชีพอิสระ/รับจ้าง เพศ การเปิดรับข่าวสาร และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

วรรณิ วรรณชาติ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสียงเฮดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาไม่ย้ายถิ่นและอยู่กับครอบครัว เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสียงเฮดส์มากกว่านักศึกษาย้ายถิ่นและไม่อยู่กับครอบครัว อย่างไรก็ตาม นักศึกษาย้ายถิ่นและไม่อยู่กับครอบครัวนั้น ถ้ามีลักษณะดังต่อไปนี้ร่วมด้วย คือ มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่ำ มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนแบบเสียงเฮดส์มาก มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาบ่อย ก็เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสียงเฮดส์มากเช่น

เดียวกัน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักศึกษาชายที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์มาก คือ ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบน้อย (รักสนับสนุนและใช้เหตุผล) โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาไม่ย้ายถิ่นและอยู่กับครอบครัว กลุ่มนักศึกษาที่บิดามารดามีการศึกษาสูงและกลุ่มนักศึกษาอายุน้อย รวมทั้งผู้ที่ไม่ย้ายถิ่นและอยู่กับครอบครัวในขณะเดียวกันมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาน้อยด้วย

สุจิตรา เหลืองชูเกียรติ(2543) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันกับการเปิดรับข่าวสารและความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอมีประเด็นหลักในการนำเสนอในด้านลบทั้งสิ้น ส่วนความสัมพันธ์ในระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์กับความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชนที่เกิดขึ้น คือมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเมื่อเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์แล้ว ความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชนจะอยู่ในเกณฑ์มากและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอื่นนอกเหนือจากหนังสือพิมพ์กับความเชื่อทางศาสนาของประชาชนที่เกิดขึ้นคือ มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเมื่อปัจจัยอื่นนอกเหนือจากหนังสือพิมพ์เข้ามาเกี่ยวข้องแล้วความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชนก็จะอยู่ในเกณฑ์มากเช่นกัน ทั้งนี้จะตรงกันข้ามกับเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่ออกมาในด้านลบซึ่งน่าจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นทางศาสนาอยู่ในเกณฑ์น้อยซึ่งแสดงว่า เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ในด้านลบ ไม่ได้มีผลกระทบให้ความเชื่อมั่นทางศาสนาของประชาชนอยู่ในเกณฑ์น้อย

ศิริวรรณ สุขศิริ (2839) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของภิกษุสงฆ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของพระสงฆ์จำนวน 40 พฤติกรรมว่า เป็นความผิดในระดับปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของพระสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะเพศ อาชีพ การเข้าถึงสื่อมวลชน ที่มีต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของพระสงฆ์ไม่แตกต่างกัน

เจริญ จันทร์จรัส (2542) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระวินยธิการในการรักษาพระวินัยของพระสงฆ์ไทย:ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พระวินัยที่ปรากฏในพระวินัยปิฎกมีการบัญญัติมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยบัญญัติขึ้นเป็นสิกขาบทแต่ละข้อ ภายหลังจากการระทำความผิดของพระภิกษุผ่านการสอบสวนและพิจารณาตัดสินของคณะสงฆ์ โดยมีพระพุทธเจ้าในฐานะประมุขสงฆ์ประกาศให้คณะสงฆ์รับรองเป็นข้อห้าม และระเบียบแห่งการปฏิบัติ หากมีการล่วงละเมิดอื่น ๆ ก็ทรงบัญญัติเพิ่มเติมเรียกว่า "อนุบัญญัติ" สิกขาบทเหล่านี้ได้ใช้เป็นกรอบแห่งการประพฤติของพระสงฆ์ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นกฎบัตรสำหรับอ้างอิง และใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ให้เกิดความสงบเรียบร้อย ผลการศึกษาภาคสนามพบว่า พระวินัยบัญญัติว่าด้วยระเบียบแห่งความประพฤติของพระสงฆ์ ในการดำเนินไปสู่เป้าหมายของพุทธศาสนาควรใช้พระวินัยในการดูแลความประพฤติของพระสงฆ์ และพิจารณาความผิด ส่วนบท

บาทของพระวินยาศิการส่วนใหญ่ทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลพระสงฆ์ที่ประพฤติไม่ดี และร่วมพิจารณาตัดสินอธิกรณ์ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของพระวินยาศิการในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย เช่น พาหนะและอุปกรณ์สื่อสารอื่น ๆ รวมถึงงบประมาณต้องการผู้ร่วมออกปฏิบัติงาน และได้เสนอแนะให้ฆราวาสและข้าราชการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่

อำนาจ ยัสโยธา (2531) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการต้องโทษในประมวลกฎหมายอาญากับในวินัยสงฆ์ ผลการศึกษาพบว่า ทั้งกฎหมายและพระวินัยต่างมีบทบาทที่จะพิจารณาความผิดที่เกิดขึ้นได้แตกต่างกัน ดังนี้ 1) กฎหมายและพระวินัยมีบทบาทอย่างมากต่อการจัดระเบียบสังคมเป็นกฎเกณฑ์บังคับควบคุมประพฤติให้เป็นไปตามที่กฎหมายและพระวินัยที่ต้องการ และต่างก็มีข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบต่อกันในบางประเด็น ถ้าจะให้เกิดผลดีและเที่ยงธรรมต้องใช้ควบคู่กันไป 2) กระบวนการบัญญัติความผิดและโทษ การบัญญัติกฎหมายในอดีตจะมีการเปลี่ยนมาเป็นการปกครองในรูปแบบระบอบรัฐสภาเช่นทุกวันนี้ พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงพระองค์เดียวในการตรวจตรากฎหมายใด ๆ บังคับใช้ หรือทรงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น แต่ในสมัยการปกครองด้วยระบบรัฐสภา การร่างกฎหมายกระทำได้โดยผ่านระบบรัฐสภา ส่วนพระวินัยของพระสงฆ์นั้น พระพุทธเจ้าเป็นผู้บัญญัติขึ้นก็ต่อเมื่อมีเหตุแห่งการกระทำผิดเกิดขึ้นโดยเรียกประชุมสงฆ์ เมื่อได้ข้อมูลที่เป็นจริงแล้วก็ทรงชี้เหตุผลให้เห็นถูกเห็นผิดแล้ว ทรงบัญญัติสิกขาบทเรียกว่า “ปฐมบัญญัติ” ภายหลังเมื่อภิกษุกระทำผิดอีก ก็ทรงบัญญัติ “อนุบัญญัติ” ขึ้นอีกภายหลัง 3) ลักษณะของการกระทำผิดและรับโทษ ในกฎหมายถือว่าต้องรับโทษ ก็ต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและต้องรับโทษ ตามความหมายองค์ประกอบและข้อยกเว้นสำหรับการกระทำนั้นหรือไม่ ส่วนพระวินัยถือว่า มีความผิดก็ต่อเมื่อลักษณะของการกระทำนั้นมีองค์ประกอบคือ สจิตตกะ ได้แก่ มีความจงใจหรือเจตนา และ อจิตตกะ ได้แก่ ไม่จงใจหรือไม่เจตนา และพิจารณาข้อยกเว้นความผิดและโทษนั้นหรือไม่ร่วมกัน 4) ความผิดและโทษทางอาญา แบ่งได้ 12 ลักษณะและมี 5 สถาน ส่วนในทางพระวินัยแบ่งตามชนิดของโทษ (อาบัติ) ที่จะได้รับ คือ อาบัตินัก ได้แก่ ปาราชิก 4 มี 4 สิกขาบท อาบัติน้อยกลาง ได้แก่ สังฆาทิเสส มี 13 สิกขาบทและอาบัติน้อยเบา ได้แก่ ฤคัลัจฉัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฎและทุพภาสิต ซึ่งแตกต่างกัน 5) กระบวนการพิจารณาในกฎหมายเริ่มต้นจากพนักงานสอบสวนพนักงานอัยการ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาเป็นที่สุด ส่วนในพระวินัยครั้งพุทธกาลเมื่อมีภิกษุรูปใดกระทำความผิด ก็จะมีการฟ้องร้องด้วยคำพูดแล้วมีการไต่สวนตามลำดับขั้นตอน จนกระทั่งมีคำวินิจฉัยเพื่อลงนิคคหกรรม คำวินิจฉัยของพระพุทธเจ้าเป็นที่สุด แต่ในปัจจุบันได้ดำเนินไปตามกฎหมายอาญา

สมพร พรหมนิตาธร (2532) ได้ศึกษาเรื่องอาญาวัดอาญาบ้าน ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการพิจารณาความอาญา ของฝ่ายบ้านเมืองครอบคลุมถึงการกระทำผิดของพระสงฆ์คดี

อาญา พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษคือ การร้องทุกข์กล่าวโทษแก่ ภิกษุสงฆ์ ผ่านพนักงานสอบสวนในคดีที่สามารถชี้มูลความผิดตามหลักฐานได้ต่อจากนั้นก็เข้าสู่ กระบวนการสอบสวนของอัยการหรือพนักงานสอบสวนและสั่งฟ้องเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ตัดสินคดีของศาล ก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่ล่วงละเมิดพระวินัยสงฆ์และกฎหมายอาญา เช่นเดียวกับการดำเนินคดีทั่วไป

สมเกียรติ พูลทอง (2540) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิกรารที่มีผลต่อพระสงฆ์ผู้ประพฤตินิมนิตวินัยพบว่า ความบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ในส่วนของพระวินยาธิกราร ที่ส่งผลในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิกรารที่มีต่อพระสงฆ์ผู้ประพฤตินิมนิตพระธรรมวินัย เขตกรุงเทพมหานคร ในมิติทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมดังนี้ มิติด้าน บุคลากร พบว่า อยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว จะเห็นว่า ด้านทักษะและความชำนาญ ความรู้และความสามารถอยู่ในระดับสูง ความพร้อมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง มิติด้านงาน อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านความซับซ้อนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนด้าน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง มิติด้านความร่วมมือ ประสานงาน อยู่ใน ระดับปานกลางถึงต่ำ โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างพระวินยาธิกรารกับมหาเถรสมาคม แต่ใน ส่วนของความร่วมมือระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจและประชาชนกับพระวินยาธิกรารอยู่ในระดับสูง

สุเทพ ศรีทอง (2545) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการป้องกันอาชญากรรมตามหลักพระพุทธ ศาสนา ผลการศึกษาพบว่า การประกอบอาชญากรรมแทบทั้งหมด เป็นการละเมิดศีล 5 ในทาง พุทธศาสนาไม่ข้อใดก็ข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกัน ในทางพุทธศาสนาแล้วเห็นว่า การก่ออาชญา กรรมเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ผู้ประกอบอาชญากรรมย่อมจะต้องเดือดร้อนทั้งจากทาง อาญาและทางใจ สาเหตุการเกิดอาชญากรรมพบว่า อาชญากรรมทั้งสิ้นเกิดจากปัจจัยภายในได้ แก่ ความโลภความโกรธและความหลงและปัจจัยภายนอกได้แก่ ความขัดสนทางเศรษฐกิจ การอยู่ ในถิ่นที่ไม่เหมาะสมและสังคมที่ไม่ดี สถาบันการเมืองการปกครองที่ไม่มีประสิทธิภาพ การป้องกัน อาชญากรรมตามหลักของพุทธศาสนาด้านต่าง ๆ ได้แก่ แนวทางการป้องกันอาชญากรรมด้านตัว อาชญากร โดยใช้ หลักศีล 5 หลักกรรมโลกบาลและหลักอริยมรรค 8 แนวทางการป้องกันอาชญา กรรมด้านตัวเหยื่อ โดยใช้หลักสัปปริสธรรม 7 การอยู่ในปฏิรูปเทศ การไม่คบคนพาล และการเข้าไปคบคนดี แนวทางการป้องกันด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้หลักทิวฐธัมมิกัตถประโยชน์, และใช้หลักเศรษฐกิจมาในกฎทันตสูตรมาแก้ไขปัญหอาชญากรรม แนวทางการป้องกันอาชญา กรรม ด้านหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยใช้หลักอภิธานิยธรรม 7 ราชคหวัตถุ 5 และการ ละเว้นจากคดี 4

อุทัย นิลโกสีย์ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ไทย ผลการศึกษาพบว่า การล่วงละเมิดสิทธิของภิกษุสงฆ์นั้นมีขั้นตอนที่จะระงับได้ในหลายขั้นตอนคือ การแสดงอาบัติอยู่ปริวาส ลาสิกขา ลงนิคหกรรมโดยสงฆ์หรือโดยเจ้าคณะปกครองในฐานะผู้พิจารณาหรือคณะผู้พิจารณาหรือต้องลาสิกขาเพราะต้องคดีอาญาอันถึงที่สุดให้ต้องสึก ซึ่งถือเป็นการสิ้นสุดอิทธิพลตามกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ จากการสัมภาษณ์ภิกษุสงฆ์และฆราวาสผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ ผลการศึกษารูปได้ว่า ทศนะเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดของภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเล็กน้อยไม่ถึงขั้นร้ายแรง สามารถที่จะระงับได้ในเวลาที่รวดเร็วและไม่เกิดอุปสรรคในการปกครองคณะสงฆ์ แต่ควรมีมาตรการป้องกันให้เข้มงวดขึ้นกว่าเดิม ทศนะเกี่ยวกับบทลงโทษ หลายท่านได้มองว่า โทษทางวินัยถือว่าเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ แต่โทษบางอย่างรัฐควรมีมาตรการในการควบคุมให้เข้มงวดขึ้น ทศนะเกี่ยวกับความยุติธรรมของสงฆ์ พระเถระส่วนหนึ่งเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ที่ขึ้นอยู่กับคณะสงฆ์ เป็นสิ่งที่ดี เพราะพระภิกษุผู้ปกครองจะได้ใช้อำนาจทางตุลาการให้เกิดความสงบเรียบร้อยได้ แต่พระเถระส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการรวมการปกครองกับงานด้านตุลาการเข้าด้วยกัน เพราะจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานไม่เกิดประสิทธิภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการนำกระบวนการยุติธรรมไปใช้จริง ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีเพราะไม่ค่อยได้ใช้ เจ้าคณะปกครองจะใช้อำนาจทางการปกครอง ดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ กระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์โดยหลักการจริง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และปฏิบัติได้ยาก เนื่องจากความไม่เข้าใจของผู้ปฏิบัติ

สมศักดิ์ บุญถม (2541) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายจราจรของตำรวจจราจร ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ตำรวจจราจรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี มีระยะเวลาในการทำงานด้านจราจรส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-5 ปี มียศส่วนใหญ่อยู่ระหว่างจ่าสิบตำรวจถึงนายดาบตำรวจ และมีรายได้ส่วนใหญ่ 5,000 บาท ถึง 10,000 บาท ระยะเวลาในการทำงานด้านการจราจร อายุของตำรวจจราจรและยศของตำรวจจราจรมีความสัมพันธ์กับการบังคับใช้กฎหมายจราจรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นสมมติฐานที่ได้รับการยอมรับ รายได้ สวัสดิการในการปฏิบัติหน้าที่ กำลังตำรวจจราจร ความทันสมัยเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานด้านจราจรไม่มีความสัมพันธ์กับการบังคับใช้กฎหมายจราจรแต่อย่างใด สมมติฐานที่ตั้งไว้ได้รับการปฏิเสธ

ชัชพล สมแก้ว(2541) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในระดับชั้นประทวน: ศึกษาเฉพาะกรณีตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า (1) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีอายุมาก จะมีแนวคิดและการปฏิบัติตัวดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีอายุน้อย (2) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีอายุมาก จะได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีอายุน้อย (3) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีอายุมาก จะมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานดีกว่าเจ้า

หน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีอายุน้อย (4) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มียศสูง จะมีแนวคิดและการปฏิบัติตัวดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มียศต่ำ (5) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มียศสูง จะได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มียศต่ำ (6) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มียศสูง จะมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานดีกว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มียศต่ำ(7)เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีแนวคิดและการปฏิบัติตัวดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีระดับการศึกษาต่ำ (8) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีระดับการศึกษาสูง จะได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีการศึกษาต่ำ (9) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานดีกว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีการศึกษาต่ำ(10)เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมมาก จะมีแนวคิดและการปฏิบัติตัวดีกว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมน้อย (11) เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมมาก จะได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมน้อย(12)เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมมากจะมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมน้อยผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานเฉพาะข้อ 8 ข้อ 11 และข้อ 12

อภิศักดิ์ เลาน์ทวี (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในการทำวิสามัญฆาตกรรม ผลการวิจัยพบว่า การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจในการทำวิสามัญฆาตกรรมมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ยศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำวิสามัญฆาตกรรม ความคิดเห็นต่อการทำวิสามัญฆาตกรรม ระดับความรุนแรงของอาชญากรรมและขอบเขตของการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้แสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยปัจจุบันนี้ ภิกษุสงฆ์ไทยมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดพระวินัยและความผิดทางอาญามากขึ้น บทบาทของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงมีความสำคัญต่อคณะสงฆ์ไทยเป็นอย่างมาก เพื่อควบคุมความประพฤติปฏิบัติของภิกษุสงฆ์ เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่สังคมสงฆ์ และมีแนวปฏิบัติต่อภิกษุสงฆ์เมื่อต้องหาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายอาญา เพื่อรักษาความศรัทธาของศาสนิกชน เพราะภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำในด้านจริยธรรม ทั้งเป็นผู้ที่เผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้พุทธศาสนาสถาบันสามารถสืบทอดและเป็นที่ยศรัทธาอยู่ตลอดไป

กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานของการวิจัย

1. พนักงานสอบสวนที่มีอายุมาก จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีอายุน้อย
2. พนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาสูง จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาน้อย
3. พนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการทำงานนาน จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการทำงานน้อย
4. พนักงานสอบสวนที่มียศสูง จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่า พนักงานสอบสวนที่มียศต่ำ
5. พนักงานสอบสวนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย
6. พนักงานสอบสวนที่ไม่เคยคบค้าสมาคมกับภิกษุสงฆ์ จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่เคยคบค้าสมาคมกับภิกษุสงฆ์
7. พนักงานสอบสวนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ในด้านบวก จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่า พนักงานสอบสวนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ในด้านลบ
8. พนักงานสอบสวนที่เคยบวชเรียนมาก่อน จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่าพนักงานสอบสวนที่ไม่เคยบวชเรียน
9. พนักงานสอบสวนที่มีความเชื่อเรื่องบุญและบาป จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่าพนักงานสอบสวนที่ไม่มีความเชื่อเรื่องบุญและบาป

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

พนักงานสอบสวน หมายถึง พนักงานสอบสวนที่ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญาและมีประสบการณ์ในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8

อายุมาก หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปี ขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

อายุน้อย หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปี ลงมา (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

ระดับการศึกษาสูง หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ผู้ที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

ระดับการศึกษาต่ำ หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ผู้ที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีลงมา (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

ระยะเวลาในการทำงานมาก หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่มีอายุราชการในการทำงานด้านการสอบสวน ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

ระยะเวลาในการทำงานน้อย หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่มีอายุราชการในการทำงานด้านการสอบสวนน้อยกว่า 10 ปี (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

ยศสูง หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่มียศตั้งแต่พันตำรวจตรีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

ยศต่ำ หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่มียศร้อยตำรวจเอกลงมา (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 มีการเปิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไปต่อหนึ่งสัปดาห์ (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 มีการเปิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 3 ครั้งลงมา ต่อหนึ่งสัปดาห์ (ค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มประชากรที่ศึกษา)

การคบค้าสมาคม หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 มีการคบกับภิกษุสงฆ์ในฐานะเคยเป็นเพื่อนกันมาก่อน เคยรู้จักกัน หรือ เป็นญาติพี่น้องกัน

ความคิดเห็น หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในลักษณะเชิงบวกและเชิงลบกับภิกษุสงฆ์ที่กระทำผิดในคดีอาญา

เคยบวชเรียน หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่เคยบวชเรียนเป็นสามเณรหรือเป็นภิกษุสงฆ์ในพุทธศาสนามาก่อน

ความเชื่อเรื่องบุญและบาป หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 มีความเห็นด้วยในเรื่องบุญและบาป คือเห็นด้วยในข้อที่ว่ากรรมดี กรรมชั่วมีจริง ผลของกรรมดีกรรมชั่วมีจริง สัตว์ย่อมมีกรรมเป็นของตนเอง คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นรกและสวรรค์มีจริง

การดำเนินคดีอาญา หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 มีการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์โดยวิธีการให้สีกและให้ประกันตัวโดยไม่ต้องสีก

การดำเนินคดีอาญามาก หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 มีการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์โดยวิธีการให้สละสมณเพศ (สีก)

การดำเนินคดีอาญาน้อย หมายถึง พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 มีการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์โดยวิธีการให้ประกันตัวโดยไม่ต้องสีก

การยอมรับสมมติฐาน หมายถึง การที่ผลพิสูจน์สมมติฐานมีผล 51 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป

การปฏิเสธสมมติฐาน หมายถึง การที่ผลพิสูจน์สมมติฐานมีผลน้อยกว่า 50 เปอร์เซ็นต์

คำอธิบายสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1: พนักงานสอบสวนที่มีอายุมาก จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีอายุน้อย

ความหมาย

พนักงานสอบสวนที่มีอายุมาก ที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในสถานีตำรวจนครบาล ในสังกัด สถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีอายุตั้งแต่ 35 ลงมา ซึ่งพนักงานสอบสวนที่มีอายุมากจะมีความกล้าในการตัดสินใจต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ได้อย่างรวดเร็ว ส่วนพนักงานสอบสวนที่มีอายุน้อยยังขาดความกล้าในการตัดสินใจต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ต้องมีการหารือกับพระเถระผู้ใหญ่ ก่อนจะดำเนินการใด ๆ กับภิกษุสงฆ์

เหตุผล

เมื่อพนักงานสอบสวนที่มีอายุมาก เมื่อต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มีความกล้าในการตัดสินใจ ทำให้การดำเนินคดีมีความรวดเร็ว โดยไม่ต้องขอคำปรึกษาจากพระเถระผู้ใหญ่ สามารถตัดสินใจต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ได้ด้วยตนเอง แต่พนักงานสอบสวนที่มีอายุน้อยขาดความกล้าในการตัดสินใจ เมื่อต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ทำให้ต้องมีการปรึกษาจากพระเถระผู้เป็นต้นสังกัด ดังนั้นพนักงานสอบสวนที่มีอายุมาก จึงน่าจะมีการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีอายุน้อยกว่า อายุจึงมีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนสมมติฐานนี้

สมมติฐานนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตระหนักในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและรวดเร็ว เด็ดขาด เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการข่มขู่ยับยั้งไม่ให้เกิดอาชญากรรม และไม่ให้อาเป็นเยี่ยงอย่างอันจะนำไปสู่การเลียนแบบ อายุจึงมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

ตัวอย่างงานวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานนี้ เช่น จากผลงานวิจัยของชัชพล สมแก้ว (2541) ซึ่งพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีอายุมาก จะมีแนวคิดและการปฏิบัติตัวดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีอายุน้อย

สมมติฐานข้อที่ 2: พนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาสูง จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาต่ำ

ความหมาย

พนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาสูงคือพนักงานสอบสวนที่ประจำสถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ที่มีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาต่ำคือพนักงานสอบสวนที่ประจำอยู่สถานีตำรวจนครบาลในสังกัดสถานีตำรวจนครบาล 7-8

เหตุผล

การศึกษาของพนักงานสอบสวนประจำอยู่ในสถานีตำรวจนครบาล 7-8 มีการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท จึงนำการศึกษาระดับปริญญาโทมาเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ โดยพนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาสูง อาจจะมีความรู้ความเข้าใจในดับทกกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ซึ่งมีความละเอียดและซับซ้อนมากกว่าการดำเนินคดีอาญาทั่วไป ดังนั้น พนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาสูงจึงน่าจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีการศึกษาต่ำ

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนสมมติฐานนี้

สมมติฐานข้อนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย ได้กล่าวถึงผู้ใช้อำนาจหรือผู้ถือกฎหมายโดยเน้นที่การบังคับกฎหมายอย่างเข้มงวด และรวดเร็วเด็ดขาดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพจากแนวคิดเรื่องการดำเนินคดีอาญา ความรู้ ความชำนาญของพนักงานสอบสวนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างมาก ผู้ที่จะเป็นพนักงานสอบสวนที่ดีได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ดับทกกฎหมายที่เป็นแบบหรือกฎเกณฑ์การสอบสวน อันได้แก่คำสั่ง และกฎหมายทั้งสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติเป็นอย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ ต้องมีกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายเถระสมาคมมาเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ด้วย ทำให้พนักงานสอบสวนต้องมีความรู้ในบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

สมมติฐานข้อนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชัชพล สมแก้ว(2541) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ในระดับชั้นประทวน ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีแนวคิดและการปฏิบัติตัวดีกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจที่มีการศึกษาต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 3: พนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการทำงานนาน จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่า พนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการทำงานน้อย

ความหมาย

ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่งานด้านสอบสวนของพนักงานสอบสวน ที่ประจำอยู่ในสถานีตำรวจนครบาล 7-8 ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่งานด้านสอบสวนตั้งแต่ 10 ปีลงมา

เหตุผล

ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสอบสวนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบระยะเวลาที่มีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ เมื่อพนักงานสอบสวนเริ่มเข้ารับหน้าที่ พนักงานสอบสวนก็ต้องเริ่มศึกษา ทำความเข้าใจในงานนั้น ๆ โดยในเริ่มต้นพนักงานสอบสวนอาจจะยังไม่มีมีความความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ พนักงานสอบสวนไม่เคยประสบมาก่อนหรือไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจในต้วบทกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และหลักเกณฑ์ หรือขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ตามกฎหมายตราสมาคม ทำให้พนักงานสอบสวนประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปพนักงานสอบสวนก็จะเริ่มมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่และได้เคยดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากขึ้น เมื่อพนักงานสอบสวนเคยดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ทำให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ ความเข้าใจ ดังนั้น พนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการทำงานนาน จึงน่าจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการทำงานน้อย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนสมมติฐานนี้

จากแนวคิดเรื่องการดำเนินคดีอาญา พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเป็นอย่างมาก (ปรีดา สถาพร, 2539) นับแต่การพิจารณาพยานหลักฐานเพื่อตัดสินใจว่าจะจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือไม่ การตัดสินใจว่าควรรวบรวมพยานหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องบ้าง พยานผู้ใดเกี่ยวข้องจำเป็นที่จะต้องสอบสวนหรือไม่จำเป็นต้องสอบสวน การตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถทั้งในเรื่องกฎหมายและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายตราสมาคม และจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการทำงาน พนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการทำงานนาน จึงน่าจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการทำงานน้อย

สมมติฐานข้อนี้ยังสอดคล้องกับผลงานของ สมศักดิ์ บุญถม(2541) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายจราจรของตำรวจ พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านจราจรมีผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย

สมมติฐานข้อที่ 4: พนักงานสอบสวนที่มียศสูง จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มียศต่ำ

ความหมาย

พนักงานสอบสวนที่มียศสูงมีการประสานงานอย่างรวดเร็วบรรลุเป้าหมายได้มีการใช้ดุลยพินิจในการดำเนินคดีอย่างรวดเร็วและเด็ดขาดจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่า พนักงานสอบสวนที่มียศต่ำ

เหตุผล

ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นพนักงานสอบสวนต้องประสานงานกับหลายฝ่าย และต้องมีการใช้ดุลยพินิจในการดำเนินคดี พนักงานสอบสวนที่มียศสูงนั้นแสดงว่าผ่านประสบการณ์การทำงานที่มากขึ้น ทำให้มีการเลื่อนยศ ทำให้การใช้ดุลยพินิจในการทำงานได้โดยรอบคอบเด็ดขาด และรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานของคณะสงฆ์ เช่น พระวินยาธิการ หรือเจ้าอาวาสซึ่งเป็นต้นสังกัดของภิกษุสงฆ์ผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนที่มีชั้นยศสูงมีการประสานงานที่รวดเร็วและมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ และขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีชั้นยศสูงย่อมเคยผ่านงานมามากและย่อมมีความรู้ความเข้าใจถึงขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีชั้นยศต่ำ เพราะพนักงานสอบสวนที่มีชั้นยศต่ำอาจมีประสบการณ์น้อยในการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ดังนั้น พนักงานสอบสวนที่มีชั้นยศสูง จึงน่าจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีชั้นยศต่ำ

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการวิจัยนี้

สมมติฐานข้อนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายได้กล่าวถึงผู้ใช้อำนาจ หรือผู้ถือกฎหมายโดยเน้นที่การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและรวดเร็วเด็ดขาดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการข่มขู่ยับยั้งไม่ให้เกิดอาชญากรรม และไม่ให้อาเป็นเยี่ยงอย่างอันจะนำไปสู่การเลียนแบบ พนักงานสอบสวนที่มียศสูงผ่านการทำงานมามาก มีประสบการณ์ในการดำเนินคดีอาญามาก มีการใช้ดุลยพินิจในการทำงานได้โดยรอบคอบเด็ดขาดและรวดเร็ว ดังนั้น พนักงานสอบสวนที่มียศสูง จึงดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มียศต่ำ

สมมติฐานข้อนี้ยังสอดคล้องกับผลงานของอภิศักดิ์ เลาะห์ทวี(2541) ซึ่งศึกษาเรื่องการใช้ดุลยพินิจของพนักงานตำรวจในการทำวิสามัญฆาตกรรม พบว่า พนักงานสอบสวนที่มียศสูงจะมีผลต่อการการใช้ดุลยพินิจในการทำวิสามัญฆาตกรรมมากกว่าพนักงานสอบสวนที่มียศต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 5: พนักงานสอบสวนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่า พนักงานสอบสวนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย

ความหมาย

พนักงานสอบสวนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ 4 วันต่อหนึ่งสัปดาห์ขึ้นไป จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย ตั้งแต่ 3 วันต่อหนึ่งสัปดาห์ลงมา

เหตุผล

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนลักษณะนิสัยและพฤติกรรมบางอย่างได้ โดยที่การเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์ และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน พนักงานสอบสวนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์กระทำผิดอาญาบ่อยครั้ง ทำให้พนักงานสอบสวนมีความรู้สึกที่ไม่ดี มีอคติกับภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิด เมื่อพนักงานสอบสวนต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ ทำให้พนักงานสอบสวนต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ให้หนักขึ้น ดังนั้น การที่พนักงานสอบสวนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก จึงดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนสมมติฐานนี้

สมมติฐานข้อนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมทางสังคม ซึ่งอาจเป็นกลไกควบคุมภายในและกลไกควบคุมภายนอกทำหน้าที่คอยยึดเหนี่ยวรั้งมิให้บุคคลกระทำผิด พนักงานสอบสวนที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์กระทำผิดมาก ทำให้มีอคติต่อภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิด เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากขึ้น ดังนั้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากจึงน่าจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย

สมมติฐานนี้ยังสอดคล้องกับผลงานของ วรภัก ชัยมหาวงศ์(2543) ซึ่งศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์และศรัทธาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับศรัทธาต่อพระสงฆ์

สมมติฐานข้อที่ 6: พนักงานสอบสวนที่ไม่เคยคบค้าสมาคมกับภิกษุสงฆ์ จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่เคยคบค้าสมาคมกับภิกษุสงฆ์

ความหมาย

พนักงานสอบสวนที่ไม่เคยรู้จักกับภิกษุสงฆ์ จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่เคยรู้จักกับภิกษุสงฆ์

เหตุผล

พนักงานสอบสวนที่ไม่เคยรู้จักกับภิกษุสงฆ์มาก่อนและมีความศรัทธาในพุทธศาสนา เมื่อพบเห็นภิกษุสงฆ์กระทำผิด พนักงานสอบสวนอาจมีแรงจูงใจ ให้ต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ให้หนักขึ้น และทำให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องมีความเกรงใจต่อการดำเนินคดี ดังนั้น การไม่เคยรู้จักกับภิกษุสงฆ์ จึงดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่เคยคบค้าสมาคมกับภิกษุสงฆ์

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนสมมติฐานนี้

สมมติฐานข้อนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ ซึ่งให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้นไปถึงระดับสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันตามลำดับขั้น ซึ่งวัดกันด้วยความมั่งคั่ง อำนาจและเกียรติยศ ความพึงพอใจ ความสะดวกสบาย เมื่อใดก็ตามที่ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายขาดสะบั้นลง การล่งละเมิดบรรทัดฐานทางสังคมหรือภาวะบรรทัดฐานไม่สามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในกรอบได้ พนักงานสอบสวนที่ไม่เคยรู้จักกับภิกษุสงฆ์และไม่มีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติหรือพี่น้องกัน เมื่อต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ที่ไม่เคยเป็นญาติพี่น้องกันอาจไม่ให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น พนักงานสอบสวนที่ไม่เคยคบค้าสมาคมกับภิกษุสงฆ์ จึงน่าจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์มากกว่าพนักงานสอบสวนที่เคยคบค้าสมาคมกับภิกษุสงฆ์

สมมติฐานนี้สอดคล้องกับผลงานของวรรณิ วรรณชาติ(2541) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสียงเอดส์ของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัยพบว่า นักศึกษาย้ายถิ่นและไม่อยู่กับครอบครัวนั้น มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนแบบเสียงเอดส์มาก มีการปฏิบัติทางพุทธศานาน้อย ก็เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสียงเอดส์มาก

สมมติฐานข้อที่ 7: พนักงานสอบสวนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ในด้านบวก จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่า พนักงานสอบสวนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ในด้านลบ

ความหมาย

พนักงานสอบสวนที่มีทัศนคติหรือความคิดเห็นที่ดีต่อภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิด จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่า พนักงานสอบสวนที่มีทัศนคติหรือความคิดเห็นที่ไม่ดีต่อภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิด

เหตุผล

เมื่อพนักงานสอบสวนมีความคิดเห็นที่ดีต่อภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิดพนักงานสอบสวนก็จะมีอคติและไม่มี ความลำเอียงในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเที่ยงตรงมากขึ้นในทางตรงกันข้าม ถ้าพนักงานสอบสวนมีความคิดเห็นที่ไม่ดีต่อภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิด โอกาสที่พนักงานสอบสวนจะสืบสวนสอบสวนอย่างลำเอียง หรืออาจไม่ระมัดระวังไม่ครอบรอบ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ทัศนคติที่พนักงานสอบสวนมีต่อภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิด จึงน่าจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่า พนักงานสอบสวนที่มีความคิดเห็นในด้านลบ

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนสมมติฐานนี้

จากทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย ได้กล่าวถึง กลไกของรัฐ กล่าวคือผู้ใช้อำนาจหรือผู้ถือกฎหมายได้แก่ตำรวจ ซึ่งมีหน้าที่ป้องกันและควบคุมอาชญากรรมโดยมีเครื่องมือคือกฎหมาย ซึ่งจะบังคับอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ถ้าพนักงานสอบสวนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ในด้านบวก คือมีความเคารพและศรัทธาในพุทธศาสนาและต่อภิกษุสงฆ์ อาจมีความลำเอียงต่อภิกษุสงฆ์ผู้กระทำผิด ทำให้มีการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์เบากว่าหรือน้อยกว่า ดังนั้น ความคิดเห็นที่มีต่อภิกษุสงฆ์ในด้านบวกของพนักงานสอบสวน จึงน่าจะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่า พนักงานสอบสวนที่มีความคิดเห็นในด้านลบ

สมมติฐานข้อนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เจษฎา ท่าโพธิ์ ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย มีแนวโน้มที่จะให้ความยุติธรรมอย่างเที่ยงธรรมมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีทัศนคติเชิงลบ

สมมติฐานข้อที่ 8: พนักงานสอบสวนที่เคยบวชเรียนมาก่อน จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่าพนักงานสอบสวนที่ไม่เคยบวชเรียน

ความหมาย

พนักงานสอบสวนที่เคยบวชเรียนในพุทธศาสนา จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่าพนักงานสอบสวนที่ไม่เคยบวชเรียน

เหตุผล

พนักงานสอบสวนที่มีความเชื่อและมีความศรัทธาในพุทธศาสนาและมีโอกาสได้บวชเรียนในพุทธศาสนา ถึงแม้จะเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ก็ตาม การที่พนักงานสอบสวนเคยบวชเรียนและได้ศึกษาหลักคำสอนของพุทธศาสนา หากพนักงานสอบสวนมีความเคารพและศรัทธาต่อภิกษุสงฆ์และเคยเข้าวัดเพื่อทำบุญ เมื่อพนักงานสอบสวนต้องดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ อาจส่งผลให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่เต็มที่ เกิดความลำเอียงต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้ ดังนั้น การเคยบวชเรียนในพุทธศาสนาจึงมีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนสมมติฐานนี้

จากทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ได้กล่าวถึง โครงสร้างของบุคคลประกอบด้วยรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์กันตามลำดับชั้น ซึ่งวัดกันด้วยความมั่งคั่ง อำนาจ และเกียรติยศ ความพึงพอใจ ความสะดวกสบาย เมื่อใดก็ตามที่ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่ต้องการกับความชอบธรรมของวิธีการในการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวขาดสะบั้นลง จะเกิดการกระทำความคิดขึ้น โดยพยายามเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับความต้องการของตน ดังนั้น การเคยบวชเรียนจึงมีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน

สมมติฐานนี้สอดคล้องกับผลงานของ วีระพงษ์ มีไธสง(2541) ซึ่งศึกษาแรงจูงใจในการตัดสินใจบรรพชาเป็นสามเณรในพุทธศาสนา พบว่า การเคยไปทำบุญที่พุทธศาสนสถาน การเคยพูดคุยกับภิกษุสามเณรขณะไปทำบุญที่พุทธศาสนสถาน และการเคยเป็นศิษย์วัด เป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจบวชเป็นสามเณร

สมมติฐานข้อที่ 9: พนักงานสอบสวนที่มีความเชื่อเรื่องบุญและบาป จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่า พนักงานสอบสวนที่ไม่มีความเชื่อเรื่องบุญและบาป

ความหมาย

พนักงานสอบสวนที่มีความเชื่อในหลักคำสอนของพุทธศาสนา มีความเชื่อเรื่องบุญและบาป จะดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่าพนักงานสอบสวนที่ไม่มีความเชื่อเรื่องบุญและบาป

เหตุผล

ถ้าหากเรามีความศรัทธาในหลักคำสอนของพุทธศาสนา และมีความศรัทธาต่อภิกษุสงฆ์ มีความเชื่อในเรื่องบุญและบาปในพุทธศาสนาแล้วเราก็ไม่ยากที่จะทำสิ่งนั้น ๆ พนักงานสอบสวนก็เช่นเดียวกัน ถ้าหากพนักงานสอบสวนมีความเชื่อและศรัทธาต่อภิกษุสงฆ์หรือมีความเชื่อเรื่องบุญและบาปแล้วพนักงานสอบสวนก็ไม่มีแรงจูงใจ หรือไม่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ ซึ่งอาจจะส่งผลให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่เต็มที่ ส่งผลให้งานที่ทำนั้นไม่สำเร็จลงด้วยดี ดังนั้น พนักงานสอบสวนที่ความเชื่อเรื่องบุญและบาป จึงดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์น้อยกว่าพนักงานสอบสวนที่ไม่มีความเชื่อเรื่องบุญและบาป

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนสมมติฐานนี้

จากทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้นไปถึงระดับสังคม สังคมมีโครงสร้างสองประการ คือ จุดมุ่งหมายที่วัฒนธรรมทางสังคมต้องการและวิถีทางที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายในวิถีทางที่สังคมยอมรับ ความเชื่อเรื่องบุญและบาปเป็นจุดมุ่งหมายที่ทุกคนในสังคมยอมรับ แต่การดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวนเป็นการใช้ดุลยพินิจตามกฎหมาย ดังนั้น การดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์อาจไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วัฒนธรรมทางสังคมต้องการ ดังนั้นความเชื่อเรื่องบุญและบาปจึงมีผลต่อการดำเนินคดีอาญากับภิกษุสงฆ์ของพนักงานสอบสวน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย